

T. C.
SİİRT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİM BİLİM DALI

Yunus Emre ÇİFTÇİ

SERBEST ETKİNLİK UYGULAMALARININ SINIF
ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Mehtap SARAÇOĞLU

SİİRT- 2019

Bu tez çalışması Siirt Üniversitesi Rektörlüğü Bilimsel Araştırmalar Projeleri Koordinatörlüğü (BAP) tarafından 2018-SİÜSOS-026 Nolu Proje ile Desteklenmiştir.

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Siirt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "Serbest Etkinlik Uygulamalarının Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin kağıt ve elektronik kopyalarının Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

18.06.2019

[Tarih ve İmza]
Yunus Emre ÇİFTÇİ

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Dr. Öğr. Üyesi Mehtap SARAÇOĞLU danışmanlığında Yunus Emre ÇİFTÇİ tarafından hazırlanan bu çalışma 18/06/2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. İlhami BULUT
Jüri Üyesi (Tez Danışmanı) : Dr. Öğr. Üyesi Mehtap SARAÇOĞLU
Jüri Üyesi : Doç. Dr. Cemal AKÜZÜM
Jüri Üyesi : Doç. Dr. Mustafa KAHYAOĞLU
Jüri Üyesi : Dr. Öğr. Üyesi Faysal ÖZDAŞ

İmza:

İmza:

İmza:

İmza:

İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir.

18/06/2019

İmza

Doç. Dr. Veysel OKÇU
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	I
ÖZET	V
ABSTRACT	VI
KISALTMALAR LİSTESİ	VII
TABLOLAR DİZİNİ	VIII
ÖNSÖZ	X
GİRİŞ	1
Araştırmanın Problemi.....	1
Araştırmanın Önemi	5
Araştırmanın Amacı	6
Alt Amaçlar.....	6
Sayıtlar.....	7
Araştırmanın Sınırlılıkları.....	7
Tanımlar.....	7
BİRİNCİ BÖLÜM	8
1. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	8
1.1. Ders Dışı Etkinlikler ve Örtük Program.....	10
1.2. Türkiye’de Geçmişten Günümüze Kadar Eğitim Programlarında Serbest Etkinlikler Dersi İle İlgili Benzer Uygulamalar.....	11
1.3. Serbest Etkinlikler Dersi.....	18
1.4 Serbest Etkinlikler Dersinde Uygulanan Etkinlikler.....	26
1.4.1. Kitap Okuma.....	28
1.4.2. Drama.....	29
1.4.3. Oyun.....	30
1.4.4. Müzik.....	32
1.4.5. Satranç.....	33
1.4.6. Tekerlemeler.....	34
1.4.7. Bulmacalar.....	34
1.4.8. Bilmeceler.....	35

1.4.9. Spor.....	35
1.4.10. Sanat Etkinlikleri.....	36
1.4.11. Sergi.....	37
1.4.12. Bitki ve Hayvan Yetiştirme.....	37
1.4.13. Grup Tartışmaları.....	38
1.4.14. Gezi-Gözlem Uygulamaları.....	39
1.5. Yurt Dışında Serbest Etkinlikler Dersine Benzer Uygulamalar.....	40
1.6. Alanla İlgili Yapılmış Olan Araştırmalar.....	42
1.6.1. Serbest Etkinlikler Dersi İle İlgili Yurt İçinde Yapılmış Olan Araştırmalar.....	42
1.6.2. Serbest Etkinlikler Dersi İle İlgili Yurt Dışında Yapılmış Olan Araştırmalar.....	54
İKİNCİ BÖLÜM.....	59
2.YÖNTEM.....	59
2.1. Araştırma Deseni.....	59
2.2. Evren ve Örneklemi.....	59
2.3. Veri Toplama Aracı.....	61
2.4. Verilerin Analizi	63
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	64
3. BULGULAR VE YORUMLAR.....	64
3.1. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Görüşleri.....	64
3.1.1. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Boyutlar Temelinde Genel Görüşlerine Göre Bulgular.....	64
3.1.2. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Görüşlerine Ait Betimsel İstatistikler.....	65
3.1.2.1. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine Planlama Aşamasına İlişkin Görüşleri.....	65
3.1.2.2. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine Uygulama Aşamasına İlişkin Görüşleri.....	66
3.1.2.3. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine Yapılan Etkinliklere İlişkin Görüşleri.....	67

3.1.2.4. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşleri.....	68
3.1.2.5. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine Dayalı Olarak Geliştirilen Önerilere İlişkin Görüşleri.....	69
3.1.3. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Görüşlerinin Değişkenlere Göre Dağılımı.....	70
3.1.3.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu.....	70
3.1.3.2. Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu.....	71
3.1.3.3. Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu.....	73
3.1.3.4. Okuttuğu Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu.....	74
3.1.3.5. Mezun Olunan Fakülte Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu.....	75
3.1.3.6. Lisansüstü Eğitim Alma Durumuna Göre Bulgular ve Yorumu.....	77
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	79
4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	79
4.1. Serbest Etkinlikler Dersinin Uygulanması İle İlgili Görüşlere Öğretmenlerin Katılma Düzeylerinin Tartışılması ve Sonuçlar.....	79
4.2. Serbest Etkinlikler Dersinin Uygulanması İle İlgili Planlama Boyutu Hakkında Görüşlerin Tartışılması ve Sonuçlar.....	80
4.3. Serbest Etkinlikler Dersinin Uygulanması İle İlgili Uygulama Boyutu Hakkındaki Görüşlerin Tartışılması ve Sonuçlar.....	81
4.4. Serbest Etkinlikler Dersinin Uygulanması İle İlgili Etkinlikler Boyutu Hakkındaki Görüşlerin Tartışılması ve Sonuçlar.....	83
4.5. Serbest Etkinlikler Dersinin Uygulanması İle İlgili Sorunlar Boyutu Hakkındaki Görüşlerin Tartışılması ve Sonuçlar.....	86
4.6. Serbest Etkinlikler Dersinin Uygulanması İle İlgili Öneriler Boyutu Hakkındaki Görüşlerin Tartışılması ve Sonuçlar.....	87
4.7. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Tartışılması ve Sonuçlar.....	88
4.8. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Tartışılması ve Sonuçlar.....	89
4.9. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Görüşlerinin Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre Tartışılması ve Sonuçlar.....	90

4.10. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Görüşlerinin Okuttuğu Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Tartışılması ve Sonuçlar.....	91
4.11. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Görüşlerinin Okuttuğu Mezun Olunan Fakülte Değişkenine Göre Tartışılması ve Sonuçlar.....	92
4.12. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Görüşlerinin Okuttuğu Mezun Olunan Fakülte Değişkenine Göre Tartışılması ve Sonuçlar.....	93
4.13. Öneriler.....	94
4.13.1. Araştırmaya Yönelik Öneriler.....	94
4.13.2. Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler.....	95
KAYNAKÇA.....	96
EKLER.....	111
EK I- SERBEST ETKİNLİKLER DERSİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ.....	111
EK- II SERBEST ETKİNLİKLER DERSİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ KULLANMA İZİNİ.....	116
EK- III ARAŞTIRMA OKULLARINA YÖNELİK İZİN YAZISI	119
ÖZGEÇMİŞ.....	120

ÖZET**YÜKSEK LİSANS TEZİ****Serbest Etkinlik Uygulamalarının Sınıf Öğretmenlerinin****Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi****Yunus Emre ÇİFTÇİ****Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Mehtap SARAÇOĞLU****2019, Sayfa:114****Juri: Prof. Dr. İlhami BULUT****Dr. Öğr. Üyesi Mehtap SARAÇOĞLU****Doç.Dr. Cemal AKÜZÜM****Doç. Dr. Mustafa KAHYAOĞLU****Dr. Öğr. Üyesi Faysal ÖZDAŞ**

İlkokul 1, 2 ve 3. sınıflarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlikler dersi uygulamasına yönelik görüşlerini almayı amaçlayan bu araştırma betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini, 2017-2018 eğitim öğretim yılında Diyarbakır ili merkez ilçelerinde bulunan 206 ilkokulda görev yapan 2804 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Örnekleme ise 372 öğretmenden elde edilen ölçeklerden oluşmaktadır. Çalışmadan elde edilen veriler SPSS paket programı aracılığı ile analiz edilmiştir. İlkokul öğretmenlerinin serbest etkinlikler dersini uygulama düzeylerinin; cinsiyete, mesleki kıdeme, okutulan sınıf mevcuduna, okutulan sınıf düzeyine, mezun olunan okul ve bölüme, lisansüstü eğitim alıp almama durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığının tespiti amacıyla karşılaştırma analizleri olan bağımsız örneklem için t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Kruskal-Wallis H testi yapılmıştır.

Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin serbest etkinlikler dersine yönelik görüşlerinin cinsiyet değişkenine, mesleki kıdemlerine, sınıf düzeyi ve mezun olunan fakülte değişkenine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Serbest etkinlikler dersine yönelik öğretmen görüşlerinin sınıf mevcutlarına göre sorunlar boyutunda farklılaşma olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin, ilkokullarda uygulanan serbest etkinlik saatlerine ilişkin görüşlerinin lisansüstü eğitim alma durumlarına göre planlama ve uygulama boyutlarında lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin lehine anlamlı fark olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Serbest Etkinlikler, İlkokul, Ders Dışı Etkinlikler, Sınıf Öğretmenleri.

ABSTRACT
MASTER'S THESIS
EVALUATION OF FREE EVENT APPLICATIONS ACCORDING TO CLASS
TEACHERS' VIEWS

Yunus Emre ÇİFTÇİ

Thesis Advisor: Assistant Professor Mehtap SARAÇOĞLU

2019, Page:114

Jury: Professor Doctor İlhami BULUT

Assistant Professor Mehtap SARAÇOĞLU

Associate Professor Cemal AKÜZÜM

Associate Professor Mustafa KAHYAOĞLU

Assistant Professor Faysal ÖZDAŞ

This is a descriptive study which aims to get the opinions of the primary school teachers who work in the 1st, 2nd and 3rd grades of the primary school on the application of free activities course. The population of the study consists of 2804 classroom teachers working in 206 primary schools in the central districts of Diyarbakır in the 2017-2018 academic year. The sample consists of scales obtained from 372 teachers. The data obtained from the study were analyzed by SPSS package program. Elementary school teachers' level of application of free activities course; t-test, one-way analysis of variance (ANOVA) and Kruskal-Wallis for independent samples with comparative analyzes to determine whether they differ according to gender, occupational seniority, class size taught, class level taught, school and department graduated, and whether or not to receive graduate education. H test was performed.

According to the findings, it was found that teachers' opinions about free activities course did not differ according to gender variable, professional seniority, grade level and graduated faculty variable. It has been determined that there is a difference in the dimension of problems according to the class sizes of the teachers' opinions about free activities course. It was seen that there was a significant difference in the planning and implementation dimensions of teachers' opinions about the free activity hours applied in primary schools in favor of the teachers who took graduate education according to their graduate education status.

Keywords: Free Activities, Primary School, Extracurricular Activities, Classroom Teachers.

KISALTMALAR LİSTESİ

EURYDİCE	: Avrupa Eğitim Bilgi Ağı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEGEP	: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi
OÖEP	: Okul Öncesi Eğitim Programı
SED	: Serbest Etkinlikler Dersi
SEDDÖ	: Serbest Etkinlikler Dersi Değerlendirme Ölçeği
ss.	: Sayfa sayısı
TTK	: Talim Terbiye Kurulu
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri

TABLOLAR DİZİNİ

<u>Tablo No:</u>	<u>Sayfa No:</u>
Tablo 1. 1968 Programına Göre İlkokulların Haftalık Ders Çizelgeleri.....	13
Tablo 2. 1981-1982 Eğitim-Öğretim Yılı İlkokul Haftalık Ders Çizelgesi.....	14
Tablo 3. SED'in İlköğretimde Yer Aldığı 2010-2011 Eğitim-Öğretim Yılı İlköğretim Okulları Haftalık Ders Çizelgesi.....	21
Tablo 4: 2012-2013 Eğitim-Öğretim Yılı İlkokullar ve Ortaokullar Haftalık Ders Çizelgesi.....	25
Tablo 5. Araştırmaya Katılan Sınıf Öğretmenlerinin Demografik Nitelikleri.....	60
Tablo 6. Serbest Etkinlikler Dersi Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutları ve Cronbach-Alpha Katsayıları.....	62
Tablo 7. Araştırma Ölçeğindeki Derecelendirme Seçeneklerinin Puanlara Göre Dağılımı.....	63
Tablo 8. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Görüşlerine Ait Betimsel İstatistikler.....	64
Tablo 9. Öğretmenlerin "Planlama" Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	65
Tablo 10. Öğretmenlerin "Uygulama" Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	66
Tablo 11. Öğretmenlerin "Etkinlikler" Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	67
Tablo 12. Öğretmenlerin "Sorunlar" Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	68
Tablo 13. Öğretmenlerin "Öneriler" Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	69

Tablo 14. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	71
Tablo 15. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	72
Tablo 16. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Görüşlerinin Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	73
Tablo 17. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Görüşlerinin Okuttuğu Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	75
Tablo 18. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Görüşlerinin Mezun Olunan Fakülte Değişkenine Göre Karşılaştırılması.....	76
Tablo 19. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Görüşlerinin Lisansüstü Eğitim Alma Durumuna Göre Karşılaştırılması.....	77

ÖNSÖZ

Öğrencilerin ders yükünü azaltmak ve öğretim ortamını eğlenceli bir hale getirmek için 2010-2011 eğitim öğretim yılından itibaren ilkököl ders programlarımıza girmiş olan serbest etkinlikler dersi bireylerin bedensel, duygusal, düşünsel ve sosyal yeteneklerini geliştirmelerine katkı sağlamaktadır. Öğrenciler bu süreçte kendi ilgi, istek ve yeteneklerine göre çalışmalar yapabilmekte ve ders ortamının eğlendiren yönünü de keşfedebilmektedirler. Bu derste yapılan etkinlikler eğitim öğretim ortamını zenginleştirmektedir.

Özellikle yapılandırmacı eğitimle birlikte öğrenci merkezlik ve bilgiye bireyin kendisinin keşfederek ulaşmasının önem kazandığı günümüz şartlarında serbest etkinlikler dersinde gerçekleşen uygulamalar öğretim ortamı için daha etkili olmaktadır.

Bu araştırmanın amacı serbest etkinlikler dersi ile ilgili sınıf öğretmenlerinin görüşlerini almak ve dersin durumunu ve uygulanabilirliğini belirlemektir. Aynı zamanda ortaya çıkan sonuçlara göre öneriler geliştirerek dersin daha iyi uygulanabilmesine katkı sunmak istenmektedir.

Tez çalışmam sırasında gerekli desteği ve yardımını esirgemeyen danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Mehtap SARAÇOĞLU' na, çalışmamın istatistiksel işlemleri ile ilgili her türlü desteği sağlayan Sayın Doç. Dr. Cemal AKÜZÜM' e teşekkürlerimi sunarım. Tezin geliştirilmesi ve gerekli düzeltmelerin yapılmasında yardımlarını esirgemeyen Prof. Dr. İlhami BULUT, Doç. Dr. Mustafa KAHYAOĞLU ve Dr. Öğr. Üyesi Faysal ÖZDAŞ hocalarıma teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma süreci içerisinde desteklerini esirgemeyen değerli okul yöneticileri ve öğretmen arkadaşlarıma teşekkür ediyorum. Bu süreç içerisinde gerekli destek, hoşgörü, teşvik ve yardım gördüğüm eşim Pınar AYDENİZ ÇİFTÇİ' ye, manevi güç, teşvik ve yardımlarıyla bu süreçte beni yalnız bırakmayan annem Hatice PEHLİVAN' a teşekkür ederim. Tez çalışmamda manevi desteğini esirgemeyen kardeşim Enes'e ve adını sayamadığım pek çok kişiye teşekkür ederim.

GİRİŞ

“Serbest Etkinlik Uygulamalarının Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı araştırmanın bu bölümünde, araştırmaya ilişkin genel bilgiler verilerek, araştırmanın problemi, araştırmanın önemi, araştırmanın amaçları ve tanımlar yer almaktadır.

Araştırmanın Problemi

Eğitim, bireylerin iyi yetişebilmesi için kendilerinde var olan kabiliyetlerin ortaya çıkarılması ve çeşitli yöntem ve tekniklerle geliştirilmesini sağlayan, bireyleri veya toplumu bir hedef doğrultusunda ilerlemelerine katkıda bulunarak onların verimli olmalarını sağlayan faaliyetlerin tamamıdır (Avcı, 2014). Eğitimdeki yenilik ve değişimler aynı zamanda toplumu da etkilemektedir. Dünya düzeni içerisinde sürekli değişim süreçleri vardır. Bu değişimler hem toplumu hem de bireyleri etkilemektedir (Tozlu, 2014). Toplumun refaha kavuşmasında eğitimin önemli bir rolü vardır. Eğitim toplumun gelişmesi ve ilerlemesinde en önemli etmenlerdendir. Eğitimde yapılacak çalışmalar ve değişiklikler ile toplum istenen seviyeye ulaşacaktır. Eğitimde gerçekleşecek olan değişim ve yenilenme ilk başta bireysel boyutta ilerler ve giderek topluma yansır. Buradan hareketle diyebiliriz ki eğitimin istenen verimi verdiği toplumlarda mutlu bireyler daha fazladır. Mutlu bireyler de topluma ve insanlığa daha çok adapte olup fayda gösterebilmektedir.

Ülkeler eğitim ile ilgili yaptıkları çalışmalarda eğitimde gerçekleşen değişimleri dikkate almalıdırlar. Böylece kendi eğitim felsefelerini, politikalarını şekillendirerek bireylerin gelişimine katkı sağlamaktadırlar. Değişim ve gelişime girmiş olan eğitim, içerik ve amaçlar noktasında değişime uğramıştır. Geleneksel eğitim günümüz şartlarında öğrencinin istek ve ihtiyaçlarına cevap veremez hale gelmiştir. Öğrencinin bilgiyi ezberleyerek veya olduğu gibi alması düşüncesi kullanırlılığını yitirmiş bir durumdadır (İlhan Beyaztaş, Kaptı ve Senemoğlu, 2013). Okulda öğrenilenlerin gerçek yaşam deneyimleri ile birlikte anlamlı kılındığı ve gerçek hayata aktarılabilirdiği noktada anlamlı olacağı görüşü hakim olmuştur. Öğrenci gerçek yaşam deneyimleri ile bilgiyi elde etmeli ve elde ettiği bilgiyi kullanabilmedir (Tüfekçi Aslım, 2014). Bu sebeplerden dolayı 2005-2006 eğitim-öğretim programında benimsenmiş olan yapılandırmacı

eğitim, bireyin öğretimin merkezinde olduğu ve kendi öğrenmesinden sorumlu olduğu şekilde ilerleyen bir sistemdir (İlhan Beyaztaş vd., 2013; özsel, 2016).

2005 İlköğretim Programında bilginin hızlı değişime uğradığı ve kendini yenilediği günümüz şartlarında katı davranışçı yaklaşımın ihtiyaçı karşılayamadığından dolayı yeni ilköğretim programlarının geliştirildiği belirtilmektedir. Yeni geliştirilen yaklaşımda her öğrencinin öğrenmesinin kendine özgü olduğu, öğrenmeyi öğrenmenin önemli olduğu, öğrencinin öğrenirken çevreyle etkileşiminin ve hayatı içerisindeki deneyimlerinin üzerinde durulduğu, sorgulayan ve düşünen öğrenciler yetiştirme gayesi içinde olunması gerektiği belirtilmiştir (İlhan Beyaztaş vd., 2013). Öğrenciler bilgiyi kendileri yaratır, yorumlarlar ve yeniden düzenlerler (Yurdakul, 2015).

Yapılandırmacılık ğrenci odaklıdır ve kendi öğrenmesinden sorumludur (Akınoğlu, 2015). Öğretmen sınıfta tartışma ortamı sağlayarak öğrencilerin kendi n bilgilerini kullanarak yeni bilgiyi yapılandırmalarına rehberlik eder (Kutluca, 2013). Öğrenci adeta bir araştırmacı gibidir. Elindeki kitaplar, materyaller ve yardımcı bilgiler onun üzerinde çalıştığı bilimsel materyallerdir. Bilimsel materyallerin yardımı ile bilgiye ulaşır. Öğretmen de bilgiye ulaşmasında ona yol gösterir. Bilgiye ulaşan birey hem öğrenmenin hazzını yaşar hem de sorgulayan, araştıran, eleştiren bir karakter kazanır.

2012-2013 eğitim-ğretim yılında programların temel felsefesi değişikliğe uğramadığı gibi ve yapılandırmacı anlayış da değişmemiştir. 2005 yılında atılan temeller üzerine devamlılığını sürdürmüş, yapılandırmacı yaklaşım etkisini devam ettirmiştir. Gerçekleşen değişiklikler uygulamalara yönelik olmuştur. Gelen yeniliklere bakıldığın da zorunlu eğitimin kesintili olarak 12 yıla çıkarıldığı ve geniş bir seçmeli ders alanının sunulduğunu görülmektedir. 2012-2013 eğitim-ğretim yılındaki program değişiklikleri 2005 yılında gerçekleşen değişime paralel olarak şekillenmiştir (Gömleksiz ve zdaş, 2013b).

Okulda ğrenciler bilişsel hedeflere ulaştırılmaya çalışılırken aynı zamanda duyuşsal ve psiko-motor hedefler de kazandırılmaya çalışılmaktadır. Öğrenci bu süreçte aktiftir. Bu yeni yaklaşımla birlikte öğrencilerin farklı öğrenme biçimlerinin olduğu ve her öğrencinin kendine özgü bir şekilde öğrenebildiği anlayışı benimsenmiştir. Artık okullar klasik eğitim anlayışının yanında bireyin toplumsallaşmasına ve bireysel

gelişimine fayda sağlayan sosyal ve sanatsal olanakları da öğrencilere sunmaktadır. Böylece öğrencilerin sosyalleşmesi sağlanmakta, bilgi ve becerileri arttırılmaktadır. Bu özellikler dikkate alındığında ders dışı etkinliklerin önemi ortaya çıkmaktadır (Özsel, 2016).

Ders dışı öğrenme öğrenciye ciddi katkılar sağlamaktadır. Ders dışı etkinlikler öğrencilerin öğrenme güdüsünü arttırmakta, kişilik gelişimi, ahlaki gelişim, okul kültürüne uyum gösterme konusunda olumlu tutumlar geliştirme, liderlik özelliklerinin gelişmesi, serbest zamanlarını kaliteli bir şekilde değerlendirebilme, motivasyonu arttırma, sosyal etkileşim ve bilgi aktarımı ile ilgili bağlayıcı olma gibi birçok konuda katkılar sağlamaktadır. Söz konusu katkılarının daha etkili olabilmesi için ders dışı etkinliklerin diğer derslerle ilişkilendirilmesi ve öğrencinin yaşantısı ile bütünleştirilmiş olması gerekir (Atmaca ve Gökmen, 2013; 307; Köse, 2004).

Eğitim programlarının eksikliklerinin giderilmesi, öğrencilerin fizyolojik ve ruhsal gereksinimlerinin karşılanması, günlük hayat içerisinde karşılaşılan sorunları yaparak-yaşayarak öğrenmelerinin sağlanması, sorumluluk ve liderlik gibi iyi özelliklerin geliştirilmesi, boş zamanlarını iyi değerlendirebilme ve bireyin kendini tanıması gibi görevler, ders dışı etkinliklerin önemini ortaya koymaktadır. Örneğin ders dışı etkinliklerde derslerde geziler düzenlemektedir. Bu geziler birçok derse katkı sağlamaktadır. Okulların hayvanat bahçelerine yaptıkları gezilerin amaçları bulunmaktadır. Bu alanlara yapılan gezilerin amacı sadece biyolojiye bağlı bilim dalları ile ilgilenmenin yanı sıra matematik ve sanat alanları da olabilir. Çocukların, hayvanların hangi niteliklerini kullanarak onları birbirinden ayırt ettikleri bilinmektedir (Atmaca ve Gökmen, 2013). Bu tip öğrenmeler öğrencilerin mutlu olarak yer aldıkları etkinlikler olması sebebiyle yeni bilgiler öğrenmeleri için onları motive eder. Öğrencinin dikkati ilgili konuya çekilir, yaparak yaşayarak öğrenme gerçekleşir ve okul ile toplum arasındaki ilişkiler gelişir (Aykaç, 2005).

Ders dışı etkinliklerin amacına iyi hizmet edebilmesi için bu etkinliklerin düzenli bir şekilde hazırlanmış olması gerekir. Eğitim-öğretim faaliyetleri içerisinde ders dışı etkinlikler, öğretmen ve öğrencilerin katılımıyla planlanır, bunun kontrolü ve denetimi okul yönetimi tarafından gerçekleştirilir. (Köse, 2004).

Ders dışı etkinlikler planlı ve daha kapsamlı şekilde 2010 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından yapılan yeni bir düzenleme ile serbest etkinlikler dersi şeklinde ilkokulların 1-5. sınıflarının haftalık ders çizelgesinde yer almaya başlamıştır. İlköğretim Okulları Haftalık Ders Çizelgesi incelendiğinde Türkçe, Hayat Bilgisi, Fen ve Teknoloji derslerinin ders saatleri azaltılmıştır. 12 saat olan Türkçe dersi 11 saate, 5 saat olan Hayat Bilgisi dersi 4 saate, 4 saat olan Fen ve Teknoloji dersi 3 saate düşürülmüştür. Böylece serbest etkinlikler dersi için öngörülen zaman dilimi sağlanmaya çalışılmıştır. Serbest etkinlikler dersi 1, 2 ve 3, sınıflarda 5 saat, 4. ve 5. sınıflarda 4 saat olacak şekilde düzenlenmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2010a). 2012 yılında 12 yıllık zorunlu eğitim getirilmiş ve 4+4+4 sistemi ile haftalık ders çizelgelerinde değişikliğe gidilmiştir (MEB, 2012a). 1, 2 ve 3. sınıflarda 2016 yılından itibaren serbest etkinlikler dersi uygulanmaya devam edilmiştir.

Serbest etkinlikler ile ilgili araştırmalar incelendiğinde uygulamalardaki hataları daha yakından görebilmektedir. Serbest etkinlikler yerine sınavlara hazırlık ya da telafi eğitimleri yapılmaktadır (Gün, 2013). Öğretmenler kaynak sorunları yaşamakta, serbest etkinlikler dersi ile ilgili hizmet içi eğitime gereksinim duymaktadırlar. Hayat Bilgisi, Türkçe ve Fen ve Teknoloji gibi derslerin bitirilemeyen konularının serbest etkinlikler dersinde işlendiği görülmektedir (Cinoğlu ve Bağcı, 2018; Sarıkaya ve Şen, 2016). Serbest etkinlikler beklentiyi karşılayacak düzeyde işlenmemektedir. Yöneticilerin, öğretmenlerin ve denetmenlerin bilgi eksikliklerinin olduğu görülmektedir. Okullarımızın alt yapısı serbest etkinlik derslerinin verimli işlenmesini sağlamakta yetersizdir. Serbest etkinlik çalışmalarının bilgi eksikliği, fiziki şartlardaki yetersizlikler ve materyal yetersizliğinden dolayı verimli işlenemediği görülmektedir (Bozak, Apaydın ve Demirtaş, 2012). Öğretmenler tamamen öğrencileri bu zaman diliminde serbest bırakmakta, herhangi bir yönlendirme ve planlama yapmamaktadırlar. Öğrenme ortamı ihmal edilmekte ve rehberlik uygulamalarının yapıldığı bir ders olarak görülmektedir (Özsel, 2016).

2010 yılında ilköğretim haftalık ders çizelgesinde yer almaya başlayıp uygulanan serbest etkinlikler dersinin okullarda nasıl planlanıp, uygulandığı, hangi etkinliklere yer verildiği, uygulama sırasında karşılaşılan güçlükler ve sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlikler dersi ile ilgili önerilerinin neler olduğuna dair durumlara bu araştırmada cevaplar aranmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Önemi

Milli Eğitim Bakanlığı serbest etkinlik derslerini programa alarak öğrencilerin güven ve sorumluluk duygularını geliştirmeyi, yeni ilgi alanları yaratmayı, sanatsal, sosyal ve kültürel anlamda gelişmelerini sağlamayı hedeflemiştir. Okullarımız bu hedeflerin gerçekleşmesinde gerekli çalışmaları yapmakta, programlarını bu hedefler doğrultusunda düzenlemektedirler (Aydemir, Bozkurt ve Şekerci, 2015). Bu araştırma ile serbest etkinlikler dersinin amacına iyi hizmet edip etmediği belirlenmeye çalışılmıştır.

Serbest etkinlikler dersinin 2010-2011 eğitim-öğretim yılından itibaren ilköğretim 1. kademe programlarında yer alması ile hem zorunlu ders yükünü azaltmak hem de öğrencilerin farklı sosyal, kültürel, sanatsal ve eğitsel etkinliklere katılarak yaşam becerilerini geliştirmeleri, iyi ahlaki özelliklere sahip olmaları ve olumlu karakter gelişimi sağlanması amaçlanmıştır (Kazu ve Arslan, 2013). Serbest etkinlikler dersi ile ulaşılması beklenen amaçlar ve ortaya çıkacak ürünleri göz önüne aldığımızda çok önemli ve gerekli bir ders olduğunu görebilmekteyiz. Bu derste yapılacak olan etkinlikler öğrencilerin, eğlenerek öğrenmelerini, yaratıcılık ve hayal güçlerinin gelişmesini, işbirliği içinde çalışarak yardımlaşma, dayanışma ve özgüven gibi beceri ve değerleri kazandıracak nitelikte olmalıdır (Dündar ve Karaca, 2011). Bu araştırmadan elde edilecek sonuçların serbest etkinlikler dersinin planlanması, uygulanması, yapılacak etkinliklerin seçimi ve düzenlenmesinde katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Serbest etkinlikler dersi tamamen esnek bir süreç olup öğretmenler tarafından planlanıyor olması bazı sorunları da beraberinde getirmektedir. Özellikle sınıf öğretmenleri bu dersin belli bir planının olmamasından yakınmaktadırlar. Bu durum öğretmenlerin ders sürecini nasıl doldurmaları noktasında düşündürmektedir (Ürey, Çepni, Köğce ve Yıldız, 2013). Serbest etkinlikler dersinin uygulanması noktasında okulun fiziki şartları çevre şartları, sınıf mevcudu, sınıf düzeyi, öğrencilerin başarı düzeyi, öğrencilerin duygusal ve kişilik özellikleri gibi durumlar etkinliklerin verimliliğini etkilemektedir (Gürbüz Türk ve Çakmak, 2017). Öğretmenler çoğunlukla bu dersi takviye ders olarak kullanmaktadırlar. Diğer derslerin eksik kalan konuları serbest etkinlikler dersinde tamamlanmaya çalışılmaktadır (Şen ve Sarıkaya, 2015a). Öğretmenlerin yaklaşık yarısının bu derste matematik ve fen ve teknoloji derslerini işlediklerini söyleyebiliriz (Dündar ve Karaca, 2011). Bu araştırmanın, serbest

etkinlikler dersinde karşılaşılan sorunların ve sorunların çözümü ile ilgili önerilerin belirlenerek dersin daha etkili işlenmesine katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmada ilkokul 1. , 2. ve 3. sınıflarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlikler dersinde sınıflarında yapmış oldukları etkinliklerin neler olduğu, nasıl bir planlama yaptıkları ve uygulama aşamasında neler yaptıkları, yaşanan sorunlar ve öneriler hakkında bilgi sahibi olunmaya çalışılmıştır. Bu araştırmadan elde edilecek olan verilerin Serbest Etkinlikler dersinin uygulanması ve geliştirilmesi açısından alana katkı sağlayacağı ve bu alandaki birçok araştırmaya kaynak olacağı düşünülmektedir.

Serbest etkinlikler dersinde öğretmenlerin hangi etkinlikleri tercih edip etmedikleri, dersi planlama ve uygulama durumları, derste karşılaşılan sorunları ortaya koymak ve öneriler sunmak, dersin amacına ne kadar hizmet ettiğinin belirlenmesi gibi durumlar bu araştırmayı önemli kılmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, ilkokul 1, 2 ve 3. sınıflarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin Serbest Etkinlikler dersi uygulanmasına yönelik olarak görüşlerini almaktır. Serbest etkinlik uygulamalarının cinsiyet, kıdem, sınıf mevcudu, sınıf düzeyi, mezun olunan fakülte ve eğitim düzeyleri değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır.

Alt Amaçlar

1. İlkokullarda uygulanan serbest etkinlikler dersine ilişkin öğretmen görüşleri nelerdir?
2. İlkokullarda uygulanan serbest etkinlikler dersine ilişkin görüşleri ile
  - cinsiyet
  - mesleki kıdem
  - sınıf mevcudu
  - sınıf düzeyi
  - mezun olunan fakülte
  - lisansüstü eğitim alma değişkenleri arasında anlamlı farklılık var mıdır?

Sayıtlar

Bu araştırmada;

1. Araştırmaya gönüllü olarak katılan öğretmenler serbest etkinlikler dersi uygulamaları ile ilgili ölçek sorularını objektif ve samimi olarak cevaplamışlardır.
2. Kullanılan ölçme araçları araştırmanın amacına uygun olduğu varsayılmaktadır.
3. Seçilen örneklem evreni temsil etmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma 2017-2018 eğitim-öğretim yılında, Diyarbakır il merkezi sınırları içerisinde bulunun Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi okullarda görev yapan ve ölçeklerin uygulanması sırasında ulaşılabilen sınıf öğretmenleri ile sınırlıdır.
2. Araştırma, ölçeklerin uygulandığı okullardaki sınıf öğretmenlerinin görüşleri ile sınırlıdır.
3. Araştırma, nicel verilerin toplandığı ölçek soruları ile sınırlıdır.

Tanımlar

İlkokul: Zorunlu öğrenim çağındaki çocukların devam ettiği, temel eğitim ve öğretimi gerçekleştirmek için devlet veya özel sektör tarafından açılmış, Milli Eğitim amaç ve ilkelerine göre eğitim ve öğretim sağlayan kurumlardır (Güneş, 2015).

Ders Dışı Etkinlikler: Normal ders müfredatı dışında okulda yapılan, eğitim ve öğretimin amaçlarına uygun bir şekilde, öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak, kişilik gelişimlerine katkı sağlamak için planlı ve programlı olarak, okul yönetimin bilgisi dahilinde ve öğretmenin rehberliğinde yapılan eğitici ve eğlendirici çalışmalara ders dışı etkinlikler denir (Binbaşıoğlu, 1986).

Serbest Etkinlikler Dersi: Öğrencilerin ders yükünü azaltmak, stres ve kaygıdan uzaklaştırmak, derslere karşı olan ilgi ve isteklerini arttırmak amacıyla 2010 yılında Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTK) tarafından alınan kararla eğitim-öğretim programlarında dahil edilen bir derstir (MEB, 2010b). Öğrencinin, boş zamanlarını nasıl kullanacağı ile ilgili fikirler edinip, bu zamanlarını en iyi şekilde düzenlemeyi öğrendiği derstir (Tezcan, 1985).

I. BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bireyler sadece okul yoluyla öğrenmeler gerçekleştirmezler. Doğduktan itibaren evde anne ve babasından, aile büyüklerinden, arkadaşlarından, komşularından, televizyondan, sinemadan, tiyatrodan, müzikten, kitap gazete vb kaynaklardan yaşamı boyunca öğrenmeler gerçekleştirirler (Türkmen, 2010). Bu öğrenmeler serbest zaman etkinliklerinin önemini ortaya çıkarmaktadır. Serbest etkinlikler öğrencinin birçok farklı alanda etkinlikler gerçekleştirerek öğrenmelerini zenginleştirmesine katkı sağlamaktadır.

Serbest etkinliklerin eğitimin hangi boyutunda yer aldığını incelediğimizde, eğitimin iki boyutu olduğu ve bunların formal ve informal eğitim olduğunu görmekteyiz. Formal eğitim süreci planlı ve kasıtlı bir şekilde öğrenme ortamlarını gerektirir. Ama informal eğitim bir plana bağlı olmaksızın insan yaşamı içerisinde farklı biçimlerde kendiliğinden ortaya çıkan eğitim çalışmalarıdır (Güven, 2015: 4). Öğrencinin okul içinde ve okul dışında gerçekleştirmiş olduğu tüm etkinlikler informal eğitim kapsamına girmektedir. Bireyin aktif vatandaş olmasında ve kendi özerkliğini kazanmasında informal eğitimin etkisi daha fazladır. İnfomal eğitim serbest zaman etkinlikleri içerisinde sağlanmaktadır. Serbest zaman bireyin özgürce çalışmalar yaptığı, herhangi bir kısıtlama olmadan zevk alarak gerçekleştirdiği etkinlik, iş, vb çalışmalarıdır (Bozak vd., 2012). Öğrencinin gelişiminde serbest etkinlikler, ders içi etkinlikler kadar önemlidir. Serbest etkinlikler, öğrencilerin formal öğretim sürecinde öğrendiklerini pekiştiren, günlük yaşamla ilişkilendiren ve yaşam içerisinde uygulanmasını sağlayan etkinliklerdir. Bu tür etkinlikler formal öğretim sürecinde öğrenilenleri destekler durumda olduğundan, formal öğretimden ayrı düşünülemez. Burada önemli olan serbest etkinliklerin planlı ve programlı olarak işlenmesidir (Köse, 2013).

Yirminci yüzyılda sosyo-kültürel, ekonomik ve teknolojideki hızlı gelişmeler, bilimde gerçekleşen yeni buluşlar ve gelişmeler, demokratik fikirler ve insan haklarındaki ilerlemeler eğitimin de kendini değiştirip yenilemesine sebep olmuştur. Geleneksel eğitim değişime gitmek zorunda kalmıştır. Öğrenciyi bilgiyi hazır alan

anlayış yerine, öğrenciyi daha aktif kılıp bilgiyi arayan araştırmacı yerine koymuştur (Yeşilyaprak, 2012: 2).

Serbest etkinlikler dersinin ortaya çıkışı ve önem kazanmasında etkili olan kuram yapılandırıcılık kuramıdır. Yapılandırıcılıkta, öğrenen kişi bilgiyi kendi değer yargıları ve yaşantıları yoluyla üretir. Bu yaklaşımın temelinde nesnel bir gerçek yoktur; anlamın birey tarafından, kendi deneyimleri doğrultusunda oluşturduğu fikri yatar. Eğitim programı tümünden gelimden hareketle temel kavramlara önem verir. Öğrenci problemlerine göre program yönlendirilir. Öğrenciler gerektiğinde gruplar halinde çalışırlar. Yapılandırıcı öğrenme probleme, araştırmaya, projeye, işbirliğine dayalı öğrenme ile öğrenme etkinliklerine yerleştirilmiştir. Etkinliklerde bizzat bireyin kendisinin elde ettiği veriler ve materyaller üzerinedir (Akınoğlu, 2014: 430-431). Öğrenci bu süreçte aktiftir. Öğretmen ise öğrencisini yönlendiren bir rehber konumundadır (Avcı, 2014; Kutluca, 2013).

Yapılandırıcılıkta birey bir bilgi ile uğraşır onun hakkında yeterli düzeye ulaşırsa, oluşturulan bilginin, bireyi yaşamı boyunca terk etmeyeceği düşünülmektedir. Bireyin bilgiyi hazır bir şekilde alıp özümsemesi yerine o bilgidен ne anlam çıkardığı önemlidir. Oluşturma, keşfetme, yaratma ve bilgiyi geliştirme ile ilgili olan yapılandırıcı öğrenme bilginin sorgulanması, yorumlanması ve analiz edilmesi, fikir ve düşüncelerin anlaşılması ile yeniden anlam bulması ve geliştirilmesi, dinilen yaşantılarla, geçmişteki yaşantıların bir araya getirilmesi olarak ileri sürülmektedir (Yurdakul, 2015).

Ergin (2008) yaşam kalitesinin artırılmasında beş yaşam görevinden bahsetmektedir. Bunlar: İç dünya, kendini yönetme, çalışma ve serbest zaman, arkadaşlık ve sevgidir. Serbest zamanı insanlar bir zaman öldürme çabasından ziyade kişinin kendi istekleri doğrultusunda seçtiği etkinlikleri yaptığı bir zaman dilimi olarak görmektedirler. Serbest etkinlikler dersi de öğrencilerin öğretmenleriyle sınıfça karar verip veya öğretmenin öğrencilerin becerilerini ve yeteneklerini geliştirmelerine dönük etkinlikler planlayarak işlenmesi doğrultusunda ilerlemektedir. Etkinlikler resim, boyama, oyun, tekerleme, şiir fıkra, drama vb ile çeşitlenebilmektedir.

Gelişmiş ülkelerdeki yapılan çalışmalar, akademisyenlerin önerileri ve bu alanda yapılmış olan bilimsel çalışmalar ile Milli Eğitim Bakanlığı; ilköğretim çağındaki

öğrencilerin ders yükünü azaltmak, okulu daha çok sevmelerini sağlamak, ihtiyaç, istek ve becerileri doğrultusunda etkinlikler gerçekleştirmelerini sağlamak amacıyla ilkokullarda serbest etkinlikler dersini programa almıştır (Ay, Acat ve Yüksel, 2016).

1.1. Ders Dışı Etkinlikler ve Örtük Program

Öğrenme-öğretme sürecinde resmi programda bulunan hedef ve etkinliklerden bağımsız olarak bu süreç içerisinde görülen bilgi, düşünce ve uygulamalar ile bu uygulamalar ekseninde öğrencilerde oluşan davranışları kapsamına alan ve aynı zamanda yazılı olmayan programa örtük (gizil) program denir (Güven, 2015). Örtük programlar, ders dışı etkinlikleri de içine almaktadır. Program geliştirme uzmanları okullarda işlenen derslerin programlarını yapmaya çok önem vermektedirler. Ders dışı etkinlikler için herhangi bir program yapılmamaktadır. Öğrencilerin yaratıcılıklarını ön plana çıkaracak etkinlikler ve uygulamaları içeren bir ders dışı etkinlikler programının yapılmaması ciddi eksiklik olarak görülmektedir. Bu konuya dikkat çekmek isteyen program geliştirme uzmanları örtük program üzerinde durmaktadırlar. Öğrencilerin toplumsal hayata uyumunu gerçekleştirmede örtük programın resmi program kadar etkisi olmaktadır. Eğitimin her safhasında örtük programın, öğrencilerin öğrenmeleri üzerinde etkisi büyüktür (Demirel, 2015). Ders dışı etkinliklerin bir kısmının veya tamamının mevcut ders programlarında veya örtük programla düzenlemeler yapılarak uygulanması sağlanabilir. Ülke genelinde ders dışı etkinlikler ile ilgili çalışmaların gerçekleşmesi için Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ders dışı etkinlikler genel müdürlüğü kurulmalıdır. Ayrıca her okul kendi ders dışı etkinlik çalışmalarını planlamalı ve uygulamaya koymalıdır (Köse, 2013: 350).

Ders dışı etkinliklerin uygulanmasında okullarda görevli olan öğretmen ve idarecilere önemli görevler düşmektedir. Okullar, toplumun ve öğrencilerin beklentilerini dikkate alarak kendi örtük programlarını belirlemelidirler (Yüksel, 2002).

Yıldırım (2011: 199), örtük programın ana özelliklerini şöyle sıralamaktadır:

- Örgün programın yanında iyi bir düzenleme ile yer alırsa, demokratik toplum amacına ulaşılmasına en iyi katkıyı sağlayacaktır.
- Eğitim gerçekleştirdiği en derin ve en etkili fonksiyonlarına değindiği için önemli bir kavramdır.
- Örtük program sonucu yabancılaşma gerçekleşebilir.

- Kurallar ve düzenlemeler bazı öğrencileri kopmalara ve ayrılmalara götürebilir.
- Geniş bir içeriğe sahip olmasından ötürü kavram belirsizliği ortaya çıkmaktadır.

Sınıf, okul koridorları, öğle yemeği, program dışı etkinlikler, okul servisi, okulun atmosferi, öğrencilerin alınan kararlara katılmaları, öğretmenin sınıf yönetimindeki uygulamaları, veliler, öğretmenlerin disiplin anlayışı vb. birçok durum örtük programı oluşturmaktadır (Kaya ve Taşkın, 2016: 148-149). Serbest etkinlik uygulamaları örtük programın kapsamı içerisine girmektedir. Serbest etkinlikler dersinde gerçekleştirilen etkinlikler ciddi anlamda örtük programa katkı sağlamaktadır.

1.2. Türkiye’de Geçmişten Günümüze Kadar Eğitim Programlarında Serbest Etkinlikler Dersi İle İlgili Benzer Uygulamalar

1923 yılında Cumhuriyet’in ilanıyla birlikte eğitim alanında da birçok yeniliğe gidilmiştir. Eğitim, çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmak isteyen toplumumuzun ihtiyaçlarına göre düzenlenmiştir. Eğitimin demokratikleştirilmesi ve yenilenmesi düşüncesi ile ülkeye uzman araştırmacılar davet edilmiştir. Eğitim sistemimizin durumu ve neler yapılması gerektiği ile ilgili raporlar hazırlanmıştır. John Dewey’de ülkeye çağrılan uzmanlardan biriydi (Akyüz, 2007; Binbaşoğlu, 2005). John Dewey sunduğu raporun “Okul Disiplini” ile ilgili bölümünde okul disiplinin ve öğrenci yetiştirilmesi konusunun çok biçimsel olduğunu belirtmiştir. Demokratik vatandaşlar yetiştirilmek isteniyorsa, emir vermekle yetinen ve öğrenciden körü körüne itaat bekleyen bir sistemle başarılı olunamaz. Ancak öğrencilerin de okul yönetimine katıldığı ve sorumluluk aldığı bir sistem demokratik vatandaş yetiştirilmesinde daha anlamlı olur (Binbaşoğlu, 2005). 1928 yılında Türkçeye çevrilen Jon Dewey’in en ünlü eseri olan “Demokrasi ve Eğitim” adlı kitabında bireyin yaparak yaşayarak öğrenmesini esas alarak, bireyin deneyerek ve çevreyle etkileşim içine girerek kalıcı öğrenmeler gerçekleşeceğini belirtir (Binbaşoğlu, 2005; Gutek, 2014). John Dewey hazırlamış olduğu raporda pek çok konuda günümüz çağdaş eğitim anlayışında yer alan yapılandırmacılık kuramının temel prensiplerini sunmuştur. Dewey eğitimin, bireysel ve toplumsal hedeflere varabilmek için, gerçek hayat içerisinde yaşam deneyimlerinden hareketle düzenlenmesi gerektiğini ifade eder (Öztürk, 2008).

Mayıs 1927 yılında Bakan Mustafa Necati'nin imzasını taşıyan genelgede şu ibareler yer almaktadır:

“Müdür ve muallimler gençlerin memleketimiz ve milli cemiyetimiz için hazırlanmaları gerektiğini daima hatırlatmak, öğretim ve eğitim faaliyetlerine Türkiye’yi ve Türklüğü merkez almak mecburiyetindedirler... Her fırsatta Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşunu anlatmak ve Cumhuriyeti sevdirecek her fırsattan yararlanmak bütün mektep ve muallimlerinin ortak görevidir. Bu nedenle milli bayramlardan en geniş ölçüde yararlanmak lazımdır. Ayrıca dersler yalnızca kitaptan değil, hayat içinde öğretilmelidir” (Akyüz, 2007: 332).

Eğitimde gerçekleşen yenilikler düşünüldüğünde derslerin sadece kitaplarla sınırlı kalmayıp hayatla bütünleştirilerek öğretilmeye çalışılması gerektiğinin belirtilmesi 1927 yılındaki eğitimin genel durumu için önemli bir durumdur (Akyüz, 2007).

1930-1962 yılları arasında ülkede yaşanan sıkıntıların çözüm yolunun eğitime yenilikler getirilmesi olduğu düşüncesi hakim olmuştur. Bu düşünce nitelikli bireyler yetiştirme ihtiyacından dolayı doğmuştur. Nitelikli bireyler yetiştirilebilmesi de ancak eğitimle mümkündür. Eğitimli insan ihtiyacın artması, toplumdaki bireylerin gelişimlerine, istek ve ihtiyaçlarına önem verilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır (Yılmaz Gündüz, 2014). 1948 yılı programında yer alan eğitim-öğretim ilkelerini incelediğimizde ilkokullarda öğrencilere boş zamanlarını iyi bir şekilde kullanma alışkanlığının kazandırılması gerekliliğinin üzerinde durulmuştur (Binbaşıoğlu, 2005; 406). Bu süreç içerisinde ilkokullara öğretmen yetiştiren köy enstitülerinde okulun geniş bir alanında tarım ile ilgili bilgiler uygulamalı olarak ders dışı etkinlikler kapsamında öğretilmiştir. Köy enstitülerinde ayrıca resim, müzik, spor ve kültürel birçok etkinliklerle ilgi becerilerde kazandırılmaya çalışılmıştır. 1950 yılında ise bu çalışmalar “eğitsel kol çalışmaları” halinde programa dahil edilmiştir (Özsel, 2016).

1968 yılında ilkokul zaman çizelgelerinde yer alan “Eğitsel Çalışmalar”, serbest etkinlik dersi ile ilgili ilk benzer çalışmadır. 1968 yılında ilkokul programında verilen zaman çizelgesinde Hayat bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinin yanı sıra bunlara ek olarak haftada 60 dakikalık “Eğitsel Çalışmalar” eklendiği görülmektedir. Eğitsel çalışmaların kapsamına bakıldığında: kitap okuma, sınıfça geziler yapma, okulda konferans dinleme, müsamere ve film seyretme, temsil, okul bahçesinde tarım işleri ile uğraşma, müzik ve beden eğitimi etkinliklerine katılma, sosyal kol çalışmaları, bayram töreni hazırlıkları, ders materyalleri hazırlama gibi çalışmalara yer verilmiştir (MEB, 1968; 265).

Tablo 1’ deki 1968 yılının ilkököl haftalık ders çizelgesi incelendiğinde eğitsel çalışmaların ayrı bir ders olarak ele alınmadığını görmekteyiz. 1, 2 ve 3. sınıflarda Hayat Bilgisi dersinin içerisinde 4. ve 5. sınıflarda ise Sosyal Bilgiler dersinin içerisinde yer almaktadır. Eğitsel çalışmalar 60’ar dakikalık bir derslik süre içerisinde verilmektedir.

Tablo 1. 1968 Programına Göre İlkokulların Haftalık Ders Çizelgeleri

DERSLER*	1.Sınıf	2.Sınıf	3.Sınıf	4.Sınıf	5.Sınıf
Türkçe	10	10	10	6	6
Matematik	5	5	5	4	4
Fen Bilgisi	-	-	-	4	4
Sosyal Bilgiler	-	-	-	3	3
Hayat Bilgisi	5	5	5	-	-
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	-	-	-	2	2
Resim-İş	1	1	1	2	2
Müzik	1	1	1	1	1
Beden Eğitimi	3	3	3	3	3
Toplam	25	25	25	25	25
<p>Rehberlik ve Eğitici Çalışmalar 60’ar dakika şeklinde 1, 2 ve 3.sınıflarda Hayat Bilgisi ders saatinde, 4. ve 5.sınıflarda ise Sosyal Bilgiler ders saati içinde yapılacaktır.</p>					

1974 yılında gerçekleşen 9. Milli Eğitim Şurası’nda ders dışı etkinlikler “Rehberlik ve Eğitsel Çalışmalar” başlığı altında ele alınmış ve haftada 3 saat yer verilecek şekilde ders dışı etkinliklere zaman ayrılmıştır. Toplantıda alınan kararlar:

“ Rehberlik ve eğitsel çalışmalar, Bakanlıkça hazırlanan esaslara göre yürütülür. Her sınıf öğretmenlerine rehberlik için haftada 2 ders saati, eğitsel kol yürütücüsü öğretmene de haftada bir ders saati zaman ayrılır.

Bu saatler öğretmenin kanuni ders saatleri içinde sayılır ve zorunlu ders saati sayısını aştığı takdirde, bu saatler karşılığı ek ders ücreti ödenir (Karar -20). “

olarak belirtilmiştir (MEB, 1974).

1981-1982 yılı ilkököl haftalık ders çizelgelerinde eğitsel çalışmaların ayrı bir ders olarak yer aldığını söyleyebiliriz. Tablo 2’de 1981-1982 yılı ilkököl haftalık ders çizelgesi verilmiştir.

Tablo 2. 1981-1982 Eğitim-Öğretim Yılı İlkokul Haftalık Ders Çizelgesi

DERSLER	SINIFLAR				
	BİRİNCİ DEVRE			İKİNCİ DEVRE	
	1	2	3	4	5
HAYAT BİLGİSİ	5	5	5	-	-
MATEMATİK	5	5	5	4	4
TÜRKÇE	10	10	10	6	6
MÜZİK	1	1	1	1	1
EĞİTSEL ÇALIŞMALAR	2	2	2	2	2
RESİM-İŞ DERSİ	1	1	1	2	2
BEDEN EĞİTİMİ	1	1	1	1	1
FEN BİLGİSİ	-	-	-	4	4
SOSYAL BİLGİLER	-	-	-	3	3
AHLAK DERSİ	-	-	-	1	1
DİN DERSİ	-	-	-	1	1

(Akyüz, 2007: 350)

Çizelge incelendiğinde ilkököl 1-5 sınıflarda haftada toplam 25 saat ders işlenmektedir. Eğitsel çalışmalar dersinde öğrenciler gruplandırılarak Kızılay, gençlik, trafik, temizlik vb. kollarında çalışmalar yapılmaktadır (Akyüz, 2007: 350). Eğitsel çalışmalara ayrı bir ders olarak yer verilmesi öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarının karşılanmaya çalışılması açısından önemli bir durumdur.

1997-1998 eğitim-öğretim yılında 1, 2 ve 3. sınıfların haftalık ders programına “Bireysel ve Toplu Etkinlikler” dersi eklenmiştir. Bu ders haftada 3 saat işlenecek

şekilde ilköğretim haftalık ders çizelgesinde yer almıştır. Öğrencilerin bu derste notla değerlendirilmeyeceği de belirtilmiştir. 1997 yılı 2481 sayılı Ekim ayı Tebliğler Dergisinde ilköğretim okulu haftalık ders çizelgesi tablosunun açıklamalar kısmında, Bireysel ve Toplu etkinlikler dersi ile ilgili;

“6. İlköğretimin ilk üç sınıfındaki bireysel ve toplu etkinlik saatlerinde; öğrencilerin bireysel farklılıkları ve seviye gurupları dikkate alınarak kültürel ve eğitici çalışmalar, folklor, müsamere, konser ve müzik; monolog, diyalog, grup tartışmaları; güzel konuşma ve yazma, güzel yazı çalışmaları; sergi düzenleme ve gezi görme; gezi, gözlem ve incelemeler; bulmaca ve atışma, sayılaşma, şarkı ve türkü söyleme, soru sorma ve cevaplama, bildiklerini, düşündüklerini ve duyduklarını anlatma, oyun ve beden eğitimi; TV seyretme, bilgisayar oyunları, bahçe etkinlikleri, koleksiyonculuk, bitki ve çiçek yetiştirme vb. etkinlikler yapılır.

Gerektiğinde, uygun ortamlarda, bireysel ve toplu etkinliklerle müzik, drama, beden eğitimi çalışmaları ortak programla yürütülebilir.

Bireysel ve toplu etkinlikler notla değerlendirilmez”(s. 645).

gibi ibarelere yer verilmiştir. Görüldüğü gibi bu derste yapılabilecek etkinliklerin neler olabileceği anlatılmış ve ayrıca bu derste öğrencilerin notla değerlendirilmeyeceği noktasında açıklamalar yapılmıştır. Yapılması beklenen etkinliklere baktığımız zaman eğitim-öğretim ortamını zenginleştirici ve öğrencinin okula olan ilgi ve isteğinin artmasını sağlayıcı nitelikte olduğunu görmekteyiz. Öğrencinin yeni beceriler kazanmasını ve var olanları da geliştirmesini sağlayan etkinlikler yer almaktadır.

2005-2006 yılı eğitim-öğretim programımızın yapılandırmacılık yaklaşımı doğrultusunda düzenlenmesi ile bu yaklaşım eğitim ve öğretime yeni bir boyut kazandırmıştır. Böylece öğrencinin bilgiyi oluşturabileceği bir müfredat ve program ile eğitim-öğretim gerçekleştirilmeye başlanmıştır. 13.01.2005 tarihli resmi gazetede “Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği”nin yayınlanmasıyla birlikte MEB ilköğretim ve ortaöğretime sosyal etkinlikler uygulamasını başlatmıştır. TTK 14.07.2005 tarih ve 192 sayılı kararla 1, 2 ve 3. sınıflardan bireysel ve toplu etkinlikler dersi kaldırılmıştır, bu ders yerine seçmeli derslerin sınıf düzeyine göre belirlenmesi ve uygulamaya konulması kararlaştırılmıştır. 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda ise Rehberlik ve Sosyal Etkinlik uygulaması yer almıştır (Yılmaz Gündüz, 2014; MEB, 2005b).

2005 yılı 2569 sayılı Şubat ayı Tebliğler Dergisinde Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliğinde sosyal etkinlikler dersinin ilkeleri;

- a) İlköğretim ve orta öğretimde öğrenci kulübü ve toplum hizmeti çalışmalarının, öğrencinin gelim seviyesine göre belirlenmesine,
- b) çevresine duyarlı ve liderlik özelliklerine sahip bireyler olarak yetişmelerine, ilgi ve istidatlarını geliştirmelerine,
- c) Demokratik yurttaşlık bilincini geliştirebilecek eğitim uygulamalarının, hayatın tüm alanlarına yayılarak yapılacak çalışmaların okul içi ve okul dışı etkinlikleri içermesine,
- d) Öğrencilerin toplumsal hayata, sorunların çözümüne, yerel düzeyde katılımına ve yöneltici projeler hazırlamaya özendirilmesine,
- e) Her bireyin topluma katkı sağlayabileceği göz önüne alınarak tüm etkinliklerde geniş katılımın sağlanmasına,
- f) Öğrencilerin yönlendirilmelerine ve kariyer gelişimlerinin desteklenmesine,
- g) Sosyal etkinlik çalışmalarının planlanması ve yürütülmesinde öğrencilerin ilgi, istek, yetenek ve ihtiyaçları ile çevrenin imkan ve şartlarının göz önünde tutulmasına,
- h) Etkinliklerde verimi sağlamak için okul ve halk eğitim merkezlerinde oluşturulan öğrenci kulüpleri arasında ortak çalışmalar yapılmasına,
- i) Çalışmaların daha çok ders dışı zamanları kapsayacak ve değerlendirecek şekilde planlanıp uygulanabilmesine,
- j) Ders programlarının göz önünde bulundurularak desteklenmesine,
- k) Yurt içinde veya yurt dışında bulunan okullardaki öğrenciler ile ortak çalışmalar yapmalarına,

şeklindedir (s. 83-84). Burada görüldüğü gibi ilkelerde özellikle öğrencilerin ilgi istek ve ihtiyaçlarının göz önünde bulundurulmasına dikkat çekilmiştir. Yapılacak çalışmalarda ders içi ve ders dışı etkinlikleri içeren şekilde düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir.

TTK 04.06.2007 tarih ve 111 sayılı kararla yapılan değişiklikle Rehberlik ve Sosyal Etkinlikler dersi haftada 1 saat olacak şekilde 1, 2 ve 3. sınıflara da tekrar getirilmiştir. 2007 yılında yayınlanan İlköğretim Okulları Haftalık Ders Çizelgesi'nin açıklamalar kısmında:

“9. Rehberlik/Sosyal etkinlikler ile ilgili mevzuatında belirtilmeyen seçmeli derler notla değerlendirilmez. Ancak öğrencinin hangi seçmeli dersi aldığı karne ve diğer resmi kayıtlarda belirtilir.

10. Rehberlik/Sosyal etkinlikler için ayrılan ders saati, dönüşümlü şekilde bir hafta rehberlik, bir hafta sosyal etkinlikler için kullanılır. Sosyal etkinlik çalışmaları kapsamında, “Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim ve Ortaöğretim Kurumları Sosyal Etkinlikler Yönetmeliği”nde belirtilen esaslar dikkate alınarak, tamamlanması zorunlu

belirli sayıdaki etkinlikler yapılır. Bu çalışmalar proje faaliyetleri şeklinde de planlanıp uygulanabilir.”

ifadelere yer verilmiştir. Açıklamalarda da gördüğü gibi Sosyal Etkinlikler dersi ve Rehberlik dersi birer hafta dönüşümlü olacak şekilde işlenmektedir. Bu derslerle ilgili öğrencilere not verme durumunun söz konusu olmayacağı belirtilmiştir (MEB, 2007). Not verilmemesi durumundan hareketle yapılan çalışmaların durumunun gösterilebilmesi ve sonuçlanıp sonuçlandırılmadığının belirlenmesi için öğrenci karnesinde düzenlenen “Sosyal Etkinlikler” bölümünde “TAMAMLANDI” veya “TAMAMLANMADI” şeklinde yazılarak, öğrencinin bu ders hakkındaki performansı hakkında bilgi sahibi olunmaktadır (MEB, 2005a).

Sosyal etkinlikler dersinde öğrencilerin sosyal kulüp çalışmalarının yanı sıra geziler yarışmalar, beden eğitimi, izcilik, müzik ve halk oyunları çalışmaları, yayınlar, gösteriler, tiyatro çalışmaları, defile, sergi, kermes gibi çeşitli etkinlikler yapılabilir. Bu etkinliklere, okul yönetimi, öğretmenler ve kulüplerde görev alan öğrencilerin aktif katılımı ile öğrencilerle birlikte planlanır (MEB, 2005a).

Bireysel ve toplu etkinlikler ve sosyal etkinlikler uygulamalarının eğitim programlarımızda yer almasının nedenleri öğrencilerin eğitim-öğretim süreci içerisinde aktif olmalarını sağlamak, yaparak yaşayarak öğrenmelerini gerçekleştirmek ve sosyal becerilerini geliştirmelerini sağlamak şeklinde sıralanabilir. Bu tür uygulamalar öğrencinin, ders başarısına, okul kültürünün gelişmesine, liderlik yeteneklerinin ortaya çıkarılmasına, benlik gelişimine, sosyal ve ahlak gelişimine, demokratik tutum geliştirmesine ve boş zamanlarını etkili kullanmayı öğrenmesine katkı sağlamaktadır (Köse, 2007). Bireylerin toplum içerisinde uyumlu bir şekilde yaşabilmeleri için kazanmaları gereken bilgi, beceri, alışkanlık, konuşma, düşünme, yaratma, tavır ve davranış gibi sosyal niteliklerin hepsine sahip olmaları gerekir (Gömleksiz ve Özdaş, 2013a). Sosyal beceriler, çeşitli etkileşimlerde, bireyin kendisinin ve başkalarının duygu, düşünce ve davranışlarını anlaması ve ona göre davranması şeklinde tanımlanabilir. Öğrencilerin kendini ifade edebilmesi, ailesi ve çevresiyle olumlu ilişkiler kurabilmesi, özgüven duyması, arkadaşları tarafından kabul görmesi, sosyal anlamda gelişmesi gibi becerilerin kazandırılma gayretlerinin arka planında öğrencilere sosyal davranışlar kazandırmak, doğru davranışlarını desteklemek ve onları güdülemek bulunmaktadır. Bu yüzden öğrencilerin sosyal becerilerinin geliştirilmesi için gerekli

tüm çalışmaların yapılması ve desteklenmesi gerekmektedir. Öğretmenler öğrencilerinin sosyal becerileri edinmelerini sağlamak için çeşitli etkinlikler ve düzenlemelere zaman ayırmalıdır. Öğrencilerin iyi ilişkiler kurmasında, toplumsal kuralara uymasında, sorumluluk yüklenebilmesi, yardımsever olmasında ve haklarını arayan ve savunan bireyler olabilmeleri için sosyal becerilerin önemi büyüktür (Çubukçu ve Gültekin, 2006).

1.3. Serbest Etkinlikler Dersi

Eğitimde gerçekleşen değişimler ve yenilikler eğitim programlarımızın da yenilenerek özellikle serbest zamanlarını iyi değerlendirebilen ve zamanını doğru yönetebilen bireyler yetiştirebilmek için serbest etkinlikler dersinin gerekliliği doğmuştur.

Çocuk hakları sözleşmesinde (1989) çocukların dinleme, oyun oynama, düzeylerine uygun etkinlikler yapma, serbest zamanlarını değerlendirme, kültür ve sanat alanlarına katılma gibi hakları garanti altına alınmıştır. Buradan hareketle okulun yaşamın kendisi olduğu görüşünü savunan yapılandırmacılık yaklaşımı kapsamında etkinlikler dersinin ders programlarında yer alması gerekir (Şen ve Sarıkaya, 2016).

Yetişkinler tarafından belli amaçlar doğrultusunda yapılandırılmış serbest zaman etkinlikleri bireye birçok fayda sağlamaktadır. Bu yapılandırılmış serbest zaman etkinliklerini ele alırsak çocuğun izcilik etkinliklerine veya müzik, spor gibi etkinliklere katılması sayılabilir (Bozak vd., 2012).

Serbest zaman etkinlikleri, bireylerin boş zamanlarında isteyerek ve severek katıldıkları, para kazanma güdüsü olmadan, sadece mutlu olmayı bekledikleri etkinliklerdir. Bu etkinlikler içeriklerine ve gerçekleştirildikleri ortama göre farklılık göstermektedir. Bireyler karakterlerine, eğitim düzeylerine, cinsiyetlerine, olanaklarına ve becerilerine göre bu etkinliklerden hangilerini seçeceklerine kararlaşırlar (Şen ve Sarıkaya, 2015a).

Serbest etkinlikler dersine ait ilk uygulama örneğini okul öncesi eğitimde görüyoruz. 2007 yılında okul öncesi eğitim kurumlarında bir buçuk saat uygulanacak şekilde serbest zaman etkinliklerine ayrılmıştır ve bu uygulamaya dönük olarak yapılacak etkinlikler ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlere etkinlik örnekleri sunulmuş ve gerekli bilgilendirme yapılmıştır. 2006 Okul Öncesi Eğitim

Programında serbest zaman etkinlikleri programın ilk etkinlikleridir. Bu etkinlikler ile öğrenciler güne hazırlanmaktadırlar. Öğretmenler serbest zaman etkinlikleri ile çocukları ilgi ve ihtiyaçlarına göre çok sayıda etkinlik seçeneğini çocuklara sunarlar. Serbest zaman etkinliklerinde çocuklar kendilerine sunulan oyun seçeneklerinden istediklerini seçerler. Serbest zaman etkinlikleri, okul öncesinde yer alan ilgi köşelerinde oyun ve sanat etkinliklerini kapsamaktadır. Serbest zaman etkinliklerinde sanat etkinlikleri de yapılabilmektedir. Çocuklar serbest zaman etkinliklerinde oynayacakları oyunu ve oyun arkadaşlarını kendileri belirlemektedir (Birgül, 2018). Yeni bir düzenleme yapılarak 2013 yılında Okul Öncesi Eğitim Programında güncelleme yapılmıştır. Bu güncelleme ile serbest zaman etkinlikleri isimlendirmesi oyun zamanı olarak değiştirilmiştir (Dilek, 2016). Serbest zaman etkinlikleri, okul öncesi eğitim programında “yapılandırılmamış oyun/serbest oyun” şeklinde yer almaktadır. Bu etkinliklerde öğrenciler ilgi ve tercihlerine göre bireysel, eşli, küçük veya büyük grup halinde oyunlar oynarlar. Günlük okul programında hem sabah okula gelişte hem de akşamüstü okuldan ayrılmadan önce çocukların serbest oyunlar oynamaları sağlanmalıdır (Okul Öncesi Eğitim Programı [OÖEP], 2013).

Serbest etkinlikler dersi, bireyin serbest zamanını akıllı bir şekilde değerlendirme eğitimidir. Öğrenciye, boş zamanlarını nasıl değerlendireceği hakkında fikirler verir ve düzenlemesini sağlar. Serbest etkinlikler, öğrencinin boş zaman etkinliğini belirleyeceği zaman kullanacağı estetik ve ahlaki değerleri kazanmasını sağlayan bir eğitimidir (Tezcan, 1985: 312). Serbest etkinlikler, öğrencilerin aktif bir şekilde rol aldıkları, kalıcı öğrenmeler gerçekleştirdikleri, öğrenilenlerin pekiştirilmesine olanak sağlayan etkinliklerdir. Aynı zamanda öğrencilerin iletişim becerilerini geliştiren ve günlük yaşamlarında kendileri için gerekli olan becerileri kazanmalarını sağlamaktadır (Göçer, 2004: 28).

Öğretim sürecinde bütün hedef ve davranışları kazanma durumları öğrencilerde istenilen düzeyde olmayabilir. Öğrencilerin bilgileri yapılandırma biçimleri birbirinden farklıdır ve bu yüzden ders dışı etkinliklerin rolü büyüktür. Ders dışı etkinlikler eğitim-öğretim sürecinin bir parçasıdır ve öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre gerçekleştirilen planlı ve programlı çalışmalardır. Öğrenciler var olan eğitim programından bağımsız olarak, kendi ilgi, istek ve ihtiyaçları bağlamında yer aldıkları sanatsal ve sportif faaliyetler ders dışı etkinliklerin kapsamı içerisindedir (Birgül, 2018). Ders dışı

etkinliklerin daha planlı ve programlı bir şekilde yürütülebilmesi için 2010-2011 eğitim öğretim yılından itibaren serbest etkinlikler dersi eğitim programlarımıza dahil olmuştur.

Ders dışı etkinliklerin daha kapsamlı yer aldığı ve öğrenciyi okula motive etmek ve okulu sevdirmek üzere eğitim programlarımıza giren Serbest Etkinlikler Dersi MEB'in 20.07.2010 tarih ve 75 sayılı kararıyla Talim Terbiye Kurulu'nun 73. cilt 2635 sayılı Tebliğler Dergisinde yayınlanarak 2010-2011 eğitim-öğretim yılından itibaren yürürlüğe girmiştir. İlgili kanun çerçevesinde daha önce ilköğretimde yer alan ders dışı etkinliklerin uygulandığı Rehberlik/Sosyal Etkinlikler ve Seçmeli Dersler Serbest Etkinlikler Dersi kapsamına girmiştir. Tablo 3'te ayrıntılı olarak göreceğimiz SED 1, 2 ve 3. sınıflarda 5 saat, 4. ve 5. sınıflarda 4 saat işleneceği belirtilmiştir. Buna göre: ilköğretim 1, 2 ve 3. sınıflarının haftalık zorunlu ders saati toplam 25 saat; 4. ve 5. sınıflarda 26 ders saati olmuştur. Getirilen bu yenilikle birlikte 1, 2 ve 3. sınıflardan Türkçe, Hayat Bilgisi, Rehberlik/ Sosyal Etkinlikler dersleri haftada birer saat azaltılmıştır. 4. ve 5. Sınıflarda Fen ve Teknoloji ile birlikte Rehberlik/Sosyal etkinlikler birer saat azaltılmış, haftada 2 saat işlenen seçmeli dersler haftalık ders çizelgesinde yer almamıştır.

Tablo 3. SED'in İlköğretimde Yer Aldığı 2010-2011 Eğitim-Öğretim Yılı İlköğretim Okulları Haftalık Ders Çizelgesi

DERSLER		SINIFLAR							
		1	2	3	4	5	6	7	8
ZORUNLU DERSLER	Türkçe	11	11	11	6	6	5	5	5
	Matematik	4	4	4	4	4	4	4	4
	Hayat Bilgisi	4	4	4					
	Fen ve Teknoloji				3	3	4	4	4
	Sosyal Bilgiler				3	3	3	3	
	T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük								2
	Yabancı Dil				3	3	4	4	4
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi				2	2	2	2	2
	Görsel Sanatlar	2	2	2	1	1	1	1	1
	Müzik	2	2	2	1	1	1	1	1
	Beden Eğitimi	2	2	2	2	2	2	2	2
	Teknoloji ve Tasarım						2	2	2
	Trafik Güvenliği				1*	1			
	Rehberlik/Sosyal Etkinlikler						1	1	1
ZORUNLU DERS SAATİ TOPLAMI		25	25	25	26	26	29	29	28
SEÇMELİ DERSLER	Yabancı Dil						1	1	1
	Sanat Etkinlikleri						1	1	1
	Spor Etkinlikleri						1	1	1
	Düşünme Eğitimi						1	1	1
	Halk Kültürü						1	1	1
	Medya Okuryazarlığı						1	1	1
	Bilişim Teknolojileri						1	1	1
	Satranç						1	1	1
	Vatandaşlık ve Demokrasi Eğitimi**								1
	Tarım						1	1	1
Seçilebilecek Ders Saati Sayısı							1	1	2***
SERBEST ETKİNLİKLER		5	5	5	4	4			
TOPLAM DERS SAATİ		30	30	30	30	30	30	30	30

Serbest etkinlikler dersinde okul ve çevrenin koşulları dikkate alınarak öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda etkinlikler planlanmalıdır. Bu amaçla; sosyal, kültürel ve eğitici faaliyetler olarak; folklor, müsamere, konser, müzik, monolog, diyalog, grup tartışmaları güzel konuşma-yazma, kitap okuma, dinleme, sergi düzenleme, gezi-gözlem, inceleme, bilmece, bulmaca, atışma, sayışma, şarkı ve türkü söyleme, soru sorma, cevap verme, duygu ve düşüncelerini ifade etme, oyun, film izleme, bahçe etkinlikleri, bitki ve hayvan yetiştirme gibi etkinlikler yapılabilir (MEB, 2010a).

MEB'in bu önerileri ışığında düzenlenecek etkinliklerde öğrencilerin farklı ortamlarda bulunmaları sağlanarak öğrencilerin sosyal becerileri geliştirilmelidir. Çarşı, pazar, gibi alışveriş ortamlarına girerek bütçe oluşturma, kaliteli ve uygun fiyatlı ürünleri tercih etme, tüketici hakları konusunda bilgi sahibi olma gibi konularda öğrencilerin beceri kazanmaları sağlanabilir. Çeşitli kurum ve kuruluşlara geziler düzenlenebilir veya sınıfa çeşitli meslek gruplarından uzman kişiler davet edilerek meslekler hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanabilir. Çevre koşulları dikkate alınarak, sebze-meyve yetiştirme, balık tutma vb. etkinlikler, yaşanılan çevreyi düzenleme, trafik ve ev kazalarından korunma gibi konularda etkinlikler düzenlenebilir (Ay vd., 2016).

Serbest etkinlikler dersi ayrı ayrı uygulanabileceği gibi blok halinde veya gerektiğinde tamamı bir gün içerisinde de uygulanabilir. Serbest etkinlikler dersi okullarda zümre öğretmenler kurulunca hazırlanan aylık faaliyet planına göre uygulanır. Yapılan faaliyetler öğretmenler tarafından sınıf defterine yazılır (MEB, 2010b).

Serbest etkinlikler dersi; öğretici ve eğlendirici etkinlikler sayesinde öğrencilerin okulu daha çok sevmelerini, bir aile ortamı gibi benimsemelerini, okulda kendilerini ifade edebilmelerini, güvende hissetmelerini, daha mutlu olmalarını sağlamaktadır. Öğrencilerin, zihinsel, fiziksel, sosyal ve kültürel gelişimlerine ve sosyalleşmelerine katkı sağlar. Serbest etkinlikler dersinde öğretmenler tarafından düzenlenen öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarabilecek etkinliklerle, öğrenciler kendilerini tanıma fırsatı bulurlar (MEB, 2010b). Gerçekleştirilen etkinlikler sayesinde öğrenciler okulu daha fazla sevmekte ve serbest zaman içerisinde kendilerini daha rahat hissetmektedirler. Serbest etkinlikler dersinin zorunlu derslerden biraz daha farklı olması sebebiyle öğrenciler üzerindeki kaygı, stres ve ders yükünü azaltmaktadır. Oyun çağında olan ilkokul öğrencileri bu ders ile okula ve öğretmenlerine olan bağlılıkları daha çok artmaktadır. Öğrencinin kendini mutlu, rahat ve güvende hissetmesi diğer derslerdeki başarısına da olumlu etki göstermektedir. Öğrencilerin akademik başarıları artmaktadır. Okul yaşamı içerisinde geliştireceği tutumlar öğrencinin tüm eğitim hayatını etkileyeceğinden serbest etkinlikler dersi ile bu tutum olumluya dönüştürülebilmektedir.

İlköğretim çağının ilk yılları çocukların kişilik gelişimi ve karakter oluşumu açısından kritik dönemdir. Çocuğun kendini güvende hissetmesi, psikolojik ve sosyal açıdan gelişimini etkileyen etmenlerdendir. Çocuklar sosyal çevreleri sayesinde iyiyi,

kötüyü, insani ve ahlaki değerleri öğrenirken aynı zamanda kişilik özellikleri de şekillenmeye başlamaktadır. Bu yüzden öğrencilerin serbest etkinlikler dersinde sosyal paylaşım içinde bulunmaları sağlanırken aynı zamanda dostluk, arkadaşlık, yardımseverlik, adalet, sorumluluk, sevgi, nezaket, sabır, hoşgörü, empati, dürüstlük vb. değerleri de kazanmaları sağlanmalıdır. Serbest etkinlik saatlerinde öğrencilerin yaşları ve kavrama düzeyleri dikkate alınarak kişilik gelişimine yönelik; kitap okuma, drama, film izleme, yarışma, oyun, gezi ve gözlem, spor, sanat etkinlikleri vb. gibi öğrencinin dikkatini canlı tutacak etkinliklere yer verilmelidir. Ayrıca serbest etkinlik derslerinde dikkat edilmesi gereken en önemli noktalardan biri de bu dersin amaçları dışında kullanılmamasıdır. Öğretmenlerin bu konuda özen göstermeleri gerekmektedir. Çünkü serbest etkinlikler dersi öğrencilerin kendilerini rahat hissettikleri, stresten uzak kaldıkları, eğlenbildikleri ve eğlenerek öğrendikleri bir derstir. Serbest etkinlik derslerinde deneme sınavları, sınavlara hazırlık ve telafi eğitimleri kesinlikle yapılmamalıdır. Beden eğitimi, müzik ve görsel sanatlar derslerinin olduğu günlerde serbest etkinlik uygulamaları yapılmaması sağlanmalıdır. Ailelerin de serbest etkinlikler dersi hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanarak işbirliği yapılması faydalı olacaktır (MEB, 2010b).

Serbest etkinlikler dersi sayesinde birçok farklı değeri kazanma fırsatı yakalayan öğrenci aynı zamanda sosyalleşmekte ve toplumsallaşmaktadır. Öğrenci sosyal becerileri geliştiği için toplum içinde kendine yer edinebilmiştir. Sosyal becerileri gelişen çocuklar, kendilerini ifade edebilmekte, özgüveni sağlam, ailesi ve çevresi ile olumlu ilişkiler kurabilen, arkadaşları tarafından kabul gören, sosyal anlamda bağımsızlık kazanmış bireylerdir. Bu yüzden öğretmenler serbest etkinlikler derslerinde öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirebilecekleri etkinliklere yer vermeye özen göstermelidirler. Çünkü bu becerilerin kazanılması öğrencinin akademik başarısına, sosyal ilişkilerine ve toplumla uyum içerisinde yaşayabilmelerine katkı sağlamaktadır (Çubukçu ve Gültekin, 2006).

Temel Eğitim Genel Müdürlüğü'nün 19.06.2012 tarihli ve 9596 sayılı kararı ile İlköğretim Kurumları (ilkokul ve ortaokul) Haftalık Ders Çizelgesi yayınlamıştır. 20.07.2010 tarihli ve 75 sayılı kararı ile kabul edilen İlköğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgesi'nin 2012-2013 yılından itibaren birinci ve beşinci sınıflardan başlanmak üzere kademeli olarak uygulamadan kaldırılacağı belirtilmiştir. Böylece 2012 yılında

eğitim sistemimizde yapılan değişiklikle 4+4+4 yani ilkokul 4 yıl, ortaokul 4 yıl ve lise 4 yıl sistemine geçildi. Çizelge 4'te gördüğümüz tabloda serbest etkinlikler dersi 1. sınıflarda 4 saate, 2 ve 3. Sınıflarda 2 saate düşürülmüştür. 4. Sınıflardan ise serbest etkinlikler dersi kademeli olarak kaldırılmıştır. 2016 yılından itibaren serbest etkinlikler dersi 4. sınıfların ders programlarında yer almamaya başlamıştır. 1, 2, 3 ve 4. sınıflar seçmeli dersler arasında bir tercihte bulunamamaktadır. Bu değişiklikle birlikte çizelge 4'te 1. sınıfların zorunlu ders saati toplam 26, 2 ve 3. sınıfların zorunlu ders saati toplam 28, 4. sınıfların ise 30 saat olarak değişmiştir.

Tablo 4: 2012-2013 Eğitim-Öğretim Yılı İlkokullar ve Ortaokullar Haftalık Ders Çizelgesi

DERSLER		SINIFLAR							
		İlkokul				Ortaokul			
		1	2	3	4	5	6	7	8
ZORUNLU DERSLER	Türkçe	10	10	8	8	6	6	5	5
	Matematik	5	5	5	5	5	5	5	5
	Hayat Bilgisi	4	4	3					
	Fen Bilimleri			3	3	4	4	4	4
	Sosyal Bilgiler				3	3	3	3	
	T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük								2
	Yabancı Dil		2	2	2	4	4	4	4
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi				2	2	2	2	2
	Görsel Sanatlar	1	1	1	1	1	1	1	1
	Müzik	1	1	1	1	1	1	1	1
	Oyun ve Fizikî Etkinlikler	5	5	5	2				
	Beden Eğitimi ve Spor					2	2	2	2
	Teknoloji ve Tasarım							2	2
	Trafik Güvenliği				1				
	Rehberlik ve Kariyer Planlama								1
İnsan Hakları, Yurttaşlık ve Demokrasi				2					
ZORUNLU DERS SAATI TOPLAMI		26	28	28	30	28	28	29	29
SEÇMELİ DERSLER	Din, Ahlak ve Değerler	Kur'an-ı Kerim (4)				2	2	2	2
		Hız. Muhammed'in Hayatı (4)				2	2	2	2
		Temel Dinî Bilgiler (2)				2	2	2	2
	Dil ve Anlatım	Okuma Becerileri (1)				2	2		
		Yazarlık ve Yazma Becerileri (4)				2	2	2	2
		Yaşayan Diller ve Lehçeler (4)				2	2	2	2
	Yabancı Dil	İletişim ve Sunum Becerileri (1)						2	2
		Yabancı Dil (Bakanlar Kurulu Kararı ile Kabul Edilen Diller) (4)				2	2	2	2
		Bilim Uygulamaları (4)				2	2	2	2
	Fen Bilimleri ve Matematik	Matematik Uygulamaları (4)				2	2	2	2
		Çevre ve Bilim (1)						2	2
		Bilişim Teknolojileri ve Yazılım (4)				2	2	2	2
	Sanat ve Spor	Görsel Sanatlar (Resim, Geleneksel Sanatlar, Plastik Sanatlar vb.) (4)				2/(4)	2/(4)	2/(4)	2/(4)
		Müzik (4)				2/(4)	2/(4)	2/(4)	2/(4)
		Spor ve Fizikî Etkinlikler (Alanlara Göre Modüller Olacaktır) (4)				2/(4)	2/(4)	2/(4)	2/(4)
Drama (2)					2	2			
Sosyal Bilimler	Zekâ Oyunları (4)				2	2	2	2	
	Halk Kültürü (1)					2	2		
	Medya Okuryazarlığı (1)						2	2	
	Hukuk ve Adalet (1)					2	2		
	Düşünme Eğitimi (2)						2	2	
Seçilebilecek Ders Saati Sayısı						8	8	8	8
SERBEST ETKİNLİKLER		4	2	2					
TOPLAM DERS SAATI		30	30	30	30	36	36	37	37

2012-2013 İlkokullar ve Ortaokullar Haftalık Ders Çizelgesi'nin uygulanması ile ilgili açıklamalar kısmında serbest etkinlikler dersinin zorunlu dersler arasında yer almaması ve velinin isteğine bırakılarak, velinin isteği ve okul yönetiminin alacağı

kararlar doğrultusunda uygulanacağı belirtilmiştir. Bu dersin uygulanması okul yönetimi ve velilerin isteği doğrultusunda şekillenmektedir (MEB, 2012b).

1.4. Serbest Etkinlikler Dersinde Uygulanan Etkinlikler

Serbest etkinlikler dersinde öğrencilerin ilgi, istek ve ihtiyaçlarına göre birçok farklı eğlendirici ve öğretici etkinlikler yapılmaktadır. Öğrencilerin eğlenerek öğrenmelerine, yaratıcı zekalarını, hayal güçlerini; dayanışma, yardımlaşma, işbirliği, empati, dürüstlük, özgüven, liderlik gibi özelliklerini geliştirmelerine, sosyal çevrelerini, yaşadıkları ortamı, milli, manevi ve evrensel değerleri öğrenmelerine, günlük yaşam içerisindeki sorunlara çözüm üretebilmeyi, toplum tarafından kabul gören ve topluma katkı sağlayan bireyler olarak yetişmelerini sağlayacak nitelikteki etkinlikler yapılmalıdır (MEB, 2010b).

Öğrencilerin özel yeteneklerini geliştirmeye dönük olarak;

- Kitap veya hikayeyi sınıfça okuma ve buna yönelik olarak canlandırma, anlatılan olayı resimleme gibi etkinlikler yapılabilir.
- Müzik, resim ve sporla ilgili etkinlikler yapılabilir.
- Öğrencilerin yabancı dildeki ses ve kelimelere olan aşinalığını arttırmak için sınıf düzeyine uygun şarkı söyleme, oyun oynama, drama, vb. etkinlikler planlanıp uygulanabilir (MEB, 2010b).

Öğrencilerin zihinsel becerilerini geliştirmeye dönük olarak;

- Satranç turnuvaları,
- Yarışmalar,
- Bulmacalar,
- Oyunlar,
- Şenlikler,
- Şiir,
- Müzik dinletileri yapılabilir (MEB, 2010b).

Öğrencilerin yaşları ve kavrama düzeylerine göre kişilik gelişimlerine dönük olarak;

- Kitap okuma,
- Drama,

- Film izleme,
- Yarışma,
- Oyun,
- Gezi ve gözlem,
- Spor,
- Sanat etkinlikleri vb. etkinlikler uygulanabilir (MEB, 2010b).

Serbest etkinlikler dersinde okul ve çevrenin koşulları göz önünde bulundurularak öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına yönelik sosyal, kültürel ve eğitici faaliyetler olarak;

- Folklor,
- Müsamere,
- Konser,
- Müzik,
- Monolog,
- Diyalog,
- Grup tartışmaları,
- Güzel konuşma-yazma,
- Kitap okuma, dinleme,
- Sergi düzenleme,
- Gezi-gözlem,
- İnceleme,
- Bilmece,
- Bulmaca, atışma, sayışma,
- Şarkı ve türkü söyleme,
- Soru sorma, cevap verme,
- Duygu ve düşüncelerini ifade etme,
- Oyun,
- Film izleme,
- Bahçe etkinlikleri,
- Bitki ve hayvan yetiştirme gibi etkinlikler düzenlenebilir. (MEB, 2010a).

Öğrencilerin yaratıcı, eleştirel, yansıtıcı düşünme gibi üst düzey düşünme becerilerini geliştirecek, ilgilerini çekecek, eğlenerek öğrenmelerini sağlayacak ve etkinliklerde aktif oldukları çalışmalarla serbest etkinlikler dersi içeriği zenginleştirebilir (Bozpolat, 2016).

Serbest etkinlikler, öğrencilerin ilgi ve istekleri doğrultusunda yapılan etkinlikler içerisinde aktif olarak yer aldıkları etkinliklerdir. Bu yüzden öğrenciler serbest etkinlikler dersini bir ders olarak görmekten çok rahatlama, eğlenme, hoş vakit geçirdikleri bir zaman dilimi olarak görmektedirler. Öğrencilerin ilgi ve istekleri doğrultusunda yapılacak etkinlikler için gerekli ortamların yani; okul bahçesi, spor salonu, özel yetenek salonları, kütüphane, okuma salonu vb. ortamların olması gereklidir (Şen ve Sarıkaya, 2015a).

1.4.1. Kitap Okuma

Okuma, boş zamanlarını değerlendirmek, ekonomik, kültürel ve teknolojik gelişmeleri takip etmek, yeni şeyler öğrenebilmek adına yapılan etkinlik veya ilgidir (Aksaçoğlu ve Yılmaz, 2007). Mesleki Eğitim ve Öğretimin Güçlendirilmesi Projesi [MEGEP], (2013a) okumayı, bir görsel semboller serisini, sözlü veya sözsüz olarak ses dizelerine çevirme süreci olarak tanımlanmıştır. Kitap okumak, çocukların duygusal, bilişsel ve devinişsel gelişimlerine katkı sağlayan, dil, sosyal ve ahlaki gelişimlerini doğrudan etkileyen bir etkinliktir. Çocuklar kitap okuyarak düşünme, problem çözme, yaratıcılık ve yeteneklerini geliştirirken, doğaya, insanlara, doğadaki diğer canlılara ve olaylara karşı hassasiyet gösterirler. Kitap, çocukların kişilik gelişimlerine katkı sağlarken, ruhsal ve duygusal ihtiyaçlarını karşılar (Tanju, 2010).

Kitap okuyan öğrenciler, düşünen, yargılayan, eleştiren, kütüphaneye ve bilgiye ihtiyaç duyan, çağdaş ve demokratik bireylerdir. Günümüzde kitap okuma nitelikli bir yaşamın aracı olma konumunu devam ettirmektedir (Aksaçoğlu ve Yılmaz, 2007).

Çocuklar kitaplardaki kahramanların yerine kendilerini koyup, o kahramanları örnek almaktadırlar. Bu sebeple öğrencilere kazandırılmak istenen özellikler iyi seçilmiş nitelikli kitaplar yoluyla kazandırılabilir. Olumlu nitelikler taşıyan kitaplar, çocukların iyi davranışlar kazanmasını sağlayarak onların sanat zevkini tatmalarını sağlar. Kitaplar öğrencilere:

- Okuma alışkanlığı kazandırır,
- Hayal güçlerinin zenginleştirir,
- Dil gelişimlerine katkı sağlar,
- Eğlendirir,
- Kitap sevgisi artırır,
- Olumlu davranışlar kazandırır (MEGEP, 2012).

1.4.2. Drama

Drama, kavramların, ilgili konuların veya bir okuma parçasının daha iyi anlaşılabilmesi, bireylerin ve sınıfın bunu içselleştirip gerçek hayata aktarabilmesi için gerekli çalışmalar yapılarak dışa vurulmasıdır (Aykaç, 2005). Drama bir düşünceyi beden dilini kullanarak, hareket ederek, psiko-motor devinimle ifade edenimlidir. Öğrenci önce düşünür, zihninde planlama yapar, gerekli düzenlemeleri yaptıktan sonra harekete dönüştürür (Pesen ve Çiftçi, 2016). Öğrenciyi öğrenmenin merkezine alarak, aktif katılım sayesinde kalıcı öğrenmeler gerçekleşmesini sağlamaktadır. Drama, doğaçlama, rol oynama ve tiyatro etkinlikleri ile öğrencilerin bir yaşantıyı, bir olayı, bir düşünceyi ve bir soyut bir kavramı canlandırmasıdır. Öğrenciler, kendilerini başkalarının yerine koyarak ya da bir durumu canlandırarak hangi durumlarda nasıl davranmaları gerektiği konusunda yaparak yaşayarak öğrenirler. Drama öğrencilerin, konuşma, etkili dinleme, eleştirel düşünme, analitik, karar verme ve yaratıcılık becerilerini geliştirir (Erciyeş, 2015).

Dramanın öğrencilere sağladığı yararlar:

- Rol oynama ile öğrenciler kendi duygu ve düşüncelerini daha rahat ifade edebilirler.
- Başkaları ile rahat ilişki kurma becerileri gelişir.
- Dinleme ve konuşma becerileri gelişir.
- Tutum ve kavram geliştirme, sosyal durumları anlayabilme, toplumsal sorunlara çözüm üretebilme gibi nitelikleri geliştirir.
- Liderlik ve yöneticilik niteliklerini ortaya çıkarır.
- Öğrencinin hayal gücünü, yaratıcılığını, zihinsel boyutunu, bağımsız düşünme ve karar verebilme becerisini geliştirir.
- Duygularını tanıma ve ifade edebilmesini sağlar.

- İletişim becerilerini geliştirir.
- Öğrencileri belli konularda araştırma yapmaya ve işbirliği içinde çalışmalarını sağlar (Yılmaz Cihan, 2006).

1.4.3. Oyun

Oyun, belli bir amacı olan veya olmayan, kurallı veya kurallı olarak tasarlanan, çocuğun seyerek ve isteyerek katıldığı, fiziksel, bilişsel, dil, duygusal ve sosyal gelişimini sağlayan, gerçek hayatı yansıtan ve çocuklar için en iyi öğrenme etkinlikleri olarak tanımlanabilir (Toksoy, 2010).

Oyun, çocuğun yaptığı herhangi bir hareketi olarak düşünülmemelidir. Oyun bütün özellikleri ile çocuğun ruhsal durumunu göstermektedir. Çocuğun bütün gücünün, düşüncelerinin, bedensel hareketlerinin onun hayal ve ilgilerini kapsayacak şekilde ve uyum içerisinde kendini göstermesi halidir. Çocuğun büyüyüp, gelişmesini ve olgunlaşmasını yani sürekli olarak bir seviyeden bir başka seviyeye ulaşmasını sağlar (Dewey, 2008: 89). Çocuklar oyunlar ile düşünür ve yaşantılar edinirler. Sosyal hayatı ve insan ilişkilerini oyunlar ile öğrenirler (Aykaç, 2005). Oyun, çocuğa kurallara uymayı, sorumluluk sahibi olmayı, işbirliğini ve insanlara karşı saygılı olmayı öğretir. Ayrıca çocukların girişimci olma, tehlikeyi göze alma, karar verme ve problem çözme becerilerinin gelişmesini sağlar. Oyun çocuğun kendisine olan güvenini artırır, duygusal ve sosyal ihtiyaçlarını giderebilme ve kendi kendine yetme gibi beceriler kazandırır (MEGEP, 2009). Oyun, çocuğun özgürlüğüdür ve çocuktaki tüm yeteneklerin ortaya çıkıp, sergilenmesini sağlar. Çocuğun oynayarak öğrenme ve kendi yeteneklerini geliştirebilmesi açısından büyük fırsatlar sunar. Oyunlar oynarken iletişim kurabilmeyi, paylaşmayı, yardımlaşmayı, arkadaşlarıyla birlikte hareket ederek problem çözmeyi ve toplum kurallarını öğrenir ve becerilerini geliştirir (Girmen, 2012). Piaget'e göre oyun çocuğun zihinsel yapısından gelmektedir ve bu yapı ile açıklanabilir. Oyun, gerçekliği nesnel bir şekilde anlayıp, öğrenme durumundan daha çok, onu sevimli ve eğlenceli bir şekilde anlayıp, öğrenmeyi temsil etmektedir (Nicolopoulou, 2004).

Oyunun çocukların fiziksel gelişimine faydası;

- Mücadele gerektiren oyunlar çocukların solunum, dolaşım ve sindirim sistemini olumlu etkilemektedir.
- Kas gelişimine katkıda bulunur.
- Açık havada oynanan oyunlar ile çocuklar temiz havadan ve güneşten faydalanırlar.
- Çocukların gücü ve dayanıklılığı artar.
- Koordinasyon ve beceri gelişimine katkı sağlar.
- Çabukluk ve esnekliği artırır.

şeklinde sıralanabilir (Özer, Gürkan ve Ramazanoğlu, 2006).

Oyunun çocukların duygusal, sosyal ve bilişsel gelişimine faydası;

- Toplumsal kuralları öğrenir ve uyum sağlar.
- Başkalarının haklarına saygı göstermeyi öğrenir.
- İşbirliği yapma ve paylaşmayı öğrenir.
- Kendisinin ve başkalarının hakkını savunmayı öğrenir (Özer vd., 2006).
- Çocuklar oyunlar aracılığıyla üzüntülerini, kaygılarını, sevgilerini, hayallerini ve düşüncelerini ifade ederler.
- Kendisini tanımasına ve kendisini başkalarından ayıran özelliklerin farkına varmasını sağlar.
- Yaşam için gerekli olan bilgi ve becerileri öğrenmelerine yardımcı olur.
- Problem çözme, karar verme, yaratıcılık, bildiklerini organize etme, empati kurma, araştırma, uzlaşma, kendini ifade etme gibi becerilerin gelişimini sağlar (Gökşen, 2014).

şeklinde sıralanabilir.

Oyunun çocukların dil gelişimi ve öz bakım becerilerinin gelişimine faydaları;

- Kelime dağarcığını zenginleştirir.
- Konuşma becerisi gelişir.
- Düzgün cümleler kurma alışkanlığı kazanır.

- Kendini rahat ifade edebilme becerisi edinir.
- Dinlemeyi ve anlamayı öğrenir.
- Araç gereçleri tanır ve isimlendirir.
- Sözlü ifade ve başkaları ile iletişim kurma becerileri gelişir.
- Düzen ve temizlik alışkanlığı edinir.
- Kişisel temizliğini kendi başına yapabilme becerisini kazanır.
- Giyinmeyi ve eşyalarını toplamayı öğrenir.

gibi birçok beceriyi kazanabilmelerine yardımcı olmaktadır (MEGEP, 2016).

1.4.4. Müzik

Müzik seslerle elde edilen etkileyici bir sanat ve aynı zamanda etkili bir eğitim ve öğretim aracıdır. Müzik seslerle ve ritimle gerçekleştirilen bir anlatım biçimidir. Müzik geçmişten bu yana eğitim ve öğretimde önemli bir yer tutmuştur. Serbest etkinlikler dersinde öğrenciler tarafından sevilen ve istenen bir etkinliktir (MEGEP, 2012b). Müzik etkinlikleri öğrencilerin yaratıcılıklarını artırmakta ve geliştirmektedir. Bu etkinlikler öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına göre hazırlanmalı ve öğrencilerin de aktif katılımcı olmaları sağlanmalıdır (Canbay, 2007). Eğitsel şarkılar dinletmek, müziği arka fonda kullanmak, enstrüman kullanılmasının sevdirmesi ve öğretilmesi öğretim ortamını ve sürecini eğlenceli hale getirmektedir (Pesen ve Çiftçi, 2016). Müzik etkinlikleri ile öğrencilere iyi bir müzik zevki ve anlayışının kazandırılmasına çalışılmalıdır. Estetik, sosyal ve vatani duygularını geliştirecek nitelikte olmalıdır. Müzik, insanlara, bütün canlılara, doğaya karşı sevgi, merhamet ve şefkat duygularını besleyecek ve güçlendirecek nitelikte bir etkiye sahiptir. Çocuğu her türlü kötülükten ve olumsuz duygulardan uzaklaştırır. Bu yüzden etkinliklerimizde müziğin önemini göz ardı etmemeliyiz (Yükrük ve Akarsu, 2015).

Müzik etkinliklerin öğrencilere faydaları:

- Öğrenme daha kolay ve eğlenceli hale gelir.
- Dinleme becerisi kazandırır.
- Dikkat süresinin uzamasını sağlar.
- Sözcük dağarcığını artırır.
- Dil çevikliğini edinir.

- Akıcı konuşma becerisi kazandırır.
- Öz güven ve kendini ifade etme becerisini geliştirir.
- Öğrenilen bilginin kalıcılığını artırır (Tan, 2016).

1.4.5. Satranç

Satranç, siyah- beyaz karelerden oluşan bir tahta üzerine konulan farklı özellikleri ve anlamları olan taşların belli bir düzen içerisinde yer değiştirmeleri ile rakibi yenme kurgusu üzerine tasarlanan bir oyundur (Demirel, Başbay ve Erdem, 2006). Satranç iki oyuncu arasında oynana ve zihin becerisi gerektiren bir oyundur. Satranç eğitimin çocuklara verilmesi onların verilen bir duruma odaklanabilme becerilerini artırması bakımından önemlidir. Eleştirel düşünmeyi özendirilmekte ve kendi kendine öğrenmeyi kapsayan, dokunsal ve etkinlik temelli bir oyundur. Satranç oyununun sevdirmesi ve oynanmasının sağlanması eğitime katkı sağlaması bakımından önemli bir durumdur. Bu konuda öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Öğrencilerin satrançı sevmesi ve isteyerek oynamaları gelecekte hem eğitim hayatları hem de meslek hayatları için önemli bir kazanım sağlayacaktır (Sadık, Öntürk ve Dinç, 2018). Satranç çocukların zeka gelişiminde ve problem çözme becerisinin gelişiminde çok etkili bir spor dalıdır. Satranç açıkça belirtilen kurallar içerisinde oynandığı için karar verme ve problem çözme sürekli bu oyunla iç içe geçmiş süreçlerdir (Şeb ve Serin, 2017). Satranç öğrencilerin, akademik başarılarını artırmakta, zamanını doğru kullanabilme becerisini geliştirmekte, hayat hazırlamada ve hayatla ilişkilendirmede etkili ve kullanışlı bir spordur (MEB, 2006).

Satranç'ın öğrencilere katkıları:

- Zeka (IQ) puanlarını artırır.
- Problem çözme becerilerini güçlendirir.
- Okumayı, hafızayı, matematiksel ve dil becerilerine katkı sağlar.
- Eleştire ve yaratıcı düşünme, orijinal fikirler üretme becerilerini geliştirir.
- Hızlı ve doğru kararlar alma yetisini geliştirir.
- Esnek plan yapabilme, odaklanma ve aldığı kararların sonuçlarının neler olabileceği konusunda mantık yürütebilme becerilerini artırır.
- Bireylerin sosyalleşmesine katkı sağlar (Ün, 2010) .

- Sakin ve soğukkanlı olmayı öğrenir.
- Risk alabilmeyi öğrenir (Karabulut, 2018).

1.4.6. Tekerlemeler

Tekerlemeler, milli kültürümüz içinde yer alan eğlenceli ve öğretici olan çocukların oluşturduğu anonim halk şiiri türlerindedir (Barış ve Ece, 2015). Türk edebiyatının türleri arasında olup, çocuklarda ritim duygusu gelişimi, müziksel kazanımlar ve dilin etkin kullanımına yaptığı katkılardan dolayı ilköğretimde ve okul öncesi eğitimde önemli bir yer tutmaktadır. Tekerlemeler çocuk oyunlarında da çok fazla kullanılmaktadır (Kayabaşı ve Günindi, 2016). Masalların ve hikayelerin başında, sonunda veya bazen söz aralarında yer alırlar. Bir konu ile alakalı ya da mizah amaçlı olabilmektedirler. Söylenirken sözcük tekrarları vardır ve belli bir ritim içerisinde söylenirler. Şiirsel niteliklidirler ve çocukların şiirle ilişki kurmalarını sağlar. Tekerlemeler edebiyatımızda halk şiirleri içerisinde sayıldığından yöreseldirler ve yöreden yöreye farklılık gösterirler. Tekerlemeler derslerde öğretici ve eğlendirici nitelikte olduklarında fazla uzun olmamalarına ve argo sözcükler içermemelerine dikkat edilmesi gerekir (MEGEP, 2013b).

Tekerlemelerin ders etkinlikleri içerisinde kullanılmasının etkileri;

- Tekerlemeler ritimli sözler olduğu için çocuklara haz verir.
- Çocuklar tekerlemeler ile oyunlar oynar, kuralları öğrenir ve birlikte hareket ederek sosyalleşirler.
- Dil çabukluğu kazanmalarını sağlar.
- Kendine güven duygusunu geliştirir.
- Zekâyaya dayalı ifade gücünü geliştirir.
- Yaşadığı topluma aidiyet hissetmesine müzikal kültürel kimlik oluşumuna katkı sağlar (Barış ve Ece, 2015).

1.4.7. Bulmacalar

Bulmacalar öğrenilen konuyu zevkli hale getirmektedir. Öğrenilecek konular oyunlaştırılarak öğrencinin dinlenmesi, eğlenmesi ve aynı zamanda öğrenmesi sağlanmaktadır. Kavram öğretiminde ve öğretilen kavramların tekrardan gözden geçirilmesi için kolaylık sağlar ve etkili öğrenmeler gerçekleştirir. Konu tekrarında ve

öğrencilerin konuyu tartışma ve arkadaşlarıyla iletişim kurmalarında, derse karşı motive olmalarında, öğrencilerin derse aktif katılımını sağlamada etkili dil oyunlarıdır (Civelek, 2015).

1.4.8. Bilmeceler

Bilmece, sorulan nesneyi söylemeden ve özellikleri çok fazla belli ettirmeden söylenerek, ne olduğunun bulunmasını karşı taraf bırakan, eğlendirici, sözlü halk edebiyatı türlerindedir. Bilmeceler, eğlendirici ve öğrencinin aktif olarak katıldığı etkinlikler olmasından dolayı eğitimde önemli bir yer tutar. Öğrencilere nesne, kavram veya durumlar ile ilgili sorular sorup onların bilgi düzeylerini ölçerken aynı zamanda onlar hakkında yeni bilgilerde edinmelerini de sağlar. Bilmece etkinlikleri gerçekleştirilirken dikkat edilmesi gereken en önemli nokta, öğrencilerin yaş, zeka ve ruhsal gelişimlerine en uygun olan bilmecelerin seçilmesidir (Yangil ve Kerimoğlu, 2015). Çocukların düşünce gücüne etki eden bilmeceler, şiirsel anlatımı ile onlara düzenlenmiş bir zekâ oyunu sunar. Çocukların tüm bildiklerini sınarken aynı zamanda durumlar ve olaylar ile kavramlar arasında ilişkiler kurmalarını sağlar. Kelime dağarcıklarını geliştirir (Karakaş, 2009).

Bilmecelerin öğrenciler üzerindeki etkileri:

- Sözcük dağarcığını artırır.
- Hayal gücünü geliştirir.
- Dil becerilerini geliştirir.
- Dilin mantığının öğrenilmesinde katkı sağlar.
- Problem çözme becerilerini geliştirir.
- İmgeler yoluyla zihinde somutlaştırmaya katkı sağlar.
- Anahtar sözcükler sayesinde ilişkilendirme kolaylığı sağlar.
- Kafiye, söz ve ses tekrarları ile akılda kalıcılığı daha fazladır (Kılıçarslan, 2015).

1.4.9. Spor

Çocukların spor alışkanlığı kazanması ve günlük olarak egzersiz yapması yaşam kalitesi ve sağlık açısından önemli bir durumdur. Spor, çocukların sağlıklı gelişimleri açısından önemli olduğu kadar sosyal ve duygusal gelişimlerine de önemli etkileri

olmaktadır. Spor etkinlikleri yaratıcılık ve liderlik özelliklerini ön plana çıkarmakta, mücadeleci, azimli, uyumlu, üretken, kararlı, birbirine saygılı ve anlayışlı olma, kurallara uyma, işbirliği yapma, bağımsız, çalışkan, disiplinli ve gayretli olma gibi özelliklerini geliştirmektedir. Spor etkinliklerine katılan bireylerin akademik başarılarının daha yüksek olduğu yapılan araştırmalarda ortaya çıkarılmıştır (Yenal, Çamlıyer ve Saracaloğlu, 1999).

1.4.10. Sanat Etkinlikleri

Sanat etkinlikleri, öğrencilerin estetik duygularını geliştirmek, onun yaratıcı özelliklerini ortaya çıkaracak şartları sağlamak ve kişilik kazanmalarına yardımcı olmak için gerçekleştirilen etkinliklerdir. En önemli amaçları ise; görmeyi, işitmeyi, dokunmayı ve tat almayı öğretmektir. Çevresini dikkatlice algılayıp onu biçimlendirmesi ve ifade etmesi ona sanatsal bir perspektif kazandırmaktadır. Bireyin kendi dünyasını tanıyabilmesi de ancak dış dünyayı iyi bir şekilde analiz edebilmesinden geçer. Sanatsal deneyimler bireyin dış dünyayı algılayarak kendini ifade edebilmesine, anlatmasına ve özgünleşmesine katkı sağlar. Özgünleşme beraberinde eleştirel düşünmeyi, sentez ve yorum yapabilmeyi de beraberinde getirir Sanat etkinlikleri, öğrencilerin kendilerini özgürce ifade edebildikleri etkinliklerdir (Üstün Vural, 2009).

Sanat etkinlikleri, yaratıcılığı, okula olan sevgiyi, okuma becerisini ve kişiliği geliştirir. Bu etkinlikler beynin sağ tarafını uyarır. Görsel okuma ve estetik karar verme becerilerinin gelişmesinde sanat etkinliklerinin önemli etkisi vardır (Alakuş, 2005). Sanat etkinlikleri sırasında öğrencilerin yeni deneyimler yaşamasını sağlayacak ve farklı araç gereçler kullanarak çeşitli etkinlik çalışmalarını yapmalarını sağlayacak ortamlar hazırlanmalıdır. Öğrencilerle yapmış oldukları resimler ve farklı etkinlikler ile ilgili konuşulmalı ve yaptıkları çalışmalar hakkında bilgiler vermeleri sağlanarak kendilerini ifade etme şansı verilerek cesaretlendirilmelidirler (MEGEP, 2015).

Sanat etkinlikleri öğrencilerin:

- El, göz ve beyin koordinasyonunu sağlar.
- Karşılaştırma yapma ve hayal gücünü kullanmayı öğrenirler.
- Görsel zekâları gelişir.
- Renkler, biçimler ve dokularla tanışırlar.

- Yapılan çalışmalarla gerçek yaşamla ilişki kurarlar.
- Dikkat süreleri artar.
- Kendi yeterliliklerinin farkına varır.
- Düşündüklerini planlayıp, sanatsal bir şekilde ifade edebilmeyi sağlar.
- Yaratıcı düşünceyi geliştirir.
- Çok boyutlu düşünme becerisini kazandırır.
- Karşılaştığı problemleri yorumlar ve çözümler üretir.
- İşbirliği yapmayı öğrenir.
- Grup arkadaşları veya sınıf arkadaşları ile doğru ilişkiler kurabilmeyi geliştirir (MEGEP, 2015).

1.4.11. Sergi

Birçok farklı resim, heykel, deney, maket, proje ve sanat eserlerinin gezilerek görülmesi ve tanınmasına imkan sağlayan bir etkinliktir. Sergiler, öğrencilerin görerek öğrenmesi ve eserlerini görülmesinden ve beğenilmesinden alınacak hazzı yaşamaları açısından önemli etkinliklerdir. Okulda gerçekleşen sergiler öğrencilerin yaparak yaşayarak ürettikleri ürünlerden oluştuğu için öğrenme sürecinde önemli bir yer tutmaktadır. Sergi etkinlikleri öğrencilerin estetik ve sanat becerilerini geliştirirken, özgüvenlerini artırır (Erciyeş, 2015). Sergiler sadece sosyal etkinlikler değildir. Aynı zamanda öğrencilerin süreç içinde yaptıkları eserlerle kendilerini ifade edişlerinin gösterilmesidir (Ayaydın, 2009).

1.4.12. Bitki ve Hayvan Yetiştirme

Hayvanlar çocukların yaşamları içerisinde önemli bir yere sahiptir. Onlarla vakit geçirmek ve oyunlar oynamak çocuklar için çok eğlendirici ve dikkat çekici etkinliklerdir. Hayvanlarla vakit geçirerek onların benzerliklerini, farklılıklarını, davranış biçimlerini, beslenme şekillerini, alışkanlıklarını ve onlara özgü olan özelliklerini öğrenme fırsatı bulurlar (MEGEP, 2013c).

Hayvan besleme çalışmaları tavşan, civciv, kuş, balık, kaplumbağa, gibi hayvanlara yaşam alanları hazırlanarak, salyangoz, örümcek ipek böceği solucan, karınca gibi hayvanlarda üzeri telle kaplı kutu, kafes, akvaryum vb. alanlarda beslenerek gerçekleştirilebilir. Etkinliklerde bu canlıların beslenme şekilleri, yürüyüşleri,

üremeleri, çıkardıkları sesler, yaşam alanları ve hayvanların yararları üzerine tartışmalar yapılabilir (MEGEP, 2013c).

Hayvan besleme etkinlikleri ile özerklik kazanır, kendilerine güven duyguları gelişir, kendilerini kontrol edebilmelerine, gerektiğinde isteklerini erteleyip, sabırlı olabilmeyi öğretir. Bu etkinlikler çocukların yaşam, ölüm, acı gibi soyut kavramları anlayabilmelerine yardımcı olur (MEGEP, 2013c).

Bitki yetiştirme etkinliklerinde okul bahçesinde veya sınıfta çeşitli bitkiler yetiştirilerek, öğrencilerin bitkileri tanımalarını, incelemelerini ve nasıl yetiştikleri hakkında bilgi sahibi olmalarını sağlar. Sınıfta fasulye, mercimek, nohut, havuç, patates vb. bitkilerin suda ve nemli ortamda yetiştirilmesi gibi etkinliklerde yapılır. Yapılan etkinlikler, çocukların yeni bilgiler edinmesine, ilgi duymalarına, sorumluluk almalarına, aldıklarını sorumlulukları yerine getirmelerine, doğaya karşı duyarlı olmalarına ve doğayı sevmelerine katkı sağlamaktadır. Etkinliklerde farklı özelliklerdeki bitkiler seçilerek öğrencilerin bitkilerin farklı ihtiyaçlarının olduğunu keşfetmeleri sağlanır. Bitki yetiştirme etkinliklerinde grup çalışmaları veya bireysel çalışmalarla öğrencilerin sorumluluk alması, sorumluluklarını yerine getirmesi, sürece aktif katılması ve başladığı işi bitirmesi gibi olumlu davranışları kazanması sağlanır (MEGEP, 2013c).

1.4.13. Grup Tartışmaları

Bir grup öğrencinin bir sorun veya bir problemin çözümü için fikirler sunmaları ve çözüm yolları bulmaları şeklinde gerçekleşmektedir. Öğrenciler süreç içerisinde aktif olarak tartışmalara katılırlar ve fikirler üretirler. Fikir ve düşüncelerini açıkça ifade ederler. Tartışılan konuyu daha iyi anlayabilmek ve kavrayabilmek için çeşitli sorular sorarlar (Sarıgöz, 2013). Grup tartışmaları sınıfça veya küçük gruplar halinde de yapılabilmektedir. Grup tartışmaları öğrencilerin üst düzeyde düşünme, iletişim, liderlik ve tartışma becerilerinin gelişmesine katkıda bulunur (Uysal, 2010).

Öğretmenler grup tartışmaları etkinliklerinde konuya hakim olmalı, tüm öğrencilerin katılımını sağlayacak şekilde planlamalı ve konunun dışına çıkmalarına engel olacak şekilde düzenlemelidir (Uysal, 2010).

Aykaç (2005)'a göre grup tartışmalarının yararları:

- Öğrencilerin derse aktif katılımını sağlar.

- Konular farklı bakış açılarıyla ele alınır.
- Yaratıcı düşünceyi geliştirir.
- İletişim kurma becerilerini geliştirir.
- Farklı görüş ve düşüncelere saygı duymayı öğretir.
- Öğrenme sürecine canlılık katar ve öğrencilerin ilgilerini artırır.
- İşbirliği ve dayanışmayı artırır.
- Dinleme becerilerini geliştirir.

1.4.14. Gezi-Gözlem Uygulamaları

Gezi-gözlem etkinlikleri, nesnelere ve canlıları bizzat gerçek yaşam ortamında gözlenmesi şeklinde gerçekleştirilmektedir. Okulda öğrendikleri birçok bilgiyi ortamında gözlemlemektedirler. Gözlem gezileri birden fazla duyu organına hitap ettiği için bilgiler daha kalıcı hale gelmektedir (Gazel ve Yıldırım, 2014). Bu etkinlikler eğitim-öğretim faaliyetlerini zenginleştirmekte ve desteklemekte ve yaparak yaşayarak öğrenmeler gerçekleşmesine olanak sağlamaktadır (Bozdoğan, 2015). Öğrenmelerin kalıcılığı arttırmak ve yeni öğrenmeler gerçekleştirmek için gezi ve gözlem etkinlikleri belirli bir plan dahilinde okullar tarafından gerçekleştirilir. Geziler yapılmadan önce öğrencilere gözlem yapılacak durum veya yerler hakkında bilgiler verilir (Erciyeş, 2015). Gezi-gözlem çalışmalarının planlama, uygulama ve değerlendirme aşamaları vardır. Çalışma önceden dersler ile ilişkilendirilerek planlanır, daha sonra uygulama sürecine geçilir. Uygulaması yapılan çalışma ile ilgili öğrencilerle birlikte öğrenilen bilgiler ve yapılan incelemeler hakkında tartışmalar yapılır (Bozdoğan, 2015).

Gezi-gözlem etkinlikleri, çevreleri hakkında bilgi sahibi olmalarını, gözlem yapmalarını, yeni bilgiler öğrenmeye istekli olmalarını, öğrenme etkinliklerinden zevk almalarını, grupta birlikte hareket etmelerini, iletişim kurmalarını, soru sormalarını, yaparak yaşayarak öğrenmelerini, çevreye karşı duyarlı olmalarını, doğayı korumalarını ve doğa sevgisi kazanmalarını sağlamaktadır (Aykaç, 2005; MEGEP, 2013c).

Güven, Gazel ve Sever (2004)' e göre gezi-gözlem etkinlikleri öğrencilerin:

- Kendi çabası ile yeni bilgiler edinir.
- Farklı konulara karşı ilgi uyandırır.
- Yeni deneyimler yaşatır.
- Grupta dayanışma ve yardımlaşmayı artırır.

- Hayal gücünü arttırır.
- Eleştirel düşünme becerilerini geliştirir.
- Beş duyu organına hitap ettiği için öğrenmeler daha kalıcı olur.
- Yapararak yaşayarak öğrenme olasılığı sağlar.

1.5. Yurt Dışında Serbest Etkinlikler Dersine Benzer Uygulamalar

Amerika Birleşik Devletleri'nde öğrencilere katı bir ders programı sunulmamakta, ezber bilgi yerine öğrencinin bağımsız olarak bilgiye kendisinin ulaşmasını sağlayacak nitelikte bir eğitim sunulmaktadır. Amerikan okullarında bir ders yılında öğrencilere verilen derslerin sayısı Türkiye'ye göre daha azdır. Bunun amacı öğrencilerin derslerin dışında başka etkinliklere de zaman ayırabilmelerini sağlamaktır. Öğrenciler spor, satranç, müzik, tiyatro, resim, dans vb. ders dışı etkinliklere katılmaları sağlanmaktadır. Uzmanlık gerektiren ileri düzeydeki bilgi ve beceriler için öğrencilere ek dersler ile katkı verilmektedir. Bu uygulamalardan hareketle Amerika'da ilköğretimde uygulanan bu çalışmalar serbest etkinlikler dersi ile benzerlikler göstermektedir. Özellikle ders dışı etkinlikler için ayrılan zaman ve özendirme çalışmaları öğrencilerin boş zamanlarını doğru değerlendirebilme ve kişilik gelişimlerine önemli katkılar sağlamaktadır (Güçlü ve Bayrakçı, 2004).

Japonya'da ilkokul süreci zorunlu olarak 6 yıldır. Öğrenciler okula 6 yaşında başlamaktadır ve sınıfta kalma yoktur. İlkokula çok önem verilmektedir, eğitimin temel hedefi olarak görülmektedir. Sosyalleşmiş, ahlaklı, karakterli, çevreyle uyumlu ve saygılı bireyler yetişmesini sağlamak Japon eğitim sisteminin amaçlarındandır. Japon eğitim sisteminde dersler 45 dakikadır. Haftalık ders saatleri sınıf kademesine göre farklılık göstermektedir. 1. sınıflar 23, 2. sınıflar 24, 3. sınıflar 26, 4,5 ve 6. sınıflar 27 saat haftalık ders görmektedirler. İlkokullardaki dersleri incelediğimizde serbest etkinlikler dersine en yakın olan uygulamayı kulüp faaliyetleri olarak görebilmekteyiz. Kulüp faaliyetleri bizde 2005 yılında sosyal etkinlikler kapsamın eğitsel kol çalışmalarına dönük uygulamalar benzerlik göstermektedir. Serbest etkinlikler dersinde yapılan uygulamalar ve sosyal etkinlikler buradaki kulüp çalışmalarına benzerlik gösteriri. Japonya'da kulüp etkinliklerine çok önem verilmektedir. Ders saatlerinin sona ermesinden sonra öğrenciler en az bir kulüp faaliyetine aktif olarak katılmak zorundadırlar. Her gün 2 saat bu faaliyetlere ayrılır ve öğrenciler isterlerse geç saatlere

kadarda bu etkinliklere devam edebilirler. Okul fiziki anlamda her türlü imkan ve araç-gereci öğrencilere sunar. Spor, müzik, satranç, sanatsal etkinlikler vb. öğrencilerin ilgi ve isteklerine göre etkinlikler yapılmaktadır. Yapılan etkinlikler anlamında da serbest etkinliklerle benzerlikler mevcuttur (Ekinci, 2010).

Birleşik Krallık'ta eğitim sistemi bizim Türk eğitim sistemimize göre daha esnek yapıdadır. Ayrıca İngiliz eğitim sisteminde eğitim programları genelde yerel odaklı olarak şekillenmektedir. Birleşik Krallıkta (İskoçya ve İngiltere) okullar özerktir ve sorumluluk yerel yönetimlerde (Avrupa Eğitim Bilgi Ağı [Eurydice], 2017). Öğrencilerin okula başladıkları yıllardan itibaren akademik başarıları, ilgileri, istekleri ve becerileri çeşitli değerlendirmeler yapıp belirlenerek eğitim-öğretim faaliyetleri düzenlenmektedir. Böylece öğrenciler bireysel niteliklerine göre eğitim alabilmektedir (Karacaoğlu ve Çabuk, 2002). Birleşik Krallık'ta Galler Hükümeti derslere ayrılacak süreleri okulların kendilerinin belirlemesi için gereken esnekliği tanımıştır. Öğretim süresi için gerekli olan süre her eğitim düzeyi için belirlenmiştir ve okullar bunu ders ve sınıflara bölüştürmede gerekli esnekliği kullanabilmektedir. Öğretim sürecinde gerekli esnekliğin sağlanması ve bireysel öğrenmeye verilen önemden dolayı Birleşik Krallık Kuzey İrlanda'da zorunlu derslere ek olarak 1-10. Sınıflarda düşünme, problem çözme, karar verme, öz yönetim, başkaları ile birlikte çalışmak, yaratıcı olma gibi becerilerini geliştirecek çalışmalar yapılmaktadır. Galler'de yerel öğretim programlarında sanat etkinlikleri, kişisel ve sosyal eğitim gibi derslere diğer dersler olarak yer verilmektedir. Zorunlu dersler en az seviyeye çekilerek öğrencilerin bireysel gelişimlerine katkı sunacak derslere de yer verilmiş olması serbest etkinlikler dersi ile amaçlanan durumlara benzerlik göstermektedir (Eurydice, 2017).

Danimarka'nın öğretim programında 1-10. Sınıflara kadar zorunlu derslerin yanı sıra egzersiz ve beden eğitimi, yardımcı öğrenme aktiviteleri ve serbest ders yer almaktadır. Beden eğitimi ve egzersiz her gün 45 dakikalık süre içerisinde zorunlu derslerin veya yardımcı öğrenme aktivitelerin bir parçası olarak uygulanmaktadır. Yardımcı öğrenme aktiviteleri ve serbest ders öğrencilerin sosyal becerilerine, gelişimlerine, motivasyonlarına, sağlıklarına ve meslekler hakkında bilgi sahibi olmalarına katkıda bulunarak öğrenme süreçlerini desteklemektedir. 8-10. Sınıflarda yer alan sanat eğitimi dersi içerisinde drama, sinema bilimi, müzik, medya, güzel sanatlar gibi konularda bilgiler aktarılıp, etkinlikler yapılmaktadır. Etkinlikler bağlamında

serbest etkinlikler dersi içeriğinde yapılan etkinlikler benzerlik gösterir. Danimarka’da ki özellikle serbest ders, yardımcı öğrenme aktiviteleri ve sanat eğitimi, serbest etkinlikler dersinde yapılan uygulamalara benzerlikler göstermektedir (Eurydice, 2017).

Sırbistan’da 1-8. sınıflarda öğrenciler okul tarafından önerilen zorunlu esnek dersler içerisinde bir tane seçmek zorundadırlar. Okulların 1-4. sınıflarda zorunlu esnek derslerden en az üç tanesine yer verme zorunluluğu vardır. Bu dersler milli gelenek, hamur oyunları/dünyayı keşfetme doğa koruyucu, yaratıcı yazı, oyuncaklardan bilgisayarlara ve dil ve satranç olarak belirlenmiştir. İlkokullarda gerçekleşen bu uygulamalar serbest etkinlikler dersi içeriği ile benzerlikler içermektedir (Eurydice, 2017).

1.6. Alanla İlgili Yapılmış Olan Araştırmalar

Bu bölümde serbest etkinlikler dersi ile ilgili ulaşılan yurt içi ve yurt dışı araştırmalara değinilmiştir.

1.6.1. Serbest Etkinlikler Dersi İle İlgili Yurt İçinde Yapılmış Olan Araştırmalar

Arslan (2011)’in “Serbest Zaman Kullanımı: Sıradan Serbest Zaman Etkinlikleri ve Sistemli Serbest Zaman Etkinlikleri” adlı araştırmasında serbest zaman kullanımındaki farklılıklar ve serbest zaman kullanımının oluşturduğu risk ve yaralar üzerinde durulmuştur. Türkiye’de üzerinde yeterince durulmamış olan sistemli ve sıradan serbest zaman etkinlikleri farklı şekillerde incelenmiştir. Serbest zaman kullanımının rastgele olmaması gerektiği ve bunun sistemli bir şekilde halk eğitim merkezleri, okullar ve halka hizmet sunan yerel yönetimlerin serbest zaman eğitimi konusunda işbirliği yapmaları gerektiği öneriler kısmında belirtilmiştir.

Bektaş ve Dinçer (2011)’in yapmış oldukları “Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri” adlı çalışmalarının amacı serbest etkinlikler dersinin uygulanabilirliğine ve etkililiğine yönelik olarak sınıf öğretmenlerinin görüşlerini belirlemektir. Sakarya ilinde 15 sınıf öğretmeni ile nitel araştırma yöntemlerinden olan mülakat çalışmaları ile veriler toplanmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda serbest etkinlikler dersinde öğretmenlerin diğer derslerin eksikliklerini giderdikleri ve dersin uygulanabilirliğinin düşük olduğu tespit edilmiştir. Okulların

fiziki yapılarının yetersiz oluşu, sınıfların kalabalık olması, diğer derslerin yetiştirilememesi, velilerin destek sağlamaması, araç gereç yetersizliği ve belirli bir ders plan ve programının olmayışından dolayı serbest etkinlikler dersinin uygulanmasının zor olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Dünder ve Karaca (2011)'nin "İlköğretim Okullarında Serbest Etkinlikler Dersinin Değerlendirilmesi" adlı çalışmalarında serbest etkinlikler dersinin nasıl uygulandığı, yapılan uygulamalar, yaşanan problemler ve problemlerin çözümüne ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur. 40 sınıf öğretmeni ile yapılan çalışmada katılımcıların çoğunun bu derste başka derleri işledikleri, dersin saatlerinin fazla olduğu, serbest etkinlikler dersi ile ilgili bir öğretim programı ve kılavuz ya da örnek uygulamaların olmamasından dolayı dersin etkililiğini olumsuz etkilediği sonucuna varılmıştır.

Bozak, Apaydın ve Demirtaş (2012) "Serbest Etkinlikler Dersinin Etkililiğinin Denetmen, Yönetici ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi" adlı çalışmalarında serbest etkinlikler dersinin etkililiğini denetmen, yönetici ve öğretmen görüşlerine göre değerlendirmişlerdir. Şanlıurfa ilinde 10 denetmen, 11 yönetici ve 12 öğretmen toplam 33 kişi ile nitel araştırma yöntemlerinden görüşme ve yarı yapılandırılmış görüşme formları ile veriler toplanmıştır. Bulgulardan hareketle serbest etkinlikler dersinin etkili olamadığı belirlenmiştir. Bunun nedeninin de bu dersle ilgili bilgi eksikliği olması, bu derste etüt çalışmalarının yapılması, malzeme eksikliği ve fiziksel ortamın yetersizliği gibi nedenler sıralanmıştır. Hizmet içi eğitime, kılavuz kitapların hazırlanmasına ve örnek uygulamalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Aydın, Bakırcı ve Ürey (2012)'in "Serbest Etkinlik Çalışmaları Dersine Yönelik Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri" adlı araştırmaları serbest etkinlikler dersi ile ilgili öğretmenlerin görüşlerine başvurarak algılanma durumları, ders ile ilgili yaşanan sorunlar, öğretmen, öğrenci ve yöneticilere yüklediği sorumluluklar bağlamında incelenmiştir. Trabzon il merkezinde farklı ilköğretim okullarında görev yapan 5 sınıf öğretmeni ile çalışılmıştır. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış mülakat kullanılmıştır. Serbest etkinlikler dersinin öğretmen, öğrenci ve yöneticiler açısından olumlu etki yaptığı sonucuna varılmıştır. Serbest etkinlikler uygulamaları ile öğrencilerin sosyalleştiği, paylaşımcı oldukları, kalıcı öğrenmelerin gerçekleştiği,

öğrendiklerini günlük hayatta kullandıkları, özgüven, yaratıcılık, okulu sevme, eleştirel düşünme gibi kazanımları olduğu görülmüştür. Yaşanan sorunlara bakıldığında malzeme eksikliği, fiziki yetersizlikler ve öğretmenlerin hizmet içi eğitim ihtiyaçları olduğu görülmüştür.

Özgan, E. Kazoğlu ve İ. Kazoğlu (2012)' nun yapmış olduğu araştırma serbest etkinlikler dersine ilişkin öğretmenlerin görüşlerini ortaya koymaktadır. Araştırma bulgularına göre serbest etkinlikler dersi amacına uygun bir şekilde işlenmemektedir. Materyal eksikliği, temel derslerdeki müfredat yoğunluğu, planlama çalışmalarının doğru yapılmaması gibi nedenlerden dolayı serbest etkinlikler dersi ile ilgili istenen sonuçlar elde edilememiştir.

Özdemir ve Alat (2012) “Sınıf Öğretmenlerinin Serbest Etkinlik Saatine İlişkin Tutumları” adlı çalışma sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlik saatlerine yönelik tutumlarını belirlenmesi ve belirlenen değişkenlere göre var olan farklılıkların ortaya koyulması amacıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlikler uygulamalarına yönelik tutumlarının ortalamanın üstünde olduğu; sınıf öğretmenlerinin tutumlarının ölçeğin ”önem” alt boyutunda cinsiyete göre, toplam tutum puanında ise kıdeme göre anlamlı farklılıklar gösterdiği bulunmuştur. “Önem” alt boyutunda erkek öğretmenler lehine anlamlı farklılıklar görülürken, toplam tutum puanında mesleğe yeni başlayan 1-10 yıllık öğretmenler lehinde anlamlı farklılıklar görülmüştür.

Kazu, Aslan ve Aşkın (2012) araştırmalarında sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlikler dersi ile ilgili görüşlerini belirlemeye çalışmışlardır. Elazığ merkezde 50 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir. Veriler açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu ile toplanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğretmenler serbest etkinlikler dersini planlarken öğrencilerin ilgi ve isteklerini dikkate aldıkları, bu derste diğer derslerin telafisinin yapıldığı, bu dersle ilgili kılavuz kitap olmamasından dolayı sorunlar yaşadıkları ortaya çıkmıştır.

Gün (2013) “Serbest Etkinlik Uygulamalarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı çalışmada serbest etkinlikler uygulamalarının etkililiğinin sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Ankara il merkezi ve ilçelerinde random yöntemi ile belirlenen toplam 729 sınıf öğretmeni ile

çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu serbest etkinlikler uygulamalarının öğrenci gelişimine pozitif etkileri olduğunu düşünmektedirler. Öğretmenler tarafından belirtilen sorunlar, eğitim ortamlarında yaşanan eksikler ve serbest etkinlikler dersinin planlanan şekilde yürütülebilmesi için alt yapı eksikliğinin giderilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Gömleksiz ve Özdaş (2013a)'ın araştırmalarında serbest etkinlikler dersinin kazanımlarının gerçekleşme düzeylerini belirlemek için 4. ve 5. sınıf öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur. Mardin il merkezindeki 28 ilköğretim okulunda anketler uygulanmıştır. Bulgulara göre; serbest etkinlikler dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyine yönelik öğretmen görüşlerine bakıldığında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı fark tespit edilmiştir. Öğretmenler, serbest etkinlik dersi kazanımlarının gerçekleşmesi durumu ile ilgili olumlu olduğu noktasında hemfikirdirler. Etkinliklerin seçimi ve uygulanması noktasında öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları göz önünde bulundurulmalı, gerekli araç-gereçler sağlanmalı ve veli işbirliğinin önemi üzerinde durulmuştur.

Gömleksiz ve Özdaş (2013b)'ın "Serbest Etkinlikler Dersinin Etkililiğine İlişkin Öğretmen Görüşleri: Nitel Bir Çalışma" adlı çalışmalarında serbest etkinlikler dersinin etkililiğine ilişkin 4. ve 5. Sınıf öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur. Nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Elde edilen bulgular ışığında serbest etkinlikler dersinin öğrencilerin sosyalleşmesine katkı sağladığı, okula bağlılıklarını arttırdığı ve çalışma becerilerine olumlu etki ettiği belirtilmiştir. Ayrıca bu derste yapılan çalışmaların öğrencilerin seviyesine uygun olduğu belirlenmiştir.

Ürey, Çepni, Köğce ve Yıldız (2013)'ın yapmış oldukları araştırmalarında geliştirilen Okul Bahçesi Programını (OBP) tanıtmak ve OBP'nin 5. Sınıf matematik programında yer alan şema, tablo ve grafik oluşturarak oluşturulan grafiklerin yorumlanması gibi matematik kazanımları üzerindeki etkisini farklı değişkenler açısından değerlendirme çalışmaları yapılmıştır. Çalışmada denk kontrol gruplu ön test-son test deseninin kullanıldığı yarı deneysel yöntem kullanılmıştır. Trabzon il merkezindeki bir okulda yer alan 187 öğrenci ile çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucuna göre OBP'nin öğrencilerin şema, tablo ve grafik oluşturma ve bu araçların yorumlanmasında etkili bir program olduğu belirlenmiştir. Özellikle erkek

öğrenciler ile görsel ve matematiksel zekası güçlü olan öğrenciler için OBP'in etkili bir program olduğu anlaşılmıştır.

Ürey (2013)'in hazırlamış olduğu doktora tezinde serbest etkinlik çalışmaları dersinin (SEÇD) amacına ve içeriğine uygun olarak bir program geliştirilmiştir. SEÇD için öğretmen görüşleri doğrultusunda fen temelli ve disiplinler arası Okul Bahçesi Programı (OBP) hazırlanmıştır. Yapılan çalışma ile SEÇD için geliştirilen OBP' nin öğrencilerin fen akademik başarıları ve fen ve teknoloji derinse yönelik tutumları üzerindeki etkilerini farklı değişkenler açısından belirlemeye çalışılmıştır. Yapılan çalışmada yarı deneysel yöntem kullanılmıştır. Çalışma 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Trabzon ilinde iki ilköğretim okulunda yapılmıştır. Çalışmaya 142 sınıf öğretmeni, 94 deney ve 93'ü kontrol grubu olmak üzere 187 öğrenci katılmıştır. Trabzon ilinde görev yapan 10 sınıf öğretmeni ile mülakat, 5 sınıf öğretmeni ile gözlem çalışmaları ve Türkiye'nin farklı bölgelerinde görev yapan 132 sınıf öğretmeni ile anket çalışmaları yapılmıştır. Öğrencilere ise; fen akademik başarı testi ve fen tutum ölçeği uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre serbest etkinlik çalışmaları dersi için öğretmenlerin hizmet içi eğitime ve sınıf dışı ortamlarla zenginleştirilmiş yarı esnek bir programa ihtiyaç duydukları belirlenmiştir. Ayrıca OBP' nin öğrencilerin fen akademik başarıları ve tutumları üzerinde olumlu etkileri olduğu gözlemlenmiştir.

Kazu ve Aslan (2013) yapmış oldukları çalışmalarında birleştirilmiş sınıflarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlikler dersine yönelik görüşleri alınmak istenmiştir. Çalışmaya Elazığ'ın Karakoçan ve Sivrice ilçelerinde görev yapan 35 birleştirilmiş sınıf öğretmeni katılmıştır. Elde edilen bulgulara göre; öğretmenlerin serbest etkinlikler dersinde hazır plan kullandıkları, bu derste diğer derslerin yetişmeyen konuları tamamladıkları ve kılavuz kitap olmamasından dolayı sorunlar yaşadıkları gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Gültekin, Atalay ve Ay (2014)'ın "İlköğretimde Serbest Etkinliklere Yönelik Sınıf Öğretmeni ve Öğrenci Görüşleri" adlı çalışmalarında serbest etkinlikler dersi ile ilgili sınıf öğretmenlerinin ve öğrencilerin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. 2011-2012 eğiti-öğretim yılında serbest etkinlikler dersini yürüten ve farklı ilköğretim okullarında görev yapan 20 beşinci sınıf öğretmeni ve bu okullarda öğrenim gören 151 öğrenci ile çalışılmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre serbest etkinlikler uygulamalarının

gerekli olduğuna dair öğretmen ve öğrenciler ortak görüş belirtmişlerdir. İçerik konusunda farklı etkinliklerden bahsetmişlerdir. Öğretmenle, öğrencilerin sosyalleşmesine katkı sağladığını, okullarda fiziksel açıdan eksiklikler olduğunu ve uygulanacak etkinlikler hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir.

Sargın (2014)'ın "İlkokul Programlarında Yer Alan Serbest Etkinlikler Dersinde Öğretmenlerin Kendilerini Yeterli Görme Düzeyleri" adlı doktora tezinde ilkökuller programlarında yer alan serbest etkinlikler dersi ile ilgili sınıf öğretmenlerinin görüşlerine başvurulmuştur. Öğretmenlerin görüşleri cinsiyet, mesleki kıdem ve okulların yerleşim yerleri gibi değişkenler açısından değerlendirilmiştir. 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Şırnak ilinde kadrolu sınıf öğretmenleri arasından rastgele olacak şekilde anketler uygulanmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlikler dersini öğretmede kısmet yeterli oldukları tespit edilmiştir. Öğretmenler serbest etkinlikler dersinin öğrencilerin teknoloji okuryazarlık, işbirliği yapma, bireysel farklılıklar ve disiplinler arası eğitim gibi alanlarda gelişimlerine çok katkı sağladığını düşünmektedirler. Bu dersle ilgili araç-gereç eksikliklerine rağmen olumlu düşüncelere sahiptirler. Cinsiyet değişkenine göre erkek öğretmenler, bayan öğretmenlere göre serbest etkinlikler dersini daha fazla kullanıyorlar. Beş yıllık kıdeme sahip öğretmenler diğer kıdemlere göre serbest etkinlikler dersini öğrenciler için daha fazla gerekli görmektedirler.

Yılmaz Gündüz (2014)'ün "İlkokul Serbest Etkinlikler Uygulamasına İlişkin Bir Durum Çalışması" adlı yüksek lisans tez çalışması serbest etkinlikler dersinin uygulamadaki durumu ve uygulanabilirliğini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Fiziksel koşulları, sınıf mevcutları ve okulun bulunduğu bölgenin sosyoekonomik düzeyi vb. açılardan farklılık gösteren iki okul belirlenerek, çalışma ile ilgili veriler toplanmıştır. Bulgulardan ortaya çıkan sonuçlara göre farklı özelliklere sahip iki okulda serbest etkinlikler dersi uygulamalarının benzerlikler gösterdiği belirlenmiştir. Yapılan uygulamalarda etkinlik çeşitliliklerinin çok sınırlı olduğu, kitap okuma, güzel konuşma ve yazma etkinliklerine sıklıkla yer verildiği belirtilmiştir. Öğrencilerin etkinlikler arasından seçme gibi şanslarının olmadığı görülmüştür. Farklı sınıf düzeylerindeki öğretmen ve öğrencilerin ortak görüşünün serbest etkinlikler uygulamalarını geliştirilmesi yönünde olmuştur. Temel dersler yetiştirilmediğinde serbest etkinlikler dersinde yetiştirilmeye çalışıldığı belirlenmiştir. Öğrenciler bu dersin temel derslerin

devamı şeklinde kullanılmasından dolayı rahatsızlık duyduklarını belirtmişlerdir. Öğretmen ve öğrenciler serbest etkinlikler dersinin okulun fiziki şartlarına göre yapılandırılması gerekliliğinin üzerinde durmuşlardır.

Şen ve Sarıkaya (2015a)'nın yapmış oldukları araştırmada ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin serbest zaman etkinlikleri dersinin kullanımına ilişkin görüşlerini, bu derste kullanılan etkinliklerin sıklığını ve seçilen etkinliklerin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik olarak genel tarama türünde, betimsel bir çalışma yapılmıştır. Ağrı il merkezinde 20 ilkokulda görev yapan 300 sınıf öğretmenin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada en az ve en çok tercih edilen etkinlikler belirlenmeye çalışılmıştır. Drama etkinlikleri, okuma etkinlikleri, yazma etkinlikleri ve satranç dersi programı kullanımı ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Şen ve Sarıkaya (2015b)'nin yaptıkları araştırma öğretmenlerin serbest etkinlikler dersinde tercih ettikleri etkinlikler ve dersin amacına hizmet etme derecesine olan inancın, öğretmenlerin mezun oldukları alan ile sınıf mevcutları arasında anlamlı ilişki gösterip göstermediği belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmaya Ağrı il merkezinde 20 ilkokuldan 300 sınıf öğretmeni katılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmenlerin mezun oldukları bölümler ile drama, bahçe etkinlikleri ve pantomim, sınıf mevcutları ile grup tartışmaları, okuma ve dinleme etkinlikleri seçimi arasında anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir.

Şen ve Sarıkaya (2015c)'nin yaptıkları araştırma ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin serbest zaman etkinlikleri dersinin kullanımına ilişkin görüşlerini, bu derste tercih edilen etkinliklerin mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı ilişki gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik genel tarama türünde, betimsel bir çalışma yapılmıştır. Araştırmaya Ağrı il merkezinde 20 ilkokuldan 300 sınıf öğretmeni katılmıştır. Araştırmada drama etkinlikleri, tiyatro etkinlikleri, sanat etkinlikleri, satranç dersi programı kullanımı ile mesleki kıdem değişkeni arasında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Şen ve Sarıkaya (2015d)'nin yaptıkları araştırma, ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlikler dersine yönelik görüşlerini, bu derste kullanılan etkinliklerin sıklığını ve öğretmenlerin serbest etkinlikler dersinde diğer derslerin eksik

kalmış kazanımlarını tamamlama çalışmaları yaptıklarını belirlemeye yönelik olarak yapılmıştır. Ağrı il merkezinde 20 ilkokulda 300 sınıf öğretmenin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre okuma, dinleme ve oyun etkinlikleri en fazla tercih edilen etkinlerdir. Hayvan besiciliği, tarım etkinlikleri ve yabancı dil öğretimi etkinlikleri en az tercih edilen etkinlikler olmuştur. Öğretmenler serbest etkinlikler dersinde diğer derslerin eksik kalan kazanımlarını tamamlama çalışmaları yaptıkları belirlenmiştir.

Sevim Yılmaz (2015) “İlkokulda Uygulanan Serbest Etkinlik Dersinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında ilkokullarda serbest etkinlikler dersinin uygulanmasına yönelik öğretmen görüşlerinin görev yapılan okul türü, cinsiyet, mesleki kıdem, bitirilen okul türü, sınıf düzeyi ve hizmet içi eğitim alıp almama gibi değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. İstanbul ili Gaziosmanpaşa ilçesinde 243 öğretmen çalışmaya katılmıştır. Elde edilen bulgular ışığında öğretmenlerin serbest etkinlikler dersinin uygulanmasına ilişkin görüşlerinin görev yaptıkları okul türüne göre anlamlı farklılık gösterdiği, Cinsiyet değişkenine göre erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu, etkinlik gerçekleştirme düzeylerinin sınıf düzeylerine göre birinci sınıfların üst sınıflara göre daha düşük olduğu gibi sonuçlara varılmıştır. Öğretmenlerin, serbest etkinlikler dersini telafi dersi olarak kullandıkları, dersin kılavuz kitabının olmasının eksiklik olduğu tespit edilmiştir.

Aydemir, Bozkurt ve Şekerci (2015) araştırmalarında sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlikler dersine ilişkin görüşlerini belirlemeye çalışmışlardır. Elazığ il merkezinde 455 sınıf öğretmeni ile çalışmışlardır. Öğretmenler, serbest etkinlikler dersinin öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirdiği, hem eğlendirdiği hem de öğretici nitelikte olduğunu belirtmişlerdir. Okulların fiziki yetersizliklerinden dolayı dersin amaçlarına ulaşılmasında sıkıntılar yaşandığı tespit edilmiştir.

Taşdemir ve Sargın (2015) araştırmalarında serbest etkinlikler dersinde sınıf öğretmenlerinin kendilerini ne kadar yeterli gördükleri konusunda çalışma yapmışlardır. Şırnak ilinde kadrolu çalışan 225 sınıf öğretmeni bu çalışmaya katılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre öğretmenler kendilerini serbest etkinlikler dersinde kısmen yeterli görmektedirler. Bu ders öğrencilerin işbirliği, teknoloji okuryazarlığı, bireysel

farklılıklar ve disiplinler arası eğitim gibi konulardaki gelişimlerine katkı sağlamaktadır. Öğretmenlerin araç- gereç eksikliklerine rağmen serbest etkinlikler dersi hakkında olumlu düşünce içerisinde oldukları tespit edilmiştir.

Bozpolat (2016) “İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Öğretmen Görüşleri” adlı araştırmasında Sivas ili merkez ilkokullarda 1, 2 ve 3. sınıflarda görev yapan öğretmenlerin serbest etkinlikler hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya 1, 2. ve 3. okutan 30 sınıf öğretmeni katılmıştır. Öğretmenler serbest etkinlikler dersinin gerekli olduğunu ama uygulamalar sırasında sıkıntılar yaşandığını belirtmişlerdir. Yaşanan sorunlar içerisinde en önemli olanları fiziksel mekan yetersizliği ve materyal eksiklikleri olarak sayılmıştır.

Ay, Acat ve Yüksel (2016) araştırmalarında ilkokullarda uygulanan serbest etkinlikler dersi ile ilgili sınıf öğretmenleri, yönetici ve uzman-akademisyenlerin görüşleri alınmak istenmiştir. Araştırmanın verileri 2015 yaz döneminde yapılan Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen iki farklı ilde yapılan hizmet içi eğitim programlarına katılan 178 sınıf öğretmeni, 30 yönetici ve 10 uzman-akademisyenden elde edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre; öğretmenler serbest etkinlikler dersinde kılavuz kitap, öğretmenler için görsel, işitsel ve yazılı kaynaklar, hizmet içi eğitim ve okul yönetimin işbirliğinin olması şeklinde belirtmişlerdir. Yöneticiler serbest etkinlikler dersinin iyileştirilmesine yönelik; kısa sürede çözülebilir, destek ile çözülebilir ve gerçekleştirilmesi için güç beklentiler şeklinde belirtmişlerdir. Uzmanlar ise serbest etkinliklerin iyileştirilmesi için, yasal düzenleme, içerik oluşturma ve Milli Eğitim Bakanlığı’ndan beklentiler şeklinde tespit edilmiştir.

Demir (2016) araştırmasında ilköğretimde uygulanan serbest etkinlikler dersinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya Malatya merkeze bağlı okullarda görev yapan 306 sınıf öğretmeni katılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre; serbest etkinlikler dersinde öğrencilerin gelişimlerini sağlayacak sanatsal etkinlikler yapıldığı, yardımlaşma, dayanışma ve işbirliğinin geliştiği, ancak yeterli rehberlik yapılmadığından dolayı dersin amacına uygun yürütülemediği belirlenmiştir. Serbest etkinlikler dersine ilişkin öğretmen görüşlerinin cinsiyet durumlarına, çalıştıkları kuruma, eğitim durumlarına ve kıdemlerine göre farklılaşma olmadığı görülmüştür. Dersin amacına uygun işlenebilmesi için öğretmenlere yazılı

dokümanlar, yönlendirici web siteleri, eylül ve haziran aylarında bilgilendirici seminerler verilmelidir.

Özsel (2016) “Serbest Etkinlikler Dersinin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Dayalı Olarak İncelenmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Serbest etkinlikler dersi öğretmen görüşlerine göre incelenmiştir. Öğretmenlerin serbest etkinlikler görüşlerinde; cinsiyet, mesleki kıdem, sınıf mevcudu, sınıf düzeyi, mezun olunan okul ve lisansüstü eğitim alma durumlarına göre farklılık olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma Elazığ ve Tunceli il merkezlerinde görev yapan 460 sınıf öğretmenin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulgularına göre; öğretmenlerin, serbest etkinlikler dersinin öğrencilerin sosyalleşmesine katkı sağladığı, yapılan etkinliklerle okula bağlılıklarının arttığı, gurupla ve bireysel yapılan çalışma becerilerinin olumlu yönde değiştiğini ve bu ders için belirlenen etkinliklerin öğrencilerin düzeyine uygun olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenler kılavuz kitapların olmayışı, araç-gereç eksikliği, diğer derslerin içeriğinin yoğun olması, sınıf yönetimi sorunları ve etkinlik alanlarının bulunmamasından dolayı etkinliklerin sınırlı yapılabildiğini konusunda görüş belirtmişlerdir.

Sarıkaya ve Şen (2016)’in araştırmalarında sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlikler dersini, Milli Eğitim Bakanlığı’nın yayınlamış olduğu yönerge doğrultusunda işleme durumunu, öğretmenlerin dersin amacına hizmet etme durumuna olan inancını ve bu inancın çeşitli değişkenler açısından durumunu belirlemeye dönük olarak yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu Ağrı il merkezinde görev yapmakta olan 300 sınıf öğretmeni seçkisiz-oransız örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Elde edilen bulgulara göre öğretmenler serbest etkinlikler dersini eksik kalan konuları yetiştirme amacıyla kullanmaktadırlar. Dersin amacına hizmet etme durumuna öğretmenlerin çoğu olumsuz yanıt vermiştir. Ayrıca dersin amacına hizmet etme durumuna ilişkin mesleki kıdem ve eğitim durumları arasında anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Ürey, Göksu ve Karaçöp (2017)’ün araştırmalarının amacı serbest etkinlik çalışmaları dersi (SEÇD) kapsamında geliştirilen Okul Bahçesi Programı (OBP)’ in uygulanabilirliğini öğretmen görüşlerine göre değerlendirmektir. Araştırmanın modeli olarak Özel Durum Yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2013-2014 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde SEÇD kapsamında OBP’ yi kullanan iki sınıf

öğretmeni ve ilgili ders kazanımları noktasında OBP' den faydalanan branş öğretmenleri (iki matematik, iki fen bilgisi ve iki sosyal bilgiler öğretmeni) oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında OBP' yi kullanan öğretmenlerle mülakatlar yapılmış ve uygulama süreci gözlemlenmiştir. Elde edilen verilere göre; öğretmenler OBP' in SEÇD için uygun bir program olduğu ve ortaokullarda seçmeli ders olarak uygulanan “Bilim Uygulamaları” dersi için disiplinler arası ve alternatif bir öğrenme ortamı oluşturduğu sonucuna varılmıştır.

Gürbüzürk ve Çakmak (2017)'in araştırmalarındaki amaç öğretmenlerin serbest etkinlikler dersinde etkinlik seçimi etkileyen faktörlere ilişkin görüşlerini belirlemektir. Nitel araştırma yöntemi kullanılmış olup durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmaya Adıyaman il merkezindeki üç ilkokuldaki 1,2 ve 3. sınıf öğretmenlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemiyle seçilmiş 15 sınıf öğretmeni katılmıştır. Veriler gözlem ve görüşme formları ile toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre serbest etkinlikler dersinde etkinlik seçimini çevrenin, okulun ve sınıfın şartları, sınıf mevcutları, öğrenci durumları ve kaynak eksikliği gibi durumların etkilediği sonuçlarına varılmıştır. Öğretmenler ders saatinin arttırılması gerektiğini ve yönlendirici bir etkinlik kitabının hazırlanması gerektiğini vurgulamışlardır.

Cinoğlu ve Bağcı (2018) bu araştırmalarında ilkokullardaki serbest etkinlikler dersinin sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden tamamlayıcı durum araştırması deseni kullanılmıştır. Veriler doküman analizi, gözlem ve yarı yapılandırılmış görüşme tekniği yoluyla toplanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre öğretmen ve yöneticiler serbest etkinlikler dersi ile ilgili kılavuz kitap ve materyale gereksinim duyulduğu, dersin öğrencilere okulu sevdirdiği, yapılan etkinliklerle öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkardığı için uzmanların ve branş öğretmenlerinin derse katkıda bulunmalarının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Birgül (2018) “Serbest Etkinlikler Dersinin İncelenmesi: Nallıhan Örneği” adlı yüksek lisans tez çalışmasında serbest etkinlikler dersinin öğretmenler, öğrenciler ve veliler açısından değerlendirmesi yapılmıştır. Betimsel yöntem kullanılmıştır. Ankara Nallıhan ilçesindeki sekiz ilkokulda 40 öğretmen, 302 öğrenci ve 42 veli ile üçlü likert anket, görüşmeler ve gözlem yoluyla veriler toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre

serbest etkinlikler dersinin iyi tanıtılmadığı, kılavuz kitap eksikliğinin yaşandığı ve dersin amacına ulaşamadığı anlaşılmıştır.

Yurt içinde yapılan araştırmalarda serbest etkinlikler dersinin uygulanmasına yönelik yaşanan sorunların neler olduğunu açıkça görebilmekteyiz. Yaşanan sorunlar; serbest etkinlikler dersini diğer derslerin eksik konularını tamamlamak için kullanma (Bektaş ve Dinçer, 2011; Gürbüzürk ve Çakmak, 2017; Gündüz, 2014; Kuzu vd., 2012; Kuzu ve Aslan, 2013; Şen ve Sarıkaya, 2015a; Yılmaz, 2015), okulların fiziksel yetersizliği ve araç-gereç eksikliği (Aydın vd., 2011; Aydemir vd., 2015; Bektaş ve Dinçer, 2011; Bozpolat, 2016; Bozak vd. 2011; Cinoğlu ve Bağcı, 2018; Gömleksiz ve Özdaş, 2013; Gün, 2013; Gündüz, 2014; Taşdemir ve Sargın, 2015; Özsel, 2016) plan ve programın olmayışı (Arslan, 2011; Bektaş ve Dinçer, 2011; Gültekin vd., 2014), kılavuz kitap ve örnek uygulamaların olmayışı (Ay vd., 2016; Birgül, 2018; Bozak vd., 2012; Cinoğlu ve Bağcı, 2018; Dündar ve Karaca, 2011; Gürbüzürk ve Çakmak, 2017; Kuzu vd., 2012; Kuzu ve Aslan, 2013; Özsel, 2016; Yılmaz, 2015), öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmesi (Ay vd., 2016; Aydın vd., 2012; Bozak vd., 2012; Ürey, 2013), müfredat yoğunluğu (Özgen, E. Kazoğlu ve İ. Kazoğlu, 2012; Özsel, 2016), etkinliklerin seçimi ve uygulanmasında yaşanan sorunlar (Gömleksiz ve Özdaş, 2013b; Gündüz, 2014) ve sınıf mevcutlarının fazlalığı (Çakmak ve Gürbüzürk, 2017) gibi olumsuz durumların yaşandığını görmekteyiz. Bu durumların düzeltilmesi serbest etkinlikler dersinin öğrenciler üzerindeki olumlu etkilerinin ön plana çıkmasında faydalı olacaktır.

Yapılan araştırmalarda serbest etkinlikler dersinin öğrenciler üzerindeki olumlu etkileri; öğrencilerin okula karşı olumlu tutum geliştirerek okula bağlılıklarının artmasını sağlar, sosyalleşme, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirir (Aydın vd., 2012; Cinoğlu ve Bağcı, 2018; Gömleksiz ve Özdaş, 2013b; Gültekin vd., 2014; Gün, 2013; Özsel, 2016; Ürey, 2013), teknoloji okuryazarlığı, yardımlaşma, dayanışma ve işbirliğini artırır, bireysel farklılıklar ve disiplinler arası eğitime katkı verir (Demir, 2016; Sargın, 2014; Taşdemir ve Sargın, 2015) şeklinde belirtilmiştir. Serbest etkinlikler dersi öğrencilerin eğlenerek öğrenmelerine katkı sağlayan bir derstir (Aydemir vd., 2015).

1.6.2. Serbest Etkinlikler Dersi İle İlgili Yurt Dışında Yapılmış Olan Araştırmalar

Gifford ve Dean (1990) “Ortaokula Devam Eden 9. Sınıf Öğrencileri ile Liseye Devam Eden Öğrencilerin Ders Dışı Etkinliklere Katılımlarındaki Farklılıklar” adlı araştırmalarında, lise ve ilköğretim öğrencilerinin ders dışı etkinliklere katılımlarını belirleyerek, bu katılımın öğrencilerin akademik başarıları ve okula karşı tutumları üzerindeki etkilerini araştırmışlardır. Bu çalışma; deneysel desende yapılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; ilköğretim öğrencilerin lise öğrencilerine göre daha çok ders dışı etkinliklere katıldıkları, bu sebepten dolayı da ilköğretim öğrencilerinin akademik başarılarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin okula karşı olumlu tutum geliştirdikleri belirlenmiştir.

Suzuki (1998)’nin “Iolani Okulu’nda Ders Dışı Etkinlik Programını Geliştirme” adlı çalışmasında öğrencilerin ders dışı etkinlik çalışmalarına katılma nedenlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Elde edilen sonuçlara göre; öğrenciler ders dışı etkinliklere ilgi duydukları için, okula uyum sağlayabilmek için, bireysel ve sosyal becerilerini geliştirmek için, okul başarılarını olumlu yönde etkilediği için ve koleje girmelerine katkı sağladığı için katılmaktadırlar.

Holloway (2000)’in “Ders Dışı Program Etkinlikleri: Akademik Başarının Yolu” adlı araştırmasında ders dışı etkinliklerin akademik başarıyı nasıl etkilediğini belirlemek amaçlı yapılmıştır. Kuramsal bir çalışma yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; ders dışı etkinliklerin başarısız, problemleri davranışlar gösteren ve okuldan ayrılma durumuna gelmiş öğrenciler üzerinde olumlu etkilerinin olduğu belirlenmiştir. Ders dışı etkinliklerin öğrencilerin akademik başarıları, sorumluluk, iletişim kurma, grup çalışması gibi becerilerin kazanılmasını sağlayarak olumlu okul kültürünün oluşmasını sağladığı tespit edilmiştir.

Fletcher, Nicherson ve Wrihgt (2003), orta çocukluk dönemindeki planlanmış boş zaman etkinlikleri konusunda araştırma yapmışlardır. Planlı yapılan boş zaman etkinlikleri ile planlı olarak yapılmayan boş zaman etkinliklerinin çocuklar üzerindeki etkileri hakkındaki araştırmaya göre; planlı yapılan boş zaman etkinliklerine katılan öğrencilerin katılmayan öğrencilere göre daha fazla akademik başarı ve psikolojik gelişme gösterdikleri anlaşılmıştır.

Morrisey, Werner-Wilson (2005), “Okul Dışı Aktiviteler ve Olumlu Gençlik Gelişimi Arasındaki İlişki, Toplulukların ve Ailenin Etkilerini araştırmışlardır. Yapılandırılmış okul dışı aktiviteler ile olumlu sosyal davranışlar arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu araştırmanın verileri Amerika'nın orta batı eyaletlerinin birinde, 14 farklı yerde oturan 5-12. sınıf öğrencilerinden oluşan yaşları 10 ile 18 arasında olan birbirine yakın sayıdaki erkek (% 44) ve kız (% 56) olmak üzere toplam 304 gençten elde edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre ailenin, olumlu sosyal davranış üzerinde doğrudan bir etkisi olmadığı bulunmuştur. Yapılandırılmış aktivitelere katılımın olumlu sosyal davranış üzerinde anlamlı etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Morris (2005)'in “İlkokullarda Sosyal Çalışmalar İçin Zenginleştirilmiş Klüp Kitabı” adlı çalışmasında sosyal bilgiler dersi kapsamında ders dışı etkinlik uygulamalarına yönelik program geliştirmek ve geliştirilen programı tanıtmak amaçlamaktadır. Elde edilen sonuçlara göre; ilköğretim dört ve beşinci sınıf öğrencileriyle görüşme yapılarak geliştirilmiş olan programın aşamalı olarak bilgi, uygulama ve üretim alanlarının üzerinde durması gerektiği belirlenmiştir. Öğrencilerin sınıf içi etkinliklerden edindikleri bilgileri, uygun öğrenme ortamları aracılığıyla sosyal veya bireysel bazı becerilere dönüştürdükleri ve bu süreç içerisinde problem çözme, eleştirel ve yaratıcı düşünme gibi becerilerini kullandıklarını ve güncel hayat içerisindeki sorunlara çözümler üretebildikleri saptanmıştır.

Bartko (2005), “Okul Dışı Zaman Programlarıyla Meşguliyetin ABC'si” adlı çalışmasında sağlıklı gelişimi destekleyen, okul dışı zaman programlarının, kritik özelliklerine değinilmiştir. Okul dışı zaman programıyla, çocukların ilgilerini ve yeteneklerini bilişsel ve duygusal açıdan yönlendirerek ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Çocukları ve gençleri bu programa nasıl dahil edebilir ve katılımlarının devamlılığını nasıl sağlarız? sorusuna cevap aramıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre; gençlere ve ailelere sosyal yardımda bulunmak, program, aktivite ortamı, uygulayıcıları hakkında bilgilendirme çalışmalarının yapılması, ait olma duygusunun, devamlı katılım için kritik olduğu ve yakın arkadaşlarının varlığı çocuk ve gençlerinin devamlı katılımlarına katkı sağladığı belirlenmiştir.

Moriana, Alos, Alcalá, Pino, Herruzo ve Ruiz (2006)'in “Ortaöğretim Öğrencilerinde Ders Dışı Etkinlikler ve Akademik Performans” adlı çalışmalarında ders

dışı etkinliklerin öğrencilerin akademik performansları üzerindeki etkileri incelenmektedir. İspanya'nın Cordova şehrinde rastgele 12 okul (9 devlet okulu, 3 özel okul) seçilerek araştırmaya 222 öğrencinin katılımı sağlanmıştır. Bu öğrenciler ders dışı etkinliklere katılanlar ve katılmayanlar şeklinde iki gruba ayrılmıştır. Daha sonra iki grubun akademik performanslarında anlamlı farklılıklar olup olmadığını belirlemek adına varyans analizi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda ders dışı etkinliklere katılan öğrencilerin akademik performanslarının arttığı gözlemlenmiştir. Böylece ders dışı etkinliklerin akademik performans üzerinde olumlu etkisinin olduğu belirtilmiştir.

Mygind (2007)'in araştırmasında beden eğitimi dersi kapsamında yürütülen mekan dışı eğitim-öğretim faaliyetlerinin öğrencilerin fiziksel sağlıkları üzerindeki etkisini belirlemek üzere ilköğretim 3. sınıf öğrencilerinin katılı ile deneysel bir çalışma yapmıştır. Elde edilen bulgulara göre; ders dışı etkinliklerin öğrencilerin fiziksel gelişimlerine katkı sağladığı belirlenmiştir.

Maynard ve Waters (2007)'in "Sınıf Dışı Ortamda Öğrenme: Kaçırılmış Fırsat" adlı araştırmalarında ders dışı etkinliklerin sağladığı yararlar ve uygulanması ile ilgili öğretmen ve yöneticilerin görüşlerini almak ve aynı zamanda öğretmenlerin ders dışı etkinlikler kapsamında yaptıkları çalışmaları belirlemek istemişlerdir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu ile veriler toplanmıştır. Bu araştırmaya göre; öğretmenlerin, ders dışı etkinlik çalışmalarını daha çok ders içi uygulamalara yönelik kullandıkları belirlenmiştir. Ders dışı etkinliklerin, ailelerin okula katılımını destekleme ve öğrencilerin iletişim kurma, sorumluluk alma ve liderlik özelliklerini geliştirme gibi sosyal becerilerin gelişimine katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Shulruf, Tumen ve Tolley (2008) "Okulda Ders Dışı Etkinliklerin Önemi Var mı?" adlı çalışmalarında öğrencilerin ders dışı etkinliklere katılımlarının, ortaöğretimde okuryazarlık, sayısal beceriler, ders başarısı ve öğrenci tutumları üzerinde bir etkiye sahip olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre ders dışı etkinliklerin öğrenci başarısı üzerinde etkisini gösteren kanıtlara ulaşılamamıştır.

Bamberger ve Tal (2008)'in yapmış oldukları "Hayat Boyu Öğrenme Deneyimi: Bilim Merkezlerine Yapılan Sınıf Ziyaretlerinin Uzun Dönemde Etkisi" adlı

araştırmalarında sınıf içi çalışmaları desteklemek amacıyla bilim sanat merkezlerine yapılan gezi gözlem çalışmalarının öğrencilerin öğrenmeleri üzerindeki etkilerini araştırmak amacıyla yapılmıştır. 8. Sınıf ğrencileri ile bilim merkezlerine geziler düzenlenerek öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır. Elde edilen bulgulara göre bilim merkezlerine yapılan gezi gözlem çalışmalarının sınıf içi çalışmaları desteklediği ve öğrencilerin sosyal etkileşimlerine katkıda bulunduğu belirlenmiştir.

Schaefer, Simkinks, Vest ve Price (2011) “Ders Dışı Etkinliklerin Ergen Arkadaşlıklarına Katkısı: Sosyal Ağ Analizi Yoluyla Yeni Görüşler” adlı çalışmalarının amacı, okul gerçekleştirilen ders dışı etkinliklere birlikte katılımın ergenlerin okuldaki dostluklarını destekleyip desteklemediğini incelemektir. Veriler iki farklı ergen anketi ile elde edilmiştir. İlk anket okulda öğrencilere uygulanırken ikinci anket yaklaşık sekiz ay sonra evde uygulamaları için verilmiştir. Ortaokul ve lisede yapılan ders dışı etkinlikler üzerinde durulmuştur. Bu çalışmadan elde edilen sonuçlara göre; ders dışı etkinlikler öğrencilerin dostluklarını artırmakta ve yeni arkadaşlıklar edinmelerine yardımcı olmaktadır. Etki etme düzeyinin ortaokuldan liseye ve yapılan etkinlik türlerine (spor, akademik, sanat) göre farklılaştığı belirtilmiştir.

Sabo ve Mureşianu (2015)’nin “Ders Dışı Etkinlikler Yoluyla İlköğretimdeki Bireyler arası İlişkiler İçin Stratejilerin Optimize Edilmesi” adlı çalışmalarında ders dışı etkinlikler yoluyla birinci sınıfta öğrenim gören öğrencilerin birbirleriyle olan ilişkilerinin arttırılması ve ders dışı etkinliklerin bu ilişkileri nasıl etkilediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Nitel eve nicel bir çalışma yapılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre ders dışı etkinlikler öğrenciler arasındaki ilişkileri artırmakta, kişilik gelişimlerine ve sosyal olgunlaşma sürecine katkı sağlamaktadır. Öğrencilerin topluma uyumlarını sağlarken, aynı zamanda becerilerini ortaya çıkarmaktadır.

Yurt dışında yapılan araştırmalarda ders dışı etkinliklerin öğrencilerin akademik başarılarını arttırdığı, okula karşı olumlu tutumlar geliştirmelerini sağladığı (Fletcher vd., 2003; Gifford ve Dean, 1990; Holloway, 2000; Moriana vd., 2006; Suzuki, 1998), sosyal becerilerini arttırdığı (Bamberger ve Tal, 2008; Morrissey vd., 2005; Morris, 2005; Schaefer, vd, 2011; Suzuki, 1998) problem çözme, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirdiği (Morris, 2005), iletişim kurma sorumluluk alma ve liderlik özelliklerine katkıda bulunduğu (Holloway, 2000; Maynard ve Waters, 2007), topluma

uyum ve sosyal olgunlaşmayı sağladığı (Sabo ve Mureşianu, 2014) ve fiziksel gelişimlerine olumlu etki ettiği (Mygind, 2007) konusunda birçok olumlu sonuçlar ortaya çıktığını görmekteyiz. Bu veriler doğrultusunda ders dışı etkinliklerin öğrenciler üzerindeki olumlu etkilerinin diğer derslere ve gündelik hayatlarına da yansıtacağı anlaşılmaktadır.

BÖLÜM II

YÖNTEM

2.1. Araştırma Deseni

Tarama modeli, geçmişte veya halen var olan durumu olduğu gibi belirlemeyi hedef edinmiş bir araştırmadır. Araştırmada incelemeye alınmış olan olay, durum, nesne veya birey bulunduğu koşullar içerisinde betimlenmeye çalışılır. Araştırmacı herhangi bir etkileme ve değiştirme gibi etkilerde bulunmaz. Olduğu gibi gözlenip belirlenmesi esastır (Karasar, 2017; Köse, 2014). Tarama modelinin bir türü olan betimsel çalışma sosyal bilimlerde, genellikle büyük kitlelerin, (cinsiyet, yaş, görme kusuru, medeni hal, gelir düzeyi, öğrenim durumu gibi) araştırmanın incelediği konu niteliklerini belirlemek için yapılan çalışmalardır (Can, 2014). Betimsel araştırmalarda varlığını sürdüren olgular üzerinde çalışılır, olmuş bitmiş olgular bu araştırmanın konusu olamaz (Sönmez ve Alacapınar, 2018). Bu araştırma, Serbest Etkinlikler dersi ile ilgili öğretmen görüşlerini belirlemek amacıyla yapılan betimsel bir çalışmadır. Araştırma kapsamında sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlikler dersine ilişkin görüşleri, ölçek yoluyla elde edilen verilere dayanarak betimlenmeye çalışılmıştır.

2.2. Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini, Diyarbakır ili merkez ilçelerinde (Kayapınar, Yenişehir, Bağlar, Sur) bulunan 206 ilkokulda görev yapan 2804 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın ölçekleri 2017-2018 eğitim-öğretim yılında Diyarbakır merkezde görev yapan sınıf öğretmenlerine uygulanmıştır. Diyarbakır merkezde 2017-2018 eğitim-öğretim yılında ölçeklerin uygulanması ile ilgili Diyarbakır Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınmıştır. Diyarbakır'da ulaşılabilen ilkokullardan 415 ölçek geri dönütü alınmıştır. Bu ölçekler içerisinde 43 tanesi yanlış ve eksik işaretlemelerden dolayı değerlendirmeye alınmamıştır. 372 ölçek ise geçerli kabul edilip değerlendirmeye alınmıştır. 0,05 düzeyinde 1000 evren değerine karşılık gelen örneklem miktarı 278 olacak şekilde önerilmektedir (Büyüköztürk, 2015; Can, 2014). 0.05 düzeyinde 2000 evren değerine karşılık gelen örneklem ise 322 şeklinde önerilmiştir (Can, 2014). Buna göre; 372 örneklem sayısının yeterli olduğu

düşünülmektedir. Tablo 5’de araştırmaya katılan ilkököl öğretmenlerinin demografik yapısı hakkında bilgi verilmiştir.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Sınıf Öğretmenlerinin Demografik Nitelikleri

<i>Demografik Nitelik</i>	Gruplar	N	%
Cinsiyet	Kadın	165	44,4
	Erkek	207	55,6
	Toplam	372	100,0
Mesleki Kıdem	0-5 yıl arası	47	12,6
	6-10 yıl arası	74	19,9
	11-15 yıl arası	82	22,0
	16-20 yıl arası	76	20,4
	21-25 yıl arası	64	17,2
	26 yıl ve üzeri	29	7,8
	Toplam	372	100,0
Sınıf Mevcudu	5-14 arası öğrenci	19	5,1
	15-24 arası öğrenci	54	14,5
	25-34 arası öğrenci	150	40,3
	35 ve üzeri öğrenci	149	40,1
	Toplam	372	100,0
Okuttuğu Sınıf Düzeyi	1.sınıf	116	31,2
	2.sınıf	130	34,9
	3.sınıf	126	33,9
	Toplam	372	100,0
Mezun Olunan Fakülte	Eğitim Fakültesi	323	86,8
	Diğer	49	13,2
	Toplam	372	100,0
Lisansüstü Eğitim Alma Durumu	Evet	31	8,3
	Hayır	341	91,7
	Toplam	372	100,0

Tablo 5’te görüldüğü gibi katılımcıların demografik özelliklerinin ve dağılımlarının belirlenmesi amacıyla frekans analizi yapılmıştır. 372 katılımcının 165 (% 44,4)’i kadın ve 207 (% 55,6)’ si erkektir. Katılımcılardan 11-15 yıl arası mesleki kıdeme sahip olanların 82 (% 22) olduğu görülmüştür. 25-34 sınıf mevcuduna sahip olan öğretmenlerinin sayısının 150 (% 40,3) olduğu belirlenmiştir. Okutulan sınıf düzeyinin 2. sınıf 130 (% 34,9) olduğu görülmektedir. Ayrıca katılımcıların mezun oldukları fakülte değişkeninde eğitim fakültesi 323 (% 86,8) şeklinde belirlenmiştir. Öğretmenlerin lisansüstü eğitim alma durumlarının ise hayır 341 (% 91,7) olduğu görülmüştür.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak, Özsel (2016) tarafından Serbest Etkinlikler dersinin sınıf öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak incelenmesi amacıyla geliştirilen “İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlik Saatlerinin Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi Ölçeği” kullanılmıştır.

Nicel araştırma modellerinden olan betimsel araştırma modelinde en sıklıkla kullanılan veri toplama aracı ölçeklerdir. Ölçekler, araştırmacının araştırmaya katılımı olmadan, bizzat araştırılmak istenen bireylere sunulan ölçek sorularından oluşur (Ekiz, 2017). Davranış ve tutumların belirlenmesini sağlayan tarama desenli sosyal bilim çalışmalarında uygulanan anketler araştırmaya katılan kişilerin belirli değişkenlere yönelik tutumlarının ölçüldüğü ölçekler ve envanterler kullanılır (Gürbüz ve Şahin, 2017).

Serbest Etkinlikler Dersi Değerlendirme Ölçeğinin (SEDDÖ) amacı, sınıf öğretmenlerinin Serbest Etkinlikler dersini planlama ve uygulama düzeylerini ölçmektir. Ölçek, iki bölümden ve 64 sorudan oluşmaktadır. Birinci bölümde, öğretmenlerin kişisel bilgilerini (cinsiyet, mesleki kıdem, ortalama sınıf mevcudu, okutulan sınıf düzeyi, mezun olunan okul türü ve bölüm, lisansüstü eğitim durumu) toplamaya yönelik sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise, Serbest Etkinlikler dersini planlama, uygulama, etkinlikler, sorunlar ve öneriler boyutlarıyla ilgili sorular yer almaktadır. SEDDÖ 64 madde ve 5’li Likert Tipi Ölçek “Her zaman, sık sık, bazen, nadiren, hiçbir zaman” seçeneklerinden oluşmaktadır. Öğretmenlerin Serbest Etkinlikler dersine ilişkin önerilerini belirlemek amacıyla da “ Tamamen Katılıyorum, Katılıyorum, Kısmen, Katılmıyorum, Kesinlikle Katılmıyorum” şeklinde 5’li likert tipinde hazırlanmış sorular bulunmaktadır.

Ölçek, öğretmenlerin demografik bilgilerini belirleyebilmek için bağımlı değişken olarak tanımlanan, öğretmenlerin serbest etkinlikler dersinde planlama, uygulama, etkinlikler, sorunlar ve öneriler boyutlarına etki edebileceği düşünülen bağımsız değişkenler (cinsiyet, mesleki çalışma süresi, sınıf mevcudu, okutulan sınıf düzeyi, mezun olunan bölüm, lisansüstü eğitim alıp almama durumu) dikkate alınarak oluşturulmuştur. Bu değişkenler arasındaki ilişkiler araştırma süresince açıklanmaya çalışılmıştır. Ölçeğin birinci bölümünde demografik özelliklerini içeren 6 soru

bulunmaktadır. Ölçeğin ikinci bölümünde ise maddeler 5 boyuttan oluşan basamaklarda incelenmiştir. Bu boyutlar şunlardır:

1. Dersi planlama aşamasında dikkate alınan hususlar
2. Öğretmenlerin serbest etkinlikler dersinin uygulanabilirliği ve etkinliğine yönelik düşünceleri
3. Serbest etkinlikler dersinde ne tür etkinlikler yapıldığına dair görüşler
4. Serbest etkinlikler dersinde karşılaşılan sorunlar
5. Serbest etkinlikler dersine yönelik geliştirilen öneriler.

Ölçeğin alt boyutları ve Cronbach-Alpha değerleri hakkında gerekli bilgiler Tablo 6'da gösterilmiş olup, ölçeğin uygulanması ile elde edilen verilerin güvenilirliği, Cronbach Alpha güvenirlik formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Ölçekte; Cronbach alpha güvenirlik katsayısı .92 olarak belirlenmiştir. Boyutlar kısmında Cronbach Alpha güvenirlik katsayıları; dersi planlama aşamasında .91 dersin uygulanabilirliği ve etkinliği .85 derste yapılan etkinlikler .91 derste karşılaşılan sorunlar .90 ve dersle ilgili sunulan öneriler boyutunun .87 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 6. Serbest Etkinlikler Dersi Değerlendirme Ölçeğinin Alt Boyutları ve Cronbach-Alpha Katsayıları

Boyutlar	Boyutlarla İlgili Maddeler	Cronbach-Alpha Katsayıları
Planlama	1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12	.91
Uygulama	13-14-15-16-17	.85
Etkinlikler	18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33-34-35-36	.91
Sorunlar	37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51	.90
Öneriler	52-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64	.87
Toplam	64 madde	.92

2.4. Verilerin Analizi

Yapılan araştırma ile ilgili anketlerden elde edilen veriler, gerekli düzenlemeler yapıp bilgisayar ortamına aktarılmıştır. İstatistik paket programı SPSS for Windows Evulation Versiyon kullanılarak verilerin analizi yapılmıştır. Analizler yapılmadan önce verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine bakılmıştır. Çarpıklık katsayısının 0 olması ortalamaya göre simetrik dağılımı, 0'dan küçük olması sola, 0'dan büyük olması sağa çarpıklığın olduğunu belirtir. Çarpıklık katsayısı ± 1 arasında olması, puanların normal dağılımdan çok fazla sapma olmadığını gösterir (Büyüköztürk, 2015). Bu bilgiler ışığında “İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlik Saatlerinin Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi” adlı ölçeğin çarpıklık katsayısı .114 olarak belirlenmiştir. Bu hesaplamalara göre veriler normalden önemli bir sapma göstermemiştir.

İlkokul öğretmenlerinin SED’i uygulama düzeylerinin; cinsiyete, mesleki kıdeme, okutulan sınıf mevcuduna, okutulan sınıf düzeyine, mezun olunan okul ve bölüme, lisansüstü eğitim alıp almama durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığının tespiti amacıyla karşılaştırma analizleri olan bağımsız örneklem için t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Kruskal-Wallis H testi yapılmıştır.

Ölçekte yer alan ilgili alt maddelerden alınan puanlara ait aritmetik ortalamaların yorumlanmasında kullanılacak olan derecelendirme seçeneklerinin puanlara göre dağılımı Tablo 7’ de verilmiştir.

Tablo 7. Araştırma Ölçeğindeki Derecelendirme Seçeneklerinin Puanlara Göre Dağılımı

Seçenekler	Puanlar	Puan Aralığı	Ölçek Değerlendirme
Hiçbir zaman	1	1.00-1.80	Yetersiz
Nadiren	2	1.81-2.60	Alt Düzey
Bazen	3	2.61-3.40	Orta Düzey
Sık sık	4	3.41-4.20	Üst Düzey
Her zaman	5	4.21-5.00	Çok Üst Düzey

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırma probleminin çözümü için araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin ölçekler yoluyla toplanan görüşlerinin analizi sonucunda elde edilen bulgular yer almaktadır.

3.1. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Görüşleri

Bu başlık altında, ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlikler dersini değerlendirmelerine yönelik uygulanan Serbest Etkinlik Dersi Değerlendirme Ölçeği boyutlarına ilişkin genel görüşlerine, boyutlarda yer alan maddelere yönelik görüşleri ile bağımsız değişkenlere göre öğretmen görüşlerinin karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

3.1.1. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Boyutlar Temelinde Genel Görüşlerine Göre Bulgular

Öğretmenlerin, ilkokullarda uygulanan serbest etkinlikler dersine yönelik boyutlar temelinde genel görüşleri incelendiğinde, planlama aşamasında dikkate alınan hususlara yönelik katılımlarının en yüksek düzeyde ($\bar{x}=4,09$) olduğu, buna karşılık serbest etkinlikler dersinde karşılaşılan sorunlara yönelik katılımlarının ise en düşük düzeyde ($\bar{x}=3,04$) olduğu görülmektedir. Diğer değerlendirmelerinin ise azalan bir sırada sırasıyla; serbest etkinlikler dersine dayalı olarak geliştirilen öneriler ($\bar{x}=4,02$), serbest etkinlikler dersinin uygulanabilirliği ($\bar{x}=3,71$) ve serbest etkinlikler dersinde yapılan etkinlik türleri şeklinde olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 8).

Tablo 8. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Görüşlerine Ait Betimsel İstatistikler

Boyutlar	N	$\bar{x}$	SS	SH	Yorum
Planlama	372	4,09	0,59	0,03	Üst düzey
Uygulama	372	3,71	0,79	0,04	Üst düzey

Etkinlikler	372	3,53	0,60	0,03	Üst düzey
Sorunlar	372	3,04	0,79	0,04	Orta düzey
Öneriler	372	4,02	0,60	0,03	Üst düzey
Genel Katılım	372	3,64	0,40	0,02	Üst düzey

Ayrıca puan ortalamaları dikkate alınarak bir değerlendirme yapıldığında, öğretmenlerin ilkokullarda uygulanan etkinlik saatlerinin planlama, uygulama, etkinlikler ve öneriler boyutlarına yönelik katılımlarının “üst düzeyde”, sorunlar boyutuna yönelik katılımlarının ise “orta düzeyde” olduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin serbest etkinlikler dersine yönelik genel değerlendirmelerini ortaya koyan katılımlarının da üst düzeyde ($\bar{x}=3,64$) olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 8).

3.1.2. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Görüşlerine Ait Betimsel İstatistikler

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin, ilkokullarda uygulanan serbest etkinlikler dersine yönelik görüşlerine ait ortalama ve standart sapma değerleri aşağıda verilmiştir.

3.1.2.1. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersinin Planlama Aşamasına İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin serbest etkinlikler dersinin “planlama” faktörüne ilişkin görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin en çok katılım gösterdikleri ifadelerin “Öğrencilerin aktif olarak katılabilecekleri etkinlikler düzenlerim.” ($\bar{x}=4,27$) ve “Planlamada çevre koşullarını dikkate alırım.” ($\bar{x}=4,24$) ifadeleri olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin en az katılım gösterdikleri ifadelerin ise, “Planlamada öğrenciler için grup çalışmalarına yönelik etkinliklere yer veririm.” ($\bar{x}=3,80$) ve “Dersten önce gerekli hazırlığı ilgili genelge doğrultusunda yaparım.” ($\bar{x}=3,88$) ifadelerinin olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 9).

Tablo 9. Öğretmenlerin “Planlama” Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyut Adı	Madde No	Ölçek Maddeleri	Öğretmenler	
			$\bar{x}$	SS
Planlama	1.	Dersten önce gerekli hazırlığı ilgili genelge doğrultusunda yaparım.	3,88	0,94

2.	Planlamada çevre koşullarını dikkate alırım.	4,24	0,80
3.	Seçtiğim etkinliklerin düşünme becerilerini destekler nitelikte olmasına dikkat ederim.	4,23	0,75
4.	Öğrencilerin aktif olarak katılabilecekleri etkinlikler düzenlerim.	4,27	0,74
5.	Ders için seçtiğim kazanımlar çocuğun yaratıcılığını destekler niteliktedir.	4,08	0,78
6.	Etkinlikleri planlarken, birden çok duyu organına hitap edecek şekilde çeşitlendiririm.	4,17	0,74
7.	Planlamada öğrenciler için grup çalışmalarına yönelik etkinliklere yer veririm.	3,80	0,86
8.	Etkinlikleri belirlerken öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini dikkate almaya özen gösteririm.	4,06	0,80
9.	Planlamada, öğrencilerin derse aktif olarak katılabilecekleri etkinlikleri seçmeye özen gösteririm.	4,23	0,75
10.	Öğrencilerin yaşadıkları sorunlara yönelik çözüm üretebilecekleri problemlerin planlamada yer almasına dikkat ederim.	3,98	0,85
11.	Dersi planlarken öğretmen kılavuz kitabı olmadığı için internete oldukça sık başvururum.	4,02	1,00
12.	Okulun fiziksel özelliklerini dikkate alarak planlama yaparım.	4,16	0,83
Toplam		4,09	0,59

3.1.2.2. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersinin

Uygulama Aşamasına İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin serbest etkinlikler dersinin “uygulama” faktörüne ilişkin görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin en çok katılım gösterdikleri ifadelerin “Serbest etkinlik dersi ile öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini desteklerim.” ($\bar{x}=3,96$) ve “Öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişmesine katkıda bulunduğuna inanıyorum.” ($\bar{x}=3,87$) ifadeleri olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin en az katılım gösterdikleri ifadelerin ise, “Serbest Etkinlik dersi için yapılan açıklama ve bilgilendirmeler yeterlidir.” ($\bar{x}=3,20$) ve “Serbest etkinlik dersinin, öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirdiğini düşünüyorum” ($\bar{x}=3,74$) ifadelerinin olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 10).

Tablo 10. Öğretmenlerin “Uygulama” Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyut Adı	Madde No	Ölçek Maddeleri	Öğretmenler	
			$\bar{x}$	SS
2. Uygulama	13.	Serbest etkinlik dersini planlarken, bu dersin içeriğiyle ilgili genelgeyi dikkate alırım.	3,80	0,97
	14.	Serbest Etkinlik dersi için yapılan açıklama ve bilgilendirmeler yeterlidir.	3,20	1,10
	15.	Serbest etkinlik dersinin, öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirdiğini düşünüyorum.	3,74	1,03

	16.	Öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişmesine katkıda bulunduğuna inanıyorum.	3,87	0,98
	17.	Serbest etkinlik dersi ile öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini desteklerim.	3,96	0,91
Toplam			3,71	0,79

3.1.2.3. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersinde

Yapılan Etkinliklere İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin serbest etkinlikler dersinin “etkinlikler” faktörüne ilişkin görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin en çok katılım gösterdikleri ifadelerin “Öğrencilerde okuma alışkanlığını kazandırmaya yönelik etkinlikler hazırlarım.” ($\bar{x}=4,14$) ve “Güzel konuşma ve yazma alışkanlığı kazandırmaya yönelik etkinlikleri tercih ederim.” ($\bar{x}=3,99$) ifadeleri olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin en az katılım gösterdikleri ifadelerin ise, “Öğrencilerin sebze-meyve yetiştirebilecekleri ortamın düzenlenmesine katkıda bulunurum.” ($\bar{x}=2,43$) ve “Halk oyunlarına yer veririm.” ($\bar{x}=2,55$) ifadelerinin olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 11).

Tablo 11. Öğretmenlerin “Etkinlikler” Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyut Adı	Madde No	Ölçek Maddeleri	Öğretmenler	
			$\bar{x}$	SS
3. Etkinlikler	18.	Serbest etkinlik dersini planlarken hafta boyunca farklı etkinliklere yer veririm.	3,80	0,87
	19.	Öğrencilerde okuma alışkanlığını kazandırmaya yönelik etkinlikler hazırlarım.	4,14	0,76
	20.	El-beceri çalışmalarını destekleyici etkinlikleri tercih ederim.	3,69	0,89
	21.	Öğrencileri meslekler konusunda bilgilendirmeye yönelik etkinlikler düzenlerim.	3,53	0,96
	22.	Masal dinleme ve anlatmaya yönelik etkinlikler yaptırırım.	3,93	0,80
	23.	Öğrencilere, hızlı düşünebilmeleri için tekerleme hazırlarım.	3,64	0,88
	24.	Drama/dramatizasyon gibi öğrencilerde düşünme becerilerini desteklemeye yönelik etkinlikler hazırlarım.	3,54	0,98
	25.	Öğrencilerin gelişmelerini olumlu yönde etkileyecek eğitsel oyunlara yer veririm.	3,90	0,78
	26.	Güzel konuşma ve yazma alışkanlığı kazandırmaya yönelik etkinlikleri tercih ederim.	3,99	0,81
	27.	Film izleme ve izledikleri filmde çıkarımda bulunmalarını sağlamaya yönelik etkinliklere yer veririm.	3,66	1,02
	28.	Bilmece-bulmaca gibi etkinliklere yer veririm.	3,92	0,81

29.	Müzik dinleme ve dinledikleri müziği yorumlamalarına yönelik etkinliklere yer veririm.	3,65	0,85
30.	Şiir okuma ve okuduğunu yorumlamaya yönelik etkinlikleri yaptırım.	3,72	0,86
31.	Resim yapma ve boyama gibi görsel etkinlikleri tercih ederim.	3,88	0,83
32.	Derste etkinliklerin yer aldığı sergi çalışmaları düzenlerim.	3,06	1,12
33.	Gezi-gözlem çalışmaları düzenlerim.	2,77	1,14
34.	Öğrencilerin sebze-meyve yetiştirebilecekleri ortamın düzenlenmesine katkıda bulunurum.	2,43	1,31
35.	Halk oyunlarına yer veririm.	2,55	1,24
36.	Diğer derslerin yetişmemesi bu saatlerin etkililiğini azaltmaktadır. Diğer derslerin takviyesini bu dersin içinde yaparım.	3,34	1,11
Toplam		3,53	0,60

3.1.2.4. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersinde Karşılaşılan Sorunlara İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin serbest etkinlikler dersinin “sorunlar” faktörüne ilişkin görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin en çok katılım gösterdikleri ifadelerin “Okulda yeterli araç-gerecin olmaması serbest etkinlik saatlerini olumsuz etkilemektedir.” ($\bar{x}=3,59$) ve “Sınıfların kalabalık olması dersin öğrenme-öğretme sürecini olumsuz yönde etkilemektedir.” ($\bar{x}=3,55$) ifadeleri olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin en az katılım gösterdikleri ifadelerin ise, “Sınıf disiplini sağlamada sorun yaşarım.” ($\bar{x}=2,36$) ve “Ders saatinin fazla olduğunu düşünüyorum.” ($\bar{x}=2,62$) ifadelerinin olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 12).

Tablo 12. Öğretmenlerin “Sorunlar” Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyut Adı	Madde No	Ölçek Maddeleri	Öğretmenler	
			$\bar{x}$	SS
4. Sorunlar	37.	Serbest Etkinlik dersinde sorun yaşamam.	3,54	1,05
	38.	Program çok esnek bırakıldığı için etkinlikleri seçmekte zorlanırım.	2,80	1,16
	39.	Ders saatinin fazla olduğunu düşünüyorum.	2,62	1,37
	40.	Okulun fiziki yapısının yetersizliği dersin işlenişini zorlaştırmaktadır.	3,29	1,30
	41.	Dersin öğretim programının olmaması kazanımları belirlemede sorun yaratmaktadır.	3,19	1,19

42.	Bu derse ait bir öğretmen kılavuz kitabının bulunmaması dersin planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarını belirlememde sorun yaşamama neden olmaktadır.	3,37	1,24
43.	Okulda yeterli araç-gerecin olmaması serbest etkinlik saatlerini olumsuz etkilemektedir.	3,59	1,18
44.	Sınıfların kalabalık olması dersin öğrenme-öğretme sürecini olumsuz yönde etkilemektedir.	3,55	1,34
45.	Öğrencilerin motivasyonunu sağlamakta zorlanırım.	2,78	1,23
46.	Etkinlikleri öğrenci ilgilerine göre hazırlamakta sorun yaşarım.	2,74	1,17
47.	Bireysel farklılıklardan dolayı bazı öğrenciler etkinliklerde zorlanmaktadır.	3,21	1,04
48.	Serbest etkinlik dersine öğrencilerin okul kıyafetleriyle katılmaları dersin etkililiğini olumsuz yönde etkilemektedir.	2,70	1,34
49.	Velilerin bu derse destek olmaması, bu dersi önemsiz görmesi sorunlara yol açmaktadır.	3,15	1,25
50.	Sınıf disiplinini sağlamada sorun yaşarım.	2,36	1,17
51.	Serbest Etkinlik dersi ile ilgili hizmet-içi seminerler düzenlenmediği için etkinlikleri uygulamakta zorlanırım.	2,73	1,23
Toplam		3,04	0,79

3.1.2.5. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine Dayalı Olarak Geliştirilen Önerilere İlişkin Görüşleri

Öğretmenlerin serbest etkinlikler dersinin “öneriler” faktörüne ilişkin görüşleri incelendiğinde, öğretmenlerin en çok katılım gösterdikleri ifadelerin “Etkinlikler öğrenci seviyesine uygun olmalıdır.” ($\bar{x}=4,47$) ve “Etkinlikler için uygun materyal ve araç-gereçlerin temini sağlanmalıdır.” ($\bar{x}=4,43$) ifadeleri olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin en az katılım gösterdikleri ifadelerin ise, “Ders saati azaltılmalıdır.” ($\bar{x}=2,86$) ve “Diğer derslerin programları, serbest etkinlik dersinin eklenmesinden sonraki haftalık ders saati uygulamasına paralel olarak yeniden düzenlenmelidir.” ($\bar{x}=3,45$) ifadelerinin olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 13).

Tablo 13. Öğretmenlerin “Öneriler” Boyutuna İlişkin Görüşlerinin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Boyut Adı	Madde No	Ölçek Maddeleri	Öğretmenler	
			$\bar{x}$	SS
5. Öneriler	52.	Ders saati azaltılmalıdır.	2,86	1,36
	53.	Diğer derslerin programları, serbest etkinlik dersinin eklenmesinden sonraki haftalık ders saati uygulamasına paralel olarak yeniden düzenlenmelidir.	3,45	1,00
	54.	Bu ders için özel etkinlik mekânları düzenlenmelidir.	4,21	0,84

55.	Bu dersin öğretim programı olmalıdır.	4,11	0,92
56.	Öğretmen kılavuz kitabı hazırlanmalıdır.	4,16	0,92
57.	Dersin içeriğinin öğrenciler tarafından da açık olarak anlaşılabilmesi için bir ders kitabının olması gerekmektedir.	3,99	1,06
58.	Dersin içeriğindeki bazı etkinlikler için branş öğretmenleri de derse girebilmelidir.	3,99	1,09
59.	Etkinlikler için uygun materyal ve araç-gereçlerin temini sağlanmalıdır.	4,43	0,75
60.	Serbest etkinlik dersinde farklı etkinlikler düzenlenmelidir.	4,36	0,80
61.	Etkinlikler öğrenci seviyesine uygun olmalıdır.	4,47	0,67
62.	Belirlenen etkinliklerin niteliğine göre farklı kurumlarla işbirliği yapılarak, kurumlardan yardım alınmalıdır.	4,19	0,83
63.	Serbest etkinlik dersine yönelik olarak hizmet-içi seminerler verilmelidir.	3,95	1,03
64.	Yönetici ve velilerin serbest etkinlik dersi hakkında bilgilendirilmesi gerekmektedir.	4,06	0,94
Toplam		4,02	0,60

3.1.3. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Görüşlerinin Değişkenlere Göre Dağılımı

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın örneklemini oluşturan ilkokullarda görev yapan 372 sınıf öğretmenin, serbest etkinlikler dersine yönelik Serbest Etkinlik Dersi Değerlendirme Ölçeğinin ifadelerine verdikleri cevapların dağılımları ile katılım düzeylerinin demografik değişkenlere göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığına ilişkin analiz sonuçlarına yer verilmiştir.

3.1.3.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu

Öğretmenlerin ilkokullarda uygulanan serbest etkinlikler dersine ilişkin görüşlerini cinsiyet değişkeni açısından karşılaştırmak için bağımsız örneklem için t testi kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, öğretmenlerin; planlama [$t_{(370)} = 0,79$, $p > .05$], uygulama [$t_{(370)} = 0,79$, $p > .05$], etkinlikler [$t_{(370)} = 0,79$, $p > .05$], sorunlar [$t_{(370)} = 0,79$, $p > .05$] ve öneriler [$t_{(370)} = 0,79$, $p > .05$] boyutlarında görüşleri arasında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bu bulgu, öğretmenlerin ilkokullarda uygulanan serbest etkinlikler dersine ilişkin görüşleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermektedir (Tablo 14).

Ancak katılımcı grupların görüşleri puan ortalamaları açısından değerlendirildiğinde, erkek ve kadın öğretmenlerin görüşleri birbirine yakın olmakla

birlikte, kadın öğretmenlerin planlama ve öneriler boyutlarına, erkek öğretmenlerin ise uygulama, etkinlikler ve sorunlar boyutlarına ilişkin katılımlarının daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Ayrıca, hem kadın hem de erkek öğretmenlerin planlama, uygulama, etkinlikler ve öneriler boyutlarına ilişkin katılımlarının “üst düzeyde”, sorunlar boyutuna ilişkin katılımlarının ise “orta düzeyde” olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 14).

Tablo 14. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Karşılaştırılması

<i>Boyutlar</i>	<i>Gruplar</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>SS</i>	<i>sd</i>	<i>t</i>	<i>P</i>
Planlama	A) Kadın	165	4,12	0,53	370	0,79	0,43
	B) Erkek	207	4,07	0,63			
	Toplam	372					
Uygulama	A) Kadın	165	3,65	0,78	370	-1,37	0,17
	B) Erkek	207	3,76	0,79			
	Toplam	372					
Etkinlikler	A) Kadın	165	3,51	0,61	370	-0,77	0,44
	B) Erkek	207	3,55	0,59			
	Toplam	372					
Sorunlar	A) Kadın	165	3,02	0,78	370	-0,52	0,60
	B) Erkek	207	3,06	0,80			
	Toplam	372					
Öneriler	A) Kadın	165	4,07	0,60	370	1,37	0,17
	B) Erkek	207	3,98	0,59			
	Toplam	372					

*P<.05

3.1.3.2. Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu

Farklı 5 mesleki kıdeme göre gruplandırılan öğretmenlerin, ilkokullarda uygulanan serbest etkinlik saatlerine ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark olup olmadığını sınamak için, mesleki kıdemlerine göre oluşturulan grupların görüşlerinin ortalamaları ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçları, planlama [$F_{(5-371)} = 0,76, p>0.05$], uygulama [$F_{(5-371)} = 0,22, p>0.05$], etkinlikler [$F_{(5-371)} = 0,61, p>0.05$], sorunlar [$F_{(5-371)} = 0,61, p>0.05$] ve öneriler [$F_{(5-371)} = 0,48, p>0.05$] boyutlarında öğretmen görüşleri arasında mesleki kıdemleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Başka bir deyişle, öğretmenlerin ilkokullarda uygulanan serbest etkinlikler dersine

ilişkin görüşleri, mesleki kıdemlerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (Tablo 15).

Yukarıda elde edilen bulguların yanı sıra, öğretmenlerin puan ortalamaları dikkate alınarak bir değerlendirme yapıldığında, 1-5 yıl arası mesleki kıdem grubundaki öğretmenlerin diğer kıdem gruplarında yer alan öğretmenlere nazaran ilkokullarda uygulanan serbest etkinlikler dersini değerlendirmeye yönelik tüm boyutlardaki katılımlarının daha düşük düzeyde olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 15).

Tablo 15. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{X}$	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı fark (Scheffe)
Planlama	A) 1-5 yıl arası	47	3,97	Gruplar arası	1,298	5	,260	0,76	0,58	-
	B) 6-10 yıl arası	74	4,07							
	C) 11-15 yıl arası	82	4,16							
	D) 16-20 yıl arası	76	4,10	Gruplar içi	125,780	366	,344			
	E) 21-25 yıl arası	64	4,13							
	F) 26 yıl ve üzeri	29	4,05							
	Toplam	372	4,09	127,078	371					
Uygulama	A) 1-5 yıl arası	47	3,66	Gruplar arası	,686	5	,137	0,22	0,95	-
	B) 6-10 yıl arası	74	3,70							
	C) 11-15 yıl arası	82	3,67							
	D) 16-20 yıl arası	76	3,77	Gruplar içi	229,777	366	,628			
	E) 21-25 yıl arası	64	3,76							
	F) 26 yıl ve üzeri	29	3,70							
	Toplam	372	3,71	230,463	371					
Etkinlikler	A) 1-5 yıl arası	47	3,46	Gruplar arası	1,103	5	,221	0,61	0,69	-
	B) 6-10 yıl arası	74	3,49							
	C) 11-15 yıl arası	82	3,57							
	D) 16-20 yıl arası	76	3,54	Gruplar içi	132,980	366	,363			
	E) 21-25 yıl arası	64	3,52							
	F) 26 yıl ve üzeri	29	3,67							
	Toplam	372	3,53	134,083	371					
Sorunlar	A) 1-5 yıl arası	47	2,97	Gruplar arası	1,927	5	,385	0,61	0,69	-
	B) 6-10 yıl arası	74	3,07							
	C) 11-15 yıl arası	82	3,20							
	D) 16-20 yıl arası	76	3,02	Gruplar içi	231,020	366	,631			
	E) 21-25 yıl arası	64	2,99							
	F) 26 yıl ve üzeri	29	3,10							
	Toplam	372	3,04	232,947	371					
	A) 1-5 yıl arası	47	3,97	Gruplar	,868	5	,174	0,48	0,79	-

Öneriler	B) 6-10 yıl arası	74	3,98	arası	Gruplar içi	131,574	366	,359
	C) 11-15 yıl arası	82	4,04					
	D) 16-20 yıl arası	76	3,98					
	E) 21-25 yıl arası	64	4,10					
	F) 26 yıl ve üzeri	29	4,06					
	Toplam	372	4,02	132,442				

*P<.05

3.1.3.3. Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu

Farklı 4 sınıf mevcudu kategorisine göre gruplandırılmış öğretmenlerin, ilkokullarda uygulanan serbest etkinlikler dersine ilişkin görüşlerinin Kruskal-Wallis H testi sonuçları Tablo 16’da verilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre, öğretmenlerin serbest etkinlikler dersine ilişkin sorunlar [$\chi^2_{(3)} = 22,785$; $p < 0.05$] boyutundaki görüşleri arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir. Mann Whitney U testi ile yapılan çoklu karşılaştırmalar neticesinde bu farkın, sınıf mevcudu 35 öğrenci ve üzeri olan öğretmenler ile sınıf mevcudu 15-24 öğrenci ve 25-34 öğrenci olanlar arasında olduğu görülmektedir. Buna göre, sınıf mevcudu 35 öğrenci ve üzeri olan öğretmenlerin, diğer sınıf mevcutlarına sahip öğretmenlere nazaran serbest etkinlikler dersinde daha çok sorunla karşılaştıklarını ifade ettikleri anlaşılmaktadır (Tablo 16).

İlkokullarda uygulanan serbest etkinlikler dersine dair diğer boyutlar olan planlama [$\chi^2_{(3)} = 2,467$, $p > 0.05$], uygulama [$\chi^2_{(3)} = 1,728$, $p > 0.05$], etkinlikler [$\chi^2_{(3)} = 4,022$, $p > 0.05$] ve öneriler [$\chi^2_{(3)} = 3,174$, $p > 0.05$] boyutlarında katılımcı grupların görüşleri arasında sınıf mevcutları bakımından anlamlı farklılık görülmemektedir (Tablo 16).

Tablo 16. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Görüşlerinin Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Gruplar	N	Sıra Ortalaması	Sd	X ²	P	Anlamlı Fark (Mann Whitney U)
Planlama	A) 5-14 öğrenci	19	216,66	3	2,467	0,48	-
	B) 15-24 öğrenci	54	173,51				
	C) 25-34 öğrenci	150	189,50				
	D) 35 öğrenci ve üzeri	149	184,34				
	Toplam	372					
Uygulama	A) 5-14 öğrenci	19	206,13	3	1,728	0,63	-
	B) 15-24 öğrenci	54	197,97				

	C) 25-34 öğrenci	150	180,58				
	D) 35 öğrenci ve üzeri	149	185,80				
	Toplam	372					
Etkinlikler	A) 5-14 öğrenci	19	202,21	3	4,022	0,26	-
	B) 15-24 öğrenci	54	182,61				
	C) 25-34 öğrenci	150	174,54				
	D) 35 öğrenci ve üzeri	149	197,94				
	Toplam	372					
Sorunlar	A) 5-14 öğrenci	19	192,16	3	22,785	0,00*	D-B
	B) 15-24 öğrenci	54	156,64				D-C
	C) 25-34 öğrenci	150	165,31				
	D) 35 öğrenci ve üzeri	149	217,93				
	Toplam	372					
Öneriler	A) 5-14 öğrenci	19	195,58	3	3,174	0,37	-
	B) 15-24 öğrenci	54	165,50				
	C) 25-34 öğrenci	150	186,54				
	D) 35 öğrenci ve üzeri	149	177,21				
	Toplam	372					

Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında, sınıf mevcudu 5-14 öğrenci olan öğretmenlerin diğer sınıf mevcudlarına sahip öğretmenlere nazaran planlama, uygulama, etkinlikler ve öneriler boyutlarındaki sıra ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre, sınıf mevcudu az olan öğretmenlerin (5-14 öğrenci) ilkokullarda uygulanan serbest etkinlikler dersine ilişkin planlama, uygulama, etkinlikler ve öneriler boyutlarındaki değerlendirmelerinin daha yüksek düzeyde olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 16).

3.1.3.4. Okuttuğu Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu

Farklı 3 sınıf düzeyine göre gruplandırılan öğretmenlerin, ilkokullarda uygulanan serbest etkinlikler dersine ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark olup olmadığını sınamak için, okuttukları sınıf düzeylerine göre oluşturulan grupların görüşlerinin ortalamaları ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile karşılaştırılmıştır. Analiz sonuçları, planlama [$F_{(2-371)} = 0,51, p > 0,05$], uygulama [$F_{(2-371)} = 2,42 p > 0,05$], etkinlikler [$F_{(2-371)} = 2,14, p > 0,05$], sorunlar [$F_{(2-371)} = 0,74, p > 0,05$] ve öneriler [$F_{(2-371)} = 1,46, p > 0,05$] boyutlarında öğretmen görüşleri arasında okuttukları sınıf düzeyleri bakımından istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Başka bir deyişle, öğretmenlerin ilkokullarda uygulanan serbest

etkinlikler dersine ilişkin görüşleri, okuttukları sınıf düzeylerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (Tablo 17).

Yukarıda elde edilen bulguların yanı sıra, öğretmenlerin puan ortalamaları dikkate alınarak bir değerlendirme yapıldığında, ilkokul 3.sınıfları okutan öğretmenlerin 1.sınıf ve 2.sınıfları okutan öğretmenlere nazaran ilkokullarda uygulanan serbest etkinlikler dersine değerlendirmeye yönelik tüm boyutlardaki katılımlarının daha yüksek düzeyde olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 17).

Tablo 17. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Görüşlerinin Okuttuğu Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{X}$	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı fark (Scheffe)
Planlama	A) 1.sınıf	116	4,05	Gruplar arası	,353	2	,176	0,51	0,60	-
	B) 2.sınıf	130	4,10							
	C) 3.sınıf	126	4,12	Gruplar içi	126,726	369	,343			
	Toplam	372	3,58	127,078	371					
Uygulama	A) 1.sınıf	116	3,58	Gruplar arası	2,976	2	1,488	2,41	0,09	-
	B) 2.sınıf	130	3,75							
	C) 3.sınıf	126	3,80	Gruplar içi	227,487	369	0,616			
	Toplam	372	3,71	230,463	371					
Etkinlikler	A) 1.sınıf	116	3,44	Gruplar arası	1,534	2	0,767	2,14	0,12	-
	B) 2.sınıf	130	3,56							
	C) 3.sınıf	126	3,59	Gruplar içi	132,549	369	0,359			
	Toplam	372	3,53	134,083	371					
Sorunlar	A) 1.sınıf	116	3,04	Gruplar arası	,931	2	0,465	0,74	0,48	-
	B) 2.sınıf	130	2,98							
	C) 3.sınıf	126	3,10	Gruplar içi	232,016	369	0,629			
	Toplam	372	3,04	232,947	371					
Öneriler	A) 1.sınıf	116	4,06	Gruplar arası	1,038	2	0,519	1,46	0,23	-
	B) 2.sınıf	130	3,95							
	C) 3.sınıf	126	4,06	Gruplar içi	131,404	369	0,356			
	Toplam	372	4,02	132,442	371					

*P<.05

3.1.3.5. Mezun Olunan Fakülte Değişkenine Göre Bulgular ve Yorumu

Öğretmenlerin ilkokullarda uygulanan serbest etkinlikler dersine ilişkin görüşlerini mezun olunan fakülte değişkeni açısından karşılaştırmak için bağımsız örneklem için t testi kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, öğretmenlerin; planlama

[$t_{(370)} = 0,06$, $p > .05$], uygulama [$t_{(370)} = -0,87$, $p > .05$], etkinlikler [$t_{(370)} = -0,48$, $p > .05$], sorunlar [$t_{(370)} = 0,95$, $p > .05$] ve öneriler [$t_{(370)} = 0,43$, $p > .05$] boyutlarında görüşleri arasında mezun olunan fakülte değişkeni açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bu bulgu, öğretmenlerin ilkokullarda uygulanan serbest etkinlikler dersine ilişkin görüşleri ile mezun olunan fakülte değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermektedir (Tablo 18).

Ancak katılımcı grupların görüşleri puan ortalamaları açısından değerlendirildiğinde, Eğitim Fakültesi ve Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin görüşleri birbirine yakın olmakla birlikte, Diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin uygulama ve etkinlikler boyutlarına, Eğitim Fakültesi mezunu öğretmenlerin ise uygulama, sorunlar ve öneriler boyutlarına ilişkin katılımlarının daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Ayrıca, her iki grupta yer alan öğretmenlerin planlama, uygulama, etkinlikler ve öneriler boyutlarına ilişkin katılımlarının “üst düzeyde”, sorunlar boyutuna ilişkin katılımlarının ise “orta düzeyde” olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 18).

Tablo 18. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Görüşlerinin Mezun Olunan Fakülte Değişkenine Göre Karşılaştırılması

<i>Boyutlar</i>	<i>Gruplar</i>	<i>N</i>	$\bar{X}$	<i>SS</i>	<i>sd</i>	<i>t</i>	<i>P</i>
Planlama	A) Eğitim Fakültesi	323	4,09	0,58	370	0,06	0,96
	B) Diğer	49	4,09	0,64			
	Toplam	372					
Uygulama	A) Eğitim Fakültesi	323	3,70	0,78	370	-0,87	0,83
	B) Diğer	49	3,80	0,81			
	Toplam	372					
Etkinlikler	A) Eğitim Fakültesi	323	3,53	0,60	370	-0,48	0,63
	B) Diğer	49	3,57	0,64			
	Toplam	372					
Sorunlar	A) Eğitim Fakültesi	323	3,06	0,78	370	0,95	0,34
	B) Diğer	49	2,94	0,87			
	Toplam	372					
Öneriler	A) Eğitim Fakültesi	323	4,02	0,59	370	0,43	0,66
	B) Diğer	49	3,98	0,63			
	Toplam	372					

* $P < .05$

3.1.3.6. Lisansüstü Eğitim Alma Durumuna Göre Bulgular ve Yorumu

Öğretmenlerin, ilkokullarda uygulanan serbest etkinlikler dersine ilişkin görüşlerinin lisansüstü eğitim alma durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için yapılan ilişkisiz örneklem için t testine göre, “planlama” boyutunda lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin test puan ortalamaları ($\bar{x}_A = 4,34$) ile lisansüstü eğitim almayan öğretmenlerin test puan ortalamaları ($\bar{x}_B = 4,07$) arasında, lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin lehine anlamlı bir farklılık görülmüştür [$t_{(370)} = 2,46$; $p < 0,05$]. Aynı doğrultuda, “uygulama” boyutunda da lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin test puan ortalamaları ($\bar{x}_A = 3,99$) ile lisansüstü eğitim almayan öğretmenlerin test puan ortalamaları ($\bar{x}_B = 3,69$) arasında, lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin lehine anlamlı bir farklılık görülmüştür [$t_{(370)} = 2,08$; $p < 0,05$]. Söz konusu bulgular, öğretmenlerin serbest etkinlikler dersinin planlama ve uygulama boyutlarına ilişkin değerlendirmeleri ile lisansüstü eğitim alma durumları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Buna göre, lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin, bu eğitimi almayan öğretmenlere nazaran serbest etkinlik saatlerinin planlama ve uygulama boyutlarına ilişkin katılımlarının daha yüksek düzeyde olduğu anlaşılmaktadır (Tablo 19).

Diğer boyutlar olan; etkinlikler [$t_{(370)} = 1,96$, $p > .05$], sorunlar [$t_{(370)} = -1,06$, $p > .05$] ve öneriler [$t_{(370)} = -0,06$, $p > .05$] boyutlarında öğretmen görüşleri arasında lisansüstü eğitim alma durumları açısından anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Ancak katılımcı grupların görüşleri puan ortalamaları açısından değerlendirildiğinde, her iki katılımcı grupta yer alan öğretmenlerin görüşleri birbirine yakın olmakla beraber, lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin etkinlikler ve öneriler boyutlarına, lisansüstü eğitim almayan öğretmenlerin ise sorunlar boyutuna ilişkin katılımlarının daha yüksek düzeyde olduğu görülmektedir (Tablo 19).

Tablo 19. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Görüşlerinin Lisansüstü Eğitim Alma Durumuna Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	P
Planlama	A) Evet	31	4,34	0,48	370	2,46	0,01*
	B) Hayır	341	4,07	0,59			
	Toplam	372					
Uygulama	A) Evet	31	3,99	0,71	370	2,08	0,04*
	B) Hayır	341	3,69	0,79			
	Toplam	372					

Etkinlikler	A) Evet	31	3,78	0,76	370	1,96	0,06
	B) Hayır	341	3,51	0,58			
	Toplam	372					
Sorunlar	A) Evet	31	2,90	0,91	370	-1,06	0,29
	B) Hayır	341	3,05	0,78			
	Toplam	372					
Öneriler	A) Evet	31	4,04	0,62	370	-0,06	0,95
	B) Hayır	341	4,01	0,60			
	Toplam	372					

*P<.05

IV. BÖLÜM

SONUÇ- TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde, bulgulara ilişkin sonuçlara yer verilmiştir. Yurt içinde ve yurt dışında yapılmış olan çalışmalardan elde edilen araştırma sonuçları ile karşılaştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmanın sonuçlarından hareketle geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

4.1. Serbest Etkinlikler Dersinin Uygulanması İle İlgili Görüşlere Öğretmenlerin Katılma Düzeylerinin Tartışılması ve Sonuçlar

Serbest etkinlikler dersinin değerlendirilmesine yönelik olarak boyutlar genel olarak incelendiğinde öğretmenlerin “sık sık” düzeyinde görüş belirttikleri görülmektedir. Sınıf öğretmenleri planlama, uygulama, öneriler, etkinlikler boyutuna “sık sık” şeklinde görüş belirtirlerken, sorunlar boyutunda “bazen” şeklinde görüş belirtmişlerdir. Burada öğretmenlerin boyutlara ilgili paylaştıkları bilgiler ışığında serbest etkinlikler dersini uygulanmasına çaba harcadıklarını ve olumlu düşüncelere sahip oldukları söylenebilir. Yapılan alan yazın taramasında Aydın vd. (2012), Dündar ve Karaca (2011), Gün (2013), Yılmaz Gündüz (2014) de çalışmalarında serbest etkinlikler dersi ile ilgili öğretmenlerin olumlu düşünceler içerisinde olduklarını tespit etmişlerdir. Bu bulgular araştırmadan elde edilen bulgularla örtüşmektedir. Öğretmenlerin serbest etkinlikler dersinin değerlendirilmesine dönük görüşlere katılım düzeylerinin “üst düzey” olduğu görülmektedir. Sorunlar boyutunun ise “bazen” şeklinde olması bu derste yaşanan sorunların var olduğunu göstermektedir.

Özsel (2016)’in yapmış olduğu çalışmada bu araştırmanın aksine öğretmenlerin serbest etkinlikler dersinin değerlendirilmesine yönelik boyutlar genel olarak incelendiğinde “nadiren” şeklinde görüş belirttikleri görülmüştür. Serbest etkinlikler dersinin değerlendirilmesine yönelik görüşlere katılım düzeylerinin düşük düzeyde olduğu görülmüştür. Bunun nedenlerinin ise etkinlik seçiminde, dersi planlama ve uygulama boyutlarında yaşadıkları sorunlar ve serbest etkinlikler dersi ile ilgili öneriler boyutunda olumsuz görüşte bulunmaları olduğunu belirtmiştir. Yine bu görüşü destekleyen Bozak vd. (2012) araştırmalarında elde ettikleri bulgulara göre serbest etkinlikler dersinin yeterince etkili işlenemediği bulgusuna ulaşılmıştır.

4.2. Serbest Etkinlikler Dersinin Uygulanması İle İlgili Planlama Boyutu Hakkında Görüşlerin Tartışılması ve Sonuçlar

Planlama boyutu ile ilgili öğretmenlerin katılım düzeyleri ortalamalarında en yüksek ortalama boyutuna sahip olduğu ve öğretmenlerin “sık sık” şeklinde görüş belirttikleri görülmüştür. Bu da öğretmenlerin serbest etkinlikler dersi ile ilgili gerekli hazırlık çalışmalarını yaptıklarını göstermektedir. Öğretmenler planlama boyutunda en fazla öğretmenlerin katıldıkları görüşler olarak öğrencilerin aktif olarak yer alacakları etkinliklere yer verdiklerini ve dersi planlarken çevre koşullarını dikkate aldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin birçok duyu organına hitap edecek etkinliklere yer verdiklerini, yaratıcılıklarını ve düşünme becerilerini geliştirecek etkinliklere yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Öğretmenler ilgili genelge doğrultusunda hazırlık yapma ve grup çalışmalarına yer verme ifadelerine en az düzeyde katılım göstermişlerdir. Bu da öğretmenlerin serbest etkinlikler dersi ile ilgili ön hazırlık yapılırken genelgeyi çok fazla dikkate almadıklarını göstermektedir. Ayrıca grup çalışmalarına daha az yer verdikleri görülmektedir. Şen ve Sarıkaya (2015b) çalışmalarında sınıf mevcutlarının kalabalık olmasından dolayı grup çalışmalarına daha az yer verildiğini gösteren bulgulara ulaşmışlardır. Ayrıca öğretmenler kılavuz kitap olmadığından dolayı etkinlikleri planlarken internetten destek aldıklarını belirtmişlerdir. Bu çalışmanın aksine birçok araştırmada planlama aşaması ile ilgili farklı sonuçlar elde edilmiştir. Özsel (2016) ve Kuzu vd. (2012) araştırmalarında öğretmenlerin serbest etkinlikler dersi ile ilgili gerekli hazırlık çalışmalarını yapmadıklarını ve planlamada çevre koşullarını dikkate almadıklarını gösteren bulgulara ulaşmıştır. Öğretmenlerin serbest etkinlikler dersi ile ilgili planları internetten hazır indirdiklerini ve herhangi bir katkı sunmadan gerekli hazırlık çalışmalarını yapmadan dersi işlediklerini belirtmiştir. Öğretmenler grup çalışmaları, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini dikkate alma ve yaratıcılıklarını geliştirme konusunda gerekli planlama çalışmalarına yer vermediklerini belirtmiştir. Kuzu ve Aslan (2013) araştırmalarında öğretmenlerin planlama aşamasında öğretmenlerin internetten hazır planlar alarak dersi planladıklarını, kılavuz kitap ve belli bir programın olmayışından dolayı dersi planlamada sorunlar yaşandığını belirtmişlerdir. Bektaş ve Dinçer (2011) araştırmalarında serbest etkinlikler dersinin belli bir programının olmamasından dolayı planlama aşamasında sorunlar yaşandığını belirtmişlerdir.

4.3. Serbest Etkinlikler Dersinin Uygulanması İle İlgili Uygulama Boyutu Hakkındaki Görüşlerin Tartışılması ve Sonuçlar

Uygulama boyutunda öğretmenlerin katılımı “sık sık” şeklinde olumlu görüşlere sahip oldukları görülmektedir. Buradan hareketle öğretmenlerin serbest etkinlikler dersinin uygulanmasında “sık sık” şeklinde görüş belirtmiş olmaları dersin etkili olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Serbest etkinlikler dersinin uygulama boyutunda öğretmenler bu derste öğrencilerin yaratıcı özelliklerini geliştirecek etkinliklere yer verdiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenler serbest etkinlikler dersinin öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirdiğine inanmaktadırlar. Araştırmanın sonuçlarını destekleyecek birçok araştırmaya göre serbest etkinlikler dersi öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmekte, sosyalleşmelerini sağlamakta ve akademik başarılarını arttırmaktadır (Büküşoğlu ve Bayturan, 2005; İnal, 2009; Ürey, 2013; Özsel, 2016). Bozpolat (2016) araştırmasında serbest etkinlikler dersinin öğrencilerin kendilerini ifade etmelerini, eksiklerini tamamlamalarını, sosyalleşmelerini, kendilerini rahat hissetmelerini, kendi ilgi ve yeteneklerinin farkına varmalarını, kelime dağarcıklarının gelişmesini, kişiliklerinin, yaratıcılıklarının ve özgüvenlerinin gelişmesi açısından gerekli olduğu sonucuna varmıştır. Gömleksiz ve Özdaş (2013a) araştırmalarında serbest etkinlikler dersinin öğrencilerin sosyalleşmelerine, kendilerini rahat ifade edebilmelerine, kendilerini tanımalarına, yeteneklerini keşfetmelerine olanak sağladığını belirtmişlerdir. Taşdemir ve Sargın (2015) araştırmalarında öğretmenlerin serbest etkinlikler dersinin öğrencilerin gelişimlerine katkı sağladığı görüşünde oldukları sonucuna ulaşmıştır. Gün (2013) araştırmasında serbest etkinlikler dersi ile ilgili araştırmaya katılan öğretmenlerin % 67’sinin serbest etkinliklerin öğrencilerin sosyal gelişimini desteklediğine, % 60’ının serbest etkinlikler uygulamalarının öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirdiğine, % 59’luk kısmın ise serbest etkinlikler dersinde yapılan etkinliklerin öğrencilerin yeteneklerinin keşfedilmesine katkı sağladığını belirtmişlerdir. Aydemir vd. (2015) araştırmalarında elde ettikleri bulgulara göre öğretmenler serbest etkinlikler dersinin öğrencilerin sosyal yaşam becerilerini geliştirdiğini, yeteneklerini ortaya çıkardığını, empati kurma, iletişim, özgüven ve liderlik becerilerini geliştirdiğini düşünmektedirler. Aydın vd. (2012) araştırmalarında serbest etkinlikler dersinde yapılan uygulamalarla diğer derslerde yorulan öğrencileri dinlendirdiği, okula ve derslere karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağladığı,

sosyalleştikleri, paylaşım duygularının geliştiği, yaparak yaşayarak öğrenme fırsatı bulduklarını gösteren bulgulara ulaşmışlardır. Şen ve Sarıkaya (2015d) yaptıkları araştırmada serbest etkinlikler dersi uygulamalarının öğrencilerin sosyal gelişimlerine katkı sağladığı, yaratıcılıklarını geliştirdiği ve özgüvenlerini artırdığına yönelik olarak sonuçlar elde etmişlerdir. Gültekin vd. (2014) araştırmalarında öğretmenlerin serbest etkinlikler dersi ile ilgili öğrencilerin sosyalleşmesine katkıda bulunduğu, yeteneklerini keşfetmelerine ve güven duygusu kazanmalarına yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. Yapılan araştırmalardan elde edilen bulgular araştırmanın bulguları ile benzerlikler göstermektedir.

Yurt dışında yapılan araştırmalarda serbest zaman etkinliklerinin ve ders dışı etkinliklerin öğrencilerin sosyalleşmesine, yaratıcı düşünme becerilerinin gelişmesine, kişilik gelişimlerine, özgüvenlerinin artmasına, okula karşı olumlu tutum geliştirmelerine, akademik başarılarının artmasına, kendilerini daha mutlu hissetmelerine, sorumluluk, iletişim ve grup çalışmaları gibi becerilerin gelişime katkı sağladığı görüşü ortaya çıkmıştır (Bamberger ve Tal, 2008; Flencher vd., 2003; Gifford ve Dean, 1990; Holloway, 2000; Maynard ve Waters, 2007; Morrissey vd., 2005; Morris, 2005; Roberts, 2006; Sabo ve Mureşianu, 2014; Suzuki, 1998).

Demir (2016) yapmış olduğu araştırmada serbest etkinlikler dersinde gerçekleştirilen etkinliklerin amacına ulaşamamasından dolayı öğrencilerin sosyal becerileri hedeflendiği şekilde gelişmediği sonucuna ulaşılmıştır. Burada elde edilen bulgular araştırmanın bulguları ile örtüşmemektedir.

Öğretmenlerin en az katıldıkları görüşler “Serbest Etkinlik dersi için yapılan açıklama ve bilgilendirmeler yeterlidir.” ve “Serbest etkinlik dersinin, öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirdiğini düşünüyorum” şeklinde olmuştur. Özellikle serbest etkinlikler dersi ile ilgili açıklama ve bilgilendirmelere katılımın az olması bu konuda sıkıntılar yaşandığını göstermektedir. Yaşanan sıkıntıların özellikle kılavuz kitap eksikliğinden ve hizmet içi eğitimlerin olmaması gibi durumlar öğretmenlerin bilgi edinmeleri konusunda eksiklik hissetmelerine neden olmuş olabilir. Yapılan araştırmalar bu bulguyu destekler niteliktedir. Gün (2013)’ün çalışmasında öğretim programının eksikliğinden dolayı öğretmenlerin uygulamalarla ilgili yeterli bilgiye sahip olmadıkları tespit edilmiştir. Bozak vd. (2012) araştırmalarında serbest etkinlikler

dersi hakkında denetmenlerin, yöneticilerin ve öğretmenlerin bilgi eksikliklerinin olduğunu belirlemiştir. Bu konunun uygulanacak etkinlikler açısından olumsuz bir durum oluşturduğu ortaya çıkmıştır. Bir çok araştırmada öğretmenlerin yeterli bilgi birikimine sahip olmamaları, öğretmenlere yeteri kadar rehberlik edilmemesi, hizmet içi eğitimlerin olmayışı ve kılavuz kitap eksiklikleri gibi nedenlerle uygulama sürecinde ne yapacaklarını bilemedikleri ve etkinlikler anlamında tekrara düştükleri ortaya çıkmıştır (Aydın vd., 2012; Bektaş ve Dinçer, 2011; Bozak vd., 2012; Cinoğlu ve Bağcı, 2018; Demir, 2016; Dündar ve Karaca, 2011; Gültekin vd., 2017; Sevim Yılmaz, 2015; Ürey, 2013; Ürey vd., 2017). Bu araştırmalardan çıkan sonuçların aksine Sargın (2014) çalışmasında öğretmenlerin yeterli bilgi ve beceriye sahip olduklarını gösteren bulgulara ulaşılmıştır.

4.4. Serbest Etkinlikler Dersinin Uygulanması İle İlgili Etkinlikler Boyutu Hakkındaki Görüşlerin Tartışılması ve Sonuçlar

Etkinlikler boyutunda elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin serbest etkinlikler dersinde en fazla yer verdikleri etkinliklerin okuma, güzel konuşma ve yazma alışkanlığı kazandırmaya yönelik etkinlikler olduğu belirlenmiştir. Bu etkinliklere çok fazla yer verilmesinin nedeni kolay uygulanabilir olması ve öğrencilerin yazma becerilerinin geliştirmek istenmesi olabilir. Ayrıca hafta boyunca farklı etkinliklere yer verdiklerini gösteren bulgular üst düzey seviyededir. Öğretmenlerin serbest etkinlikler dersinde sırasıyla okuma, güzel konuşma ve yazma, bilmece, bulmaca, masal dinleme ve anlatma, eğitsel oyunlar, resim yapma ve boyama, el becerisini geliştiren çalışmalar, şiir okuma ve yorumlama, müzik, tekerleme, film izleme ve izlenen filmde çıkarımda bulunma, drama, mesleki bilgilendirme, diğer derslerin takviyesi, sergi, gezi-gözlem, halk oyunları, sebze ve meyve yetiştirme etkinliklerine yer verdikleri belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlar öğretmenlerin farklı etkinliklere yer verdiğini göstermektedir. Öğretmenlerin farklı etkinliklere yer vermeleri öğrenciler açısından olumlu sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Yılmaz Gündüz (2015) araştırmasında serbest etkinlikler dersinde en çok tercih edilen etkinliklerin okuma, güzel konuşma ve yazma etkinliklerinin olduğunu tespit etmiştir. Aynı şekilde Bozpolat (2016) araştırmasında serbest etkinlikler dersinde öğretmenlerin sırasıyla anlama ve anlatma etkinlikleri, kitap okuma, bulmaca, eğitici oyunlar, film izleme, şarkı söyleme, resim, drama-tiyatro, el işi çalışmaları, diğer dersleri takviye-ödev, puzzle ve bilgi yarışmaları etkinliklerine yer verildiği

belirlenmiştir. Gürbüzürk ve Çakmak (2017) araştırmalarında sınıf öğretmenlerinin birinci sınıfta hikaye ve masal okuma etkinlikleri, ikinci sınıfta okuduğunu anlama, bilgi yarışması eğitici oyunlar, üçüncü sınıfta bulmaca, beceri yarışmaları, oyun, drama gibi etkinliklere daha çok yer verdikleri tespit edilmiştir. Şen ve Sarıkaya (2015d) araştırmalarında serbest etkinlikler dersinde öğretmenlerin en fazla tercih ettikleri etkinliklerin okuma etkinlikleri, dinleme etkinlikleri ve oyun etkinlikleri olmuştur. Aydın vd. (2012) araştırmalarında serbest etkinlikler dersinde sınıf içi uygulamalar olarak masal-fıkra dinleme/anlatma, atasözleri, şarkı söyleme, resim yapma, kitap okuma, drama etkinliklerine yer verildiğini tespit etmişlerdir. Elde edilen bu sonuçlar mevcut araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Serbest etkinlikler öğrencilerin ders yükünü azaltmak ve rahatlamalarını sağlamaya yönelik bir derstir. Okuma, güzel konuşma ve yazma etkinliklerine çok fazla yer verilmesi bu etkiyi azaltmaktadır. Öğretmenlerin en az yoruldukları etkinlikleri tercih etmeleri öğrencilerin serbest etkinlikler dersine karşı olan tutumlarını etkilemektedir. Gürbüzürk ve Çakmak (2017) araştırmalarında öğrencilerin serbest etkinlikler dersinde drama, bilmece-bulmaca, bahçe ve sınıf içi oyunları, resim ve müzik etkinliklerine severek katıldıklarını, kitap okuma ve yazı yazma etkinliklerinde ise çok sıkıldıklarını tespit etmişlerdir.

Diğer derslerin takviyesinin yapıldığına dair bulgular “bazen” yani orta düzeyde tespit edilmiştir. Öğretmenler diğer derslerin takviyesine serbest etkinlikler dersinde çok fazla yer vermemişlerdir. Diğer derslerin takviyesinin sergi, gezi-gözlem, halk oyunları, sebze-meyve yetiştirme etkinliklerinden daha çok yapıldığına dair bulgular elde edilmiştir. Taşdemir ve Sargın (2015) araştırmalarında sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlikler dersinde diğer derslerin etkinliklerine kısmen (bazen) yer verdiklerini gösteren bulgulara ulaşmışlardır. Birgül (2018) çalışmasında öğretmenlerin bazen serbest etkinlikler dersini diğer derslerin takviyesinin yapılması için kullandığını gösteren bulgulara ulaşmıştır. Sargın (2014) çalışmasında öğretmenlerin serbest etkinlikler dersinde diğer derslerin etkinliklerine bazen yer verdiklerini gösteren bulgulara ulaşmıştır. Cinoğlu ve Bağcı (2018) araştırmalarında öğretmenlerin serbest etkinlikler dersini bazen diğer derslerdeki eksikleri telafi etmek için kullandıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca öğretmenlerin serbest etkinlikler dersinde şiir, fıkra, tekerleme, masal anlatma, tartışma, çeşitli oyunlar, güzel yazı çalışmaları, drama vb. etkinliklere

yer verdikleri ortaya çıkmıştır. Serbest etkinlikler dersinde diğer derslerin takviyesinin yapılmasına yönelik olarak alan yazında ele aldığımız çalışmalar mevcut bulguyu desteklemektedir. Milli Eğitim Bakanlığı serbest etkinlikler dersinde diğer derslerin takviyesinin ve sınavların kesinlikle yapılmaması gerektiğini belirten uyarılarda bulunmuştur (MEB, 2010). Alan yazın araştırmalarında bu durumun dikkate alınmadığının, serbest etkinlikler dersinde öğretmenlerin matematik, fen ve teknoloji, hayat bilgisi ve matematik derslerinin yetiştirilemeyen konularının işlendiği ve diğer derslerin telafisinin yapıldığını gösteren birçok araştırma vardır (Ay vd., 2016; Aydın vd., 2012; Bektaş ve Dinçer, 2011; Demir, 2016; Dündar ve Karaca, 2011; Gültekin vd., 2014; Gürbüzürk ve Çakmak, 2017; Kuzu ve Arslan, 2013; Sevim Yılmaz, 2015; Ürey, 2013).

Bu durumun aksine Özsel (2016) araştırmasında öğretmenlerin serbest etkinlikler dersinde hafta boyunca farklı etkinliklere yer verme, okuma alışkanlığı kazandırma, masal dinleme/anlatma, tekerlemeler, drama/dramatizasyon, eğitsel oyunlar, film izleme ve izlenen filmde çıkarımda bulunma, bulmaca/bulmaca, şiir okuma ve okuduğunu yorumlama, resim yapma, sergi çalışmaları, sebze/meyve yetiştirme, halk oyunları gibi etkinliklerin öğretmenler tarafından düşük düzeyde uygulandığı sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmanın bulgularına göre öğretmenlerin derslerinde en az yer verdikleri etkinliklerin halk oyunları ve sebze-meyve yetiştirme etkinliklerinin olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin bu etkinliklere çok fazla yer verememesinde fiziki ortamın yetersiz olması veya materyal eksikliklerinin olması gibi nedenlerin etkili olduğu söylenebilir. Şen ve Sarıkaya (2015d) araştırmalarında serbest etkinlikler dersinde öğretmenler tarafından en az tercih edilen hayvan besiciliği, tarım dersi programı ve yabancı dil öğretimi gibi etkinlikler olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın bulguları mevcut araştırmanın bulguları ile benzeşmektedir. Yılmaz Gündüz (2014)'ün araştırmasında ise serbest etkinlikler dersinde bahçe etkinlikleri ve bitki ve hayvan yetiştirme etkinliklerine yer verilmediğini tespit etmiştir.

4.5. Serbest Etkinlikler Dersinin Uygulanması İle İlgili Sorunlar Boyutu Hakkındaki Görüşlerin Tartışılması ve Sonuçlar

Öğretmenler serbest etkinlikler dersinde orta düzeyde yani “bazen” sorunlar yaşadığını belirtmişlerdir. Araştırmanın bulgularına göre öğretmenlerin en fazla sorun yaşadıkları konuların sırasıyla yeterli araç-gerecin olmaması, sınıfların kalabalık olması, kılavuz kitapların olmayışı ve okulun fiziki yapısının yetersizliği gibi sorunlar tespit edilmiştir. Yine araştırmaya katılan öğretmenlerin önemli bir kısmı serbest etkinlikler dersinde sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Birgül (2018) çalışmasında serbest etkinlikler dersi ile ilgili öğretmenlerin yaşadıkları sorunların kılavuz kitap eksikliği ve fiziki ortam ve alt yapı eksikliği olarak belirtmiştir. Bozpolat (2016) araştırmasında serbest etkinlikler dersinde fiziki ortam ve materyal yetersizliklerinin olduğunu tespit etmiştir. Bunlara ek olarak veli katılımının olmaması, sınıfların kalabalık olması, basit uygulamalarla sınırlı kalması gibi sorunlarında yer aldığı söylenmiştir. Sevim Yılmaz (2015) araştırmasında serbest etkinlikler dersinde fiziki koşulların yetersizliği, sınıfların kalabalık olması ve araç gereç yetersizliği gibi sorunlardan bahsedilmiştir. Yılmaz Gündüz (2014) araştırmasında fiziki şartların yetersizliği ve sınıf mevcutlarının kalabalık olmasının serbest etkinlikler dersinin uygulanabilirliğini olumsuz etkilediğini belirtmiştir. Özsel (2016) araştırmasında ders içeriğinin esnek olması, ders saatinin fazla olması, okulların fiziki yapısının yetersizliği, ders programının olmaması, sınıf mevcutlarının kalabalık olması ve araç-gereç eksikliğinin olması gibi sorunlar yaşandığını tespit etmiştir. Buna benzer birçok araştırmada serbest etkinlikler dersinde materyal eksikliği, fiziki ortamın yetersizliği, kılavuz kitapların olmayışı, hizmet içi eğitim, belli bir programın olmayışı gibi sorunlar yaşandığını belirten bulgulara ulaşılmıştır (Ay vd., 2016; Aydın vd., 2012; Bektaş ve Dinçer, 2011; Bozak vd., 2012; Cinoğlu ve Bağcı, 2018; Dünder ve Karaca, 2011; Gömleksiz ve Özdaş, 2013b; Gültekin vd., 2014; Gürbüz Türk ve Çakmak, 2017; Gün, 2013; Kuzu ve Arslan, 2013; Kuzu vd., 2012; Özdemir ve Alat, 2012; Sargın, 2014; Ürey, 2013). Birçok farklı araştırmadan elde edilen bulgular mevcut araştırmadan elde edilen bulguları destekler niteliktedir.

Taşdemir ve Sargın (2015) araştırmalarında öğretmenlerin serbest etkinlikler dersinde kullanılacak materyallerin temini konusunda okulların yeterli olduğunu gösteren bulgulara ulaşmış olmaları mevcut araştırmanın bulguları ile farklılaşmaktadır.

Öğretmenler araştırmanın bulgularına göre serbest etkinlikler dersinde sınıfta disiplini sağlamada sorun yaşamamaktadırlar. Aynı zamanda öğretmenler serbest etkinlikler ders saatini yeterli bulmaktadırlar ve ders saatinin fazla olduğunu düşünmemektedirler. Birgül (2018) ve Cinoğlu ve Bağcı (2018) araştırmalarında serbest etkinlikler ders saatinin öğretmenler tarafında yeterli bulunduğunu belirtmişlerdir. Bu araştırmalardan elde edilen sonuçlar mevcut araştırmayı desteklemektedir. Gürbüzürk ve Çakmak (2017) araştırmalarında serbest etkinlikler ders saatinin öğretmenler tarafında yetersiz bulunduğunu gösteren bulguları elde etmişlerdir. Bu sonuç araştırmanın bulguları ile farklılaşmaktadır.

4.6. Serbest Etkinlikler Dersinin Uygulanması İle İlgili Öneriler Boyutu Hakkındaki Görüşlerin Tartışılması ve Sonuçlar

Araştırmanın bulgularına göre öneriler boyutunda öğretmenler “sık sık” yani üst düzeyde katılım göstermişlerdir. Öğretmenlerin en fazla katılım gösterdikleri öneriler sırasıyla; etkinlikler öğrenci seviyesine uygun olmalı, etkinlikler için uygun araç-gereç temini sağlanmalı, farklı etkinlikler yapılmalı, etkinliklerin niteliğine göre ilgili kurumlarla işbirliği yapılmalı, özel etkinlik mekanları düzenlenmeli, kılavuz kitap hazırlanmalı ve öğretim programı olmalıdır şeklinde belirlenmiştir. Öğretmenler en fazla katıldıkları öneriler “etkinliklerin öğrenci düzeyine uygun olmalı” ve “etkinlikler için uygun araç-gereç temini sağlamalıdır” olmuştur. Bozpolat (2016) araştırmasında öğretmenlerin önerilerinin fiziksel mekanın iyileştirilmesi, materyal desteğinin sağlanması, velilerin katılım ve desteğinin sağlanması, ders takviyeleri yerine planlanan çalışmaların yapılması, kılavuz bir kaynak olması, öğrencilerin eğlenerek öğreneceği etkinlikler yapılması, öğrenci seviyesinin dikkate alınması vb. olduğu tespit edilmiştir. Özsel (2016) araştırmasında öğretmenlerin önerilerinin ders saatinin azaltılması, diğer derslerin programları yeniden düzenlenmeli, özel etkinlik alanları düzenlenmeli, öğretim programı olmalı, ders kitabı olmalı, araç-gereç temini sağlanmalı, etkinlikler öğrenci seviyesine uygun olmalı gibi görüşler belirlenmiştir. Gün (2013) araştırmasında serbest etkinlikler dersi ile ilgili öğretmenlerin sunduğu önerilerin uygulamalar için okullarda derslikler düzenlenmesi, derse ait bir öğretim programının hazırlanması, derslerde kullanılacak materyallerin okullara sunulması ve hizmet içi eğitimlerin sunulması şeklinde belirlenmiştir. İlgili araştırmalarda elde edilen bulgular mevcut araştırmanın sonuçlarını desteklemektedir. Literatür incelemesi yapıldığında birçok

farklı araştırmada öğretmenler tarafından sunulan önerilerin fiziksel mekanın iyileştirilmesi, materyal eksikliğinin giderilmesi, belli bir öğretim programının olması, kılavuz kitap olması (Ay vd., 2016; Bakırcı ve Ürey, 2012; Bektaş ve Dinçer, 2011; Bozak vd., 2012; Bozpolat, 2016; Kazu ve Aslan, 2013; Gömleksiz ve Özdaş, 2013b; Gültekin vd., 2014; Sevim Yılmaz, 2015; Yılmaz Gündüz, 2014;), öğrenci düzeyinin dikkate alınması (Aydın vd., 2012; Bozpolat, 2016; Gömleksiz ve Özdaş, 2013b), takviye derslerinin yapılmaması, farklı etkinliklere yer verilmesi (Bektaş ve Dinçer, 2011; Bozpolat, 2016; Sevim Yılmaz, 2015), hizmet içi eğitimlerin verilmesi (Aydın vd., 2012; Dünder ve Karaca, 2011; Gültekin vd., 2014; Gün, 2013; Kazu ve Aslan, 2013; Yılmaz Gündüz, 2014), sınıf mevcutlarının makul düzeyde olması (Sevim Yılmaz, 2015; Yılmaz Gündüz, 2014), serbest etkinlikler dersine branş öğretmenleri girmeli (Bektaş ve Dinçer, 2011; Bozpolat, 2016; Dünder ve Karaca, 2011; Gültekin vd., 2014; Gün, 2013; Sevim Yılmaz, 2015) veli katılımının sağlanması (Ay vd., 2016; Aydın vd., 2012; Bektaş ve Dinçer, 2011; Cinoğlu ve Bağcı, 2018) şeklinde olduğu görölmektedir.

Araştırmanın bulgularına göre öğretmenler ders saatinin azaltılmaması yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu durum hem öneriler boyutunda hem de sorunlar boyutunda elde edilen bulgulara göre ders saatinin yeterli olduğu görölmüştür. Mevcut araştırmaya ve literatür araştırmalarına göre serbest etkinlikler ders saatinin öğretmenler tarafında yeterli görüldüğü belirlenmiştir (Birgöl, 2018; Cinoğlu ve Bağcı, 2018).

4.7. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlik Dersine İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Tartışılması ve Sonuçlar

Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin serbest etkinlikler dersine yönelik görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Ancak katılımcı grupların puanların bakıldığında erkek ve kadın öğretmenlerin puanları birbirine yakındır. Kadın öğretmenlerin planlama ve öneriler boyutuna katılımı daha yüksektir. Erkek öğretmenlerin ise uygulama, etkinlikler ve sorunlar boyutuna katılımları daha yüksektir. Mevcut araştırmanın cinsiyet değişkeni bulguları ile benzerlik gösteren araştırmalardan Demir (2016) araştırmasında serbest etkinlikler dersine yönelik öğretmen görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark tespit edilememiştir. Sargın (2014) araştırmasında öğretmenlerin serbest etkinlikler dersi ile ilgili

düşüncelerinin cinsiyete göre farklılaşmadığını tespit etmiştir. Taşdemir ve Sargın (2015) araştırmalarında serbest etkinlikler dersine ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Sarıkaya ve Şen (2016) serbest etkinlikler dersinin amacına hizmet etme derecesinin öğretmenlerin cinsiyet durumları, sınıf mevcudu ve okulun bulunduğu bölgenin sosyo-ekonomik durumu ile aralarında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Öğretmenlerin serbest etkinlikler dersi ile ilgili görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaştığını gösteren çalışmalara göre Sevim Yılmaz (2015) araştırmasında erkek öğretmenlerin öğretim hizmetlerinin niteliğini belirleyen öğelerin kullanımında anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonucu, Özsel (2016) erkek öğretmenlerin etkinlikler boyutuna kadın öğretmenlere göre daha fazla dikkate aldıkları ve uyguladıkları sonucu, Şen ve Sarıkaya (2015a) araştırmalarında kadın öğretmenlerin sınıf içi etkinliklere daha fazla yer verdikleri sonucu, Gün (2013) araştırmasında serbest etkinlikler dersinde sınıf yönetimi konusunda öğretmenlerin % 46'sının sorun yaşadığını ve kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre bu konuda daha çok zorlandığı sonucu, Gömleksiz ve Özdaş (2013a) araştırmalarında serbest etkinlikler ders kazanımlarının gerçekleşme düzeyi ile ilgili kadın öğretmenlerin puanlarının erkek öğretmenlerin puanlarında daha yüksek olduğu sonucu, Aydemir vd. (2015) araştırmalarında “Serbest etkinlik ders planlaması öğrencilerle birlikte yapmaktayım” görüşüne erkek öğretmenlerin daha fazla katılım gösterdikleri sonucu, Özdemir ve Alat (2012) araştırmalarında öğretmenlerin serbest etkinlikler dersine yönelik tutumlarının “önem” alt boyutunda erkek öğretmenler tarafından anlamlı farklılıklar olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

4.8. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlik Dersine İlişkin Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Tartışılması ve Sonuçlar

Öğretmenlerin ilkokullarda uygulanan serbest etkinlik dersine ilişkin görüşleri, mesleki kıdemlerine bağlı olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır. Öğretmenlerin katılım düzeylerine göre bir değerlendirme yapıldığında 1-5 yıl arasında kıdeme sahip öğretmenlerin serbest etkinlikler ile ilgili görüşlere en az katılım gösteren öğretmen grubu olduğunu söylenebilir. Literatür incelendiğinde Gömleksiz ve Özdaş (2013a) mesleki kıdem yılına göre serbest etkinlikler dersinin değerlendirilmesine ilişkin görüşler arasında gözlenen farkın istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı tespit

edilmiştir. Sevim Yılmaz (2015) araştırmasında öğretmenlerin serbest etkinlikler dersi ile ilgili görüşlerinin etkinliklerin planlanması, etkinlikler gerçekleştirilirken göz önünde bulundurulması gereken ilkeler, öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen öğelerin kullanımı, öğrenci kazanımları, serbest etkinlikler dersi ile ilgili etkinliklerin gerçekleşme düzeyi alt boyutlarında mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Demir (2016) araştırmasında serbest etkinlikler dersi ile ilgili öğretmen görüşlerinin mesleki kıdeme göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Taşdemir ve Sargın (2015) araştırmalarında serbest etkinlikler dersine ilişkin öğretmen görüşlerinin mesleki kıdeme göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. İncelenen araştırmaların bulguları mevcut araştırmanın bulguları ile örtüşmektedir.

Araştırmada ortaya çıkan sonuçlardan farklı olarak Şen ve Sarıkaya (2015c) serbest etkinlikleri mesleki kıdeme göre inceledikleri çalışmalarında drama, tiyatro, sanat ve satranç etkinliklerinin uygulanmasında mesleki kıdem arasında anlamlı ilişki tespit etmişlerdir. Öğretmenlerin mesleki kıdemi arttıkça drama, tiyatro ve sanat etkinlikleri kullanımının azaldığı, satranç ve eksik kazanımları tamamlama çalışmalarının arttığı gözlemlenmiştir. Sarıkaya ve Şen (2016) araştırmalarında öğretmenlerin mesleki kıdemlerinin artmasıyla serbest etkinlikler dersinin amacına hizmet etme derecesinin azaldığı tespit edilmiştir. Özsel (2016) araştırmasında öğretmenlerin serbest etkinlikler dersi ile ilgili planlama, etkinlikler ve sorunlar alt boyutlarında mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık olduğu belirlenmiştir. Sargın (2014) araştırmasında 1-5 yıllık öğretmenlerin serbest etkinlikler dersini daha fazla gerekli gördüklerini tespit etmiştir. Özdemir ve Alat (2012) çalışmalarında serbest etkinlikler dersine yönelik tutumların 1-10 yıllık mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin diğer mesleki kıdeme sahip öğretmenlere göre farklılaştığını tespit etmişlerdir. Bu sonuçlar araştırmanın sonuçlarıyla farklılaşmaktadır.

4.9. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlik Dersine İlişkin Görüşlerinin Sınıf Mevcudu Değişkenine Göre Tartışılması ve Sonuçlar

Serbest etkinlikler dersine yönelik öğretmen görüşlerinin sınıf mevcutlarına göre sorunlar boyutunda farklılaşma olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre 35 ve üzeri sınıf mevcuduna sahip olan öğretmenlerin diğer sınıflara göre serbest etkinlikler dersinde daha fazla sorun yaşadıkları tespit edilmiştir. Sınıf mevcudu 5-14

olan öğretmenlerin planlama, uygulama, etkinlikler ve öneriler boyutuna katılımlarının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Serbest etkinlikler dersinde kalabalık sınıflarda etkinlikleri gerçekleştirme ve sınıfı kontrol etmek güçleştiği için öğretmenlerin sorunlar yaşadığını söyleyebiliriz. Öğretmenler sınıf mevcutları kalabalıklaştıkça grup tartışmaları etkinliği kullanma sıklıkları azaldığını gösteren çalışmalar vardır (Şen ve Sarıkaya, 2015b). Birçok farklı araştırmada sınıf mevcutlarının kalabalık olmasının serbest etkinlikler dersinde önemli bir sorun olarak ortaya çıktığı görülmüştür (Aydemir vd., 2015; Bozpolat, 2016; Dündar ve Karaca, 2011; Gün, 2013; Gürbüzürk ve Çakmak, 2017). Kalabalık sınıflarda farklı etkinlikleri gerçekleştirmek sınıf kontrolünü sağlamayı güçleştirmektedir. Kalabalık sınıflarda sınıfın tamamını kontrol altında tutmak güçleşmektedir. Bu yüzden öğretim faaliyetleri verimli bir şekilde gerçekleştirilemeyecektir. Kalabalık sınıflarda öğretmenin öğrencileri motive etmesi ve yönlendirebilmesi en az seviyede olmaktadır (Öztürk, 2014). Öğretmenin öğrencilerini tanıması ve sorunlarıyla ilgilenebilmesi olanaksızlaşmaktadır (Işık, 2014). Sınıf mevcudunun daha az olduğu sınıflarda öğrencilerin akademik başarıları artmaktadır (Yıldırım, 2014).

Özsel (2016) çalışmasında 5-14 kişilik sınıflarda görev yapan öğretmenlerin serbest etkinlikler dersinde sorunlar yaşadığını gösteren sonuçlara ulaşmıştır. Sınıf mevcudu düşük olan sınıflarda sınıf havasını yakalamak güç olduğundan etkinlikleri gerçekleştirmede sorunlar yaşanabileceğini belirtmiştir. Sarıkaya ve Şen (2016) araştırmalarında serbest etkinlikler dersinin amacına hizmet etme derecesine olan inanç ile sınıf mevcudu arasında anlamlı ilişki tespit edilmemiştir. Bu sonuçlar araştırmanın sonuçları ile örtüşmemektedir.

4.10. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlik Dersine İlişkin Görüşlerinin Okuttuğu Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Tartışılması ve Sonuçlar

Öğretmenlerin serbest etkinlikler dersine yönelik görüşlerinin sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Serbest etkinlikler dersi uygulamalarında sınıf düzeyinin bir etkisinin olmadığını söylenebilir. Sadece araştırmanın bulgularına göre öğretmenlerin katılım düzeyleri incelendiğinde ilkokul 3.sınıfları okutan öğretmenlerin 1.sınıf ve 2.sınıfları okutan öğretmenlere göre

ilkokullarda uygulanan serbest etkinlik dersini değerlendirmeye yönelik tüm boyutlardaki katılımlarının daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Özsel (2016) araştırmasında serbest etkinlikler dersinin sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Gömleksiz ve Özdaş (2013a) araştırmalarında öğretmenlerin okuttukları sınıf düzeyi ile serbest etkinlikler dersi kazanımlarının gerçekleşme düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Literatür incelendiğinde araştırma ile farklılaşan çalışmalarda mevcuttur. Sevim Yılmaz (2015) çalışmasında öğretmenlerin serbest etkinlikler uygulaması ile ilgili görüşlerinin sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaştığı görülmüştür. 1. sınıfı okutan öğretmenlerin diğer sınıfları okutan öğretmenlere göre serbest etkinlikler dersi ile ilgili görüşlerinin anlamlı düzeyde düşük olduğu belirlenmiştir. Gürbüz Türk ve Çakmak (2017) çalışmalarında serbest etkinlikler dersinde etkinlik seçimini etkileyen faktörler arasında sınıf düzeyinin de belirleyici olduğunu belirtmişlerdir. Öğretmenlerin 1. sınıflarda hikaye/masal okuma etkinliği, 2. sınıflarda okuduğunu anlama, bilgi yarışmaları, eğitici oyunlar ve 3. sınıflarda bulmaca, beceri yarışmaları, oyun ve drama etkinliklerini daha çok tercih ettikleri belirlenmiştir.

4.11. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlik Dersine İlişkin Görüşlerinin Okuttuğu Mezun Olunan Fakülte Değişkenine Göre Tartışılması ve Sonuçlar

Öğretmenlerin ilkokullarda uygulanan serbest etkinlik saatlerine ilişkin görüşleri ile mezun olunan fakülte değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir. Mezun olunan fakülte değişkeninin öğretmenlerin serbest etkinlikler dersi hakkındaki görüşleri üzerinde etkisinin olmadığı görülmüştür. Literatür incelendiğinde araştırmadan elde edilen sonuçları destekleyen birçok araştırma bulunmaktadır. Demir (2016) araştırmasında öğretmenlerin serbest etkinlikler dersine ilişkin görüşlerinin eğitim durumlarına göre farklılaşmadığını tespit etmiştir. Özsel (2016) araştırmasında öğretmenlerin serbest etkinlikler dersine yönelik görüşlerinin planlama, uygulama, etkinlikler, sorunlar ve öneriler alt boyutlarına katılma düzeylerinin mezun olunan okul değişkeni açısından anlamlı farklılık olmadığı görülmüştür. Sevim Yılmaz (2015)'ın araştırmasında öğretmenlerin serbest etkinlikler dersi ile ilgili görüşlerinin mezun olunan okul türüne göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu araştırmalar mevcut araştırmanın sonucunu desteklerken, araştırmanın sonuçları ile farklılaşan araştırmalar

da vardır. Şen ve Sarıkaya (2015b), Sarıkaya ve Şen (2016) araştırmalarında öğretmenlerin serbest etkinlikler dersi ile ilgili görüşlerinin mezun olunan fakülteye ve bölüme göre farklılaştığı görülmüştür. Sınıf öğretmenliği bölümünden mezun olan öğretmenlerin, serbest etkinlikler dersinin amacına hizmet etmesi durumuna olan inançlarının daha fazla olduğu görülmüştür. Bu araştırmalarda mezun olunan bölümler eğitim alanından uzaklaştıkça serbest etkinlikler dersinin amacına hizmet etme durumuna olan inancın azaldığı tespit edilmiştir.

Araştırma bulgularına göre öğretmenlerin mezun olunan fakülte değişkenine göre grupların katılım düzeylerinin puanları birbirine çok yakındır. Ancak diğer fakültelerden mezun olan öğretmenlerin uygulama ve etkinlikler boyutuna, eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin planlama, sorunlar ve öneriler boyutlarına katılımlarının daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

4.12. Öğretmenlerin İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlik Dersine İlişkin Görüşlerinin Okuttuğu Lisansüstü Eğitim Alma Durumuna Göre Tartışılması ve Sonuçlar

Öğretmenlerin, ilkokullarda uygulanan serbest etkinlik saatlerine ilişkin görüşlerinin lisansüstü eğitim alma durumlarına göre planlama ve uygulama boyutlarında lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin lehine anlamlı fark olduğu görülmüştür. Lisansüstü eğitim alan öğretmenler, lisansüstü eğitim almayan öğretmenlere göre planlama ve uygulama boyutlarına daha fazla katılım göstermişlerdir. Lisansüstü eğitim alan öğretmenlerin serbest etkinlikler dersinin planlamasına ve uygulanmasına yönelik daha fazla önem gösterdikleri ve bu konudaki çalışmalara daha fazla katıldıkları söylenebilir. Lisansüstü eğitimin öğretmenlerin kendilerini geliştirme ve yenileme süreçlerine etkisinin ve katkısının olduğu mevcut araştırmanın bulgularına göre söylenebilir. Araştırmanın diğer bulgularına göre etkinlikler, sorunlar ve öneriler boyutlarında lisansüstü eğitim alma ve almama durumlarının farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Bu durumun aksine Özsel (2016)'in çalışmasında serbest etkinlikler dersinin uygulanmasına yönelik olarak öğretmen görüşlerinin lisansüstü eğitim alma ve almama durumlarına göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

4.13. Öneriler

Bu bölümde araştırmanın sonuçlarına göre öneriler sunulmuş ve yeni yapılacak olan araştırmalar için öneriler verilmiştir.

4.13.1. Araştırmaya Yönelik Öneriler

Araştırmanın sonuçlarına göre aşağıdaki öneriler sunulmaktadır:

- Öğretmenler serbest etkinlikler dersinde öğrencilerin işbirliği yapma, yardımlaşma, dayanışma ve birlikte hareket etme becerilerinin gelişebilmesi açısından grup çalışmalarına daha fazla yer verebilirler.
- Öğretmenlerin serbest etkinlikler dersi uygulamaları hakkında daha fazla bilgi sahibi olmaları açısından hizmet içi eğitimlere yer verilmesi faydalı olabilir.
- Serbest etkinlikler dersinde öğretmenler tarafında okuma, güzel konuşma ve yazma etkinliklerine fazla yer verilmesi öğrencileri sıkabileceğinden onların daha fazla eğlenebilecekleri ve farklı becerilerini geliştirebilecekleri etkinliklere yer verilebilir.
- Öğretmenlerin serbest etkinlikler dersinde yapacakları etkinlikler ile ilgili çeşitlilik sağlanması ve etkinliklerin uygulanışı açısından bilgilendirici kitaplar hazırlanabilir.
- Serbest etkinlikler dersinde diğer derslerin takviyesi yapılmamalı bunun yerine çeşitli etkinliklere yer verilmesi faydalı olabilir.
- Serbest etkinlikler dersi uygulamalarında halk oyunlarına da yer verilmesinin öğrencilerin kültürlerini öğrenmesi ve eğlenmeleri açısından faydalı olabilir.
- Serbest etkinlikler dersi uygulamalarında sebze-meyve yetiştirme etkinliklerine yer verilmesi öğrencilerin üretim ve doğa bilimleri hakkında bilgi sahibi olmaları açısından faydalı olabilir.
- Okullarda serbest etkinlikler dersi uygulamalarının verimli olması açısından gerekli araç-gereçlerin sağlanması dersin işlenişinin etkililiğini arttırabilir.
- Sınıflarda öğrenci sayısının 35' den daha az olması dersin verimli işlenebilmesi açısından faydalı olabilir.
- Serbest etkinlikler dersinde yapılacak etkinliklerle ilgili çeşitli kurumlarla işbirliği yapılarak dersin etkililiği artırılabilir.

- Okulların fiziki şartlarının iyileştirilmesi serbest etkinlikler dersinin daha verimli işlenebilmesine katkı sağlayabilir.
- Öğretmenlerin lisansüstü eğitim almalarının serbest etkinlikler dersi ile ilgili çalışmalarında, alan hakkında ve kendi gelişimleri açısından faydalı olabilir.

4.13.2. Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

- Serbest etkinlikler dersi uygulamalarına dönük olarak Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen araştırma diğer illerde kapsayacak şekilde genişletilerek yapılabilir.
- Serbest etkinlikler dersinde öğretmenler tarafından yer verilen çalışmalar ve etkinliklerin belirlenmesine yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Lisansüstü eğitim alma/almama durumunun öğretmenlerin mesleki gelişimlerine ve serbest etkinlikler dersi ile görüşlerini nasıl etkilediğini belirlemeye yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Serbest etkinlikler dersi ile ilgili öğretmenlerin görüşlerini almaya yönelik karma çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Akinoğlu, O. (2014). “Yapılandırmacılık”. Behçet Oral (Ed.), *Öğrenme Öğretme Kuram ve Yaklaşımları* (ss. 430-443) içinde. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Akinoğlu, O. (2015). “Öğretim Kuram ve Modelleri”. Şeref Tan (Ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (ss. 141-194) içinde. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aksaçoğlu, A. G. & Yılmaz, B. (2007). “Öğrencilerin Televizyon İzlemeleri ve Bilgisayar Kullanmalarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Etkisi”. *Türk Kütüphaneciliği 21 Dergisi*, 1, 3-28.
- Akyüz, Y. (2007). *Türk Eğitim Tarihi M.Ö. 1000-M.S. 2007*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Alakuş, A. O. (2005). “Sanat Eğitiminin Kuramsal Temelleri”. Vedat Özsoy (Ed.), *İlköğretim Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri* (ss. 21-31) içinde. Ankara: Görsel Sanatlar Eğitimi Derneği Yayınları.
- Arslan, S. (2011). “Serbest Zaman Kullanımı: Sıradan Serbest Zaman Etkinlikleri ve Sistemli Serbest Zaman Etkinlikleri”. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (2), 1-10.
- Atmaca, S. ve Gökmen, A. (2013). “Derslik Dışı Öğretme-Öğrenme Yaklaşımları”. Gülay Ekici ve Meral Güven (Ed.), *Yeni Öğrenme-Öğretme Yaklaşımları ve Uygulama Örnekleri* (ss. 298-316) içinde. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Avcı, A. (2014). *Eğitim Bilimi'ne Giriş*. İstanbul: Elit Kültür Yayınları.
- Ay, Y., Acat, M. B. & Yüksel, İ. (2016). “İlkokul Programında Yer Alan Serbest Etkinlik Uygulamalarının İyileştirilmesi: Öğretmen, Yönetici ve Uzman Görüşleri Üzerine Nitel Bir Araştırma”. *International Periodical for the Languages Literature and History of Turkish or Turkic*, 11 (3), 371-388. Doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.10036>.

- Ayaydın, A. (2009). “Sanatsal Çalışmaların Sergilenmesi”. Ali Osman Alakuş & Levent Mercin (Ed.), *Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Öğretimi* (ss. 245-250) içinde. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aydemir, H., Bozkurt, E. & Şekerci, H. (2015). “Serbest Etkinlik Derslerine Yönelik Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri”. *Turkish Journal of Educational Studies*, 2 (2), 41-74.
- Aydın, A., Bakırcı, H. & Ürey, M. (2012). “Serbest etkinlik Çalışmaları Dersine Yönelik Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri”. *Milli Eğitim Dergisi*, 193, 215-228.
- Aykaç, N. (2005). *Öğrenme ve Öğretme Sürecinde Aktif Öğretim Yöntemleri*. Ankara: Natürel Yayıncılık.
- Bamberger, Y. & Tal, T. (2008). An experience fort he lifelong journey: The longterm effect of a class visit to a science center. *Visitor Studies*, 11 (2), 198-212.
- Barış, D. A. & Ece, A. S. (2015). “Kültürel Değerlerin Aktarılmasında Çocuk Tekerlemeleri Tekerlemelerimizi Biliyor muyuz ?”. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 13 (29), 343-368.
- Bartko, W. T. (2005). “The ABCs of engagement in out-of-scholl-time programs”. *New Directions For Youth Devolopment*, No. 105, Spring.
- Bektaş, M. & Dinçer, Ş. (2011). “Serbest Etkinlik Dersine İlişkin İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin Görüşleri”. [Bildiri] 10. *Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu(5-8 Mayıs)*, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.
- Binbaşoğlu, C. (1986). “Ders Dışı Etkinliklerin Niteliği, Önemi ve Değeri”. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 11(108), 28-41.
- Binbaşoğlu, C. (2005). *Türk Eğitim Düşüncesi Tarihi*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Birgül, S. (2018). *Serbest Etkinlikler Dersinin İncelenmesi: Nalluhan Örneği* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Bozak, A., Apaydın, Ç. & Demirtaş, H. (2012). “Serbest Etkinlik Dersinin Etkililiğinin Denetmen, Yönetici ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi”. *İlköğretim Online*, 11 (2), 520-529.
- Bozdoğan, A. E. (2015). “Okul Dışı Çevrelere Eğitim Amaçlı Gezi Düzenleyebilme Öz-Yeterlilik İnancı Ölçeğinin Geliştirilmesi”. *Kurumsal Eğitim Bilim Dergisi*, 9 (1), 111-129.
- Bozpolat, E. (2016). “İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Öğretmen Görüşleri”. *Journal of World of Turks/ Zeitschrift für die Welt der Türken*, 8 (2), 217-239.
- Büküşoğlu, N. & Bayturan, A. F. (2005). “Serbest Zaman Etkinliklerinin Gençlerin Psiko-Sosyal Durumlarına İlişkin Algısı Üzerindeki Rolü”. *Ege Tıp Dergisi*, 44 (3), 173-177.
- Büyüköztürk, Ş. (2015). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Can, A. (2014). *SPSS İle Bilimsel Araştırma Sürecinde Nicel Veri Analizi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Canbay, A. (2007). “Müzik Öğretmenlerinin İlköğretim Müzik Dersi Öğretim Programına Yaklaşımları Görüşleri”. *Atatürk Üniversitesi Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (2), 15-29.
- Cinoğlu, M. & Bağcı, E. (2018). “İlkokullarda Serbest Etkinlikler Uygulamaları Dersinin Değerlendirilmesi”. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (66), 712-727. Doi: 10.17755/esosder.355006
- Civelek, E. (2015). “Yabancılara Türkçe Öğretimi İçin Yazılan Ders Kitaplarındaki Bulmacaların İşlevleri ve Çeşitli Açılardan Değerlendirilmesi”. *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*, 2, 25-50.
- Çubukçu, Z. & Gültekin, M. (2006). “İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler”. *Bilig Dergisi*, 37, 155-174.

- Demir, M. (2016). “İlköğretimde Uygulanan Serbest Etkinlikler Dersinin Değerlendirilmesi”. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11 (19), 283-298. Doi: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.10036>
- Demirel, Ö. (2015). *Eğitimde Program Geliştirme Kuramdan Uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Demirel, Ö., Başbay, A. & Erdem, E. (2006). *Eğitimde Çoklu Zeka Kuram ve Uygulamaya*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dewey, J. (2008). *Okul ve Toplum*. (Çev.: H. Avni Başman). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dilek, H. (2016). “ T.C. MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı İle 2006 Programının Karşılaştırılması”. Özcan Demirel-Serkan Dinçer (Ed.), *Eğitim Bilimlerinde Yenilikler ve Nitelik Arayışı* (ss. 559-584). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Dündar, H. & Karaca, E. T. (2011). “İlköğretim Okullarında Serbest Etkinlikler Dersinin Değerlendirilmesi”. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (2), 105-121.
- Ekinci, A. (2010). “Japon Eğitim Sisteminden Türk eğitim Sistemine İyi Örnekler”. *Milli Eğitim Dergisi*, 188, 32-49.
- Ekiz, D. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Erciyeş, G. (2015).”Öğretim Yöntem ve Teknikleri”. Şeref Tan (Ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (ss. 261-371). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Ergin, A. (2008). *Eğitimde Etkili İletişim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- EURYDİCE. (2017). European Commission/EACEA. Avrupa’da Tam Zamanlı Zorunlu Eğitimde Tavsiye Edilen Yıllık Öğretim Süresi- 2016/2017. Eurydice- Facts and Figures. Luxembourg: Publication Office of the European Union.

- Fletcher, C. A., Nickerson, P. & Wright, L. K. (2003). Structured leisure activities in middle childhood: links to well-being, The University of North Carolina at Greensboro. *Journal of Community Psychology*, 31, 641-659.
- Gazel, A. A., & Yıldırım, R. (2014). “İlköğretim II. Kademe Sosyal Bilgiler Derslerinde Gezi-Gözlem Yönteminin Uygulanma Durumunun İncelenmesi”. *Kurumsal Eğitim Bilim Dergisi*, 7(2), 246-270.
- Gifford, V. & Dean, M. (1990). “Differences in extracurricular activity participation, achievement and attitudes towards school between ninth grade students attending junior high school and those attending senior high school”. *Adolescence*, 12 (44), 323-335.
- Girmen, P. (2012). “Eskişehir Folklorunda Çocuk Oyunları ve Bu Oyunların Yaşam Becerisi Kazandırmadaki Rolü”. *Milli Folklor Dergisi*, 24 (95), 263-273.
- Göçer, A. (2004). “Türkçe Öğretimine Bir Uygulama Sahası Olarak Belirli Günler ve Haftaların Kutlama Etkinlikleri”. *Milli Eğitim Dergisi*, 162, 127-135.
- Gökşen, C. (2014). “Oyunların Çocukların Gelişimine Katkıları ve Gaziantep Çocuk Oyunları”. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 52, 229-259.
- Gömlüksiz, M. N. & Özdaş, F. (2013a). “Serbest Etkinlikler Dersi Kazanımlarının Gerçekleşme Düzeyine İlişkin Öğretmen Görüşleri”. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12 (44), 323-335.
- Gömlüksiz, M. N. & Özdaş, F. (2013b). ”Serbest Etkinlikler Dersinin Etkililiğine İlişkin Öğretmen Görüşleri: Nitel Bir Çalışma”. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23 (19), 105-118.
- Gutok, G. L. (2014). *Eğitime Felsefi ve İdeolojik Yaklaşımlar*. (Çev.: Nesrin Kale). Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Güçlü, N. & Bayrakçı, M. (2004). “Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Sistemi ve Hiçbir Çocuğun eğitimsiz Kalmaması Reformu”. *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (2), 51-64.

- Gültekin, M., Atalay, N. & Ay, Y. (2017). “İlköğretimde Serbest Etkinliklere Yönelik Sınıf Öğretmeni ve Öğrenci Görüşleri”. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22 (2), 419-437.
- Gün, E. S. (2013). “Serbest Etkinlik Uygulamalarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi”. *Middle Eastern & African Journal of Education Research*, 3, 21-32.
- Güneş, H. (2015). *Eğitim Bilimleri Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Gürbüz, S. & Şahin, F. (2017). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gürbüz, O. & Çakmak, G. (2017). “İlkokulda Serbest etkinlikler Dersinde Etkinlik Seçimini Etkileyen Faktörlere İlişkin Öğretmen Görüşleri”. *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, 3 (2), 177-190.
- Güven, A., Gazel, A. A. & Sever, R. (2004). “Tarih Öğretmenlerinin Gezi-Gözlem Uygulamalarında Karşılaştıkları Sorunlar” *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 225-235.
- Güven, B. (2015). “Öğretim İlke ve Yöntemleriyle İlgili Temel Kavramlar”. Şeref Tan (Ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri* (ss. 1-35) içinde. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Holloway, J. H. (2000). “Extracurricular Activities: The Path to Academic Success”. *Educational Leadership*, 57 (4), 211-222.
- Işık, H. (2014). “ Öğrenme Ortamlarının Fiziksel Düzeni”. Mehmet Şişman ve Selahattin Duran (Ed.), *Sınıf Yönetimi* (ss. 62-75) içinde. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- İlhan Beyaztaş, D., Kaptı, S. B. & Senemoğlu, N. (2013). “Cumhuriyetten Günümüze İlkokul/İlköğretim Programlarının İncelenmesi”. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 46 (2), 319-344.

- İnal, U. (2009). *Adana İl Sınırları İçerisindeki Yatılı Bölge İlköğretim Okullarında Bulunan Öğretmen ve Öğrencilerin Okul Yaşam Kalitesi Algularının İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karabulut, R. (2018). “Destek Eğitim Odaları ve Üstün Yetenekliler Eğitimi”. *Journal of New Approaches In Special Education (IJNASE)*, 1(1), 90-100.
- Karacaoğlu, Ö. C. & Çabuk, B. (2002). “İngiltere ve Türkiye Eğitim Sistemlerinin Karşılaştırılması”. *Milli Eğitim Dergisi*, 155-156.
- Karakaş, A . (2009). “Anonim Türk Halk Edebiyatı Ürünlerinden Bilmecenin Çocuk Edebiyatına Katkıları”. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 4 (1) 35- 46. doi: <http://dergipark.gov.tr/kdeniz/issue/16873/175639> ISSN. 1696-2095.
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar İlkeler Teknikler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kaya, M. & Taşkın, O. (2016). “Okulda Değerler Eğitimi”. Mustafa Köylü (Ed.), *Teoriden Pratiğe Değerler Eğitimi* (ss. 131-157) içinde. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kayabaşı, O. A. & Günindi, Y. (2016). “Çocuk Oyunlarında Tekerlemenin Yeri”. *21. Yüzyılda Eğitim ve Toplum*, 5 (13), 19-30.
- Kazu, H. & Aslan, S. (2013). “Serbest Etkinlikler Dersinin Birleştirilmiş Sınıflarda Görev Yapan Öğretmenlerin Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi”. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 133-145.
- Kazu, H., Aslan, S. & Aşkın, Z. (2012). “Serbest Etkinlikler Dersinin Sınıf Öğretmenlerinin görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi (Elazığ İli Örneği)”. [Bildiri] *4. Uluslararası Türkiye Eğitim araştırmaları Kongresi, 4-7 Mayıs 2012*, (ss. 214-224), İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Kılıçarslan, R. (2015). “ Çocuk Edebiyatında Bilmecenin Yeri ve Bir Bilmecce derleme Çalışması”. *International Journal of Language Academy*, 3(4), 129-140.

- Köse, E. (2004). “İlköğretim Öğrencilerinin Ders Dışı Etkinliklerini Tercih Etme Nedenleri”. *Atatürk Üniversitesi Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(3), 46-61.
- Köse, E. (2013). “Eğitim Kurumlarında Gerçekleştirilen Ders Dışı Etkinliklerin Sınıflandırılmasına Yönelik Bir Öneri”. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(2), 336-353.
- Köse, E. (2014). Bilimsel Araştırma Modelleri. Remzi Y. Kıncal (Ed.), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kutluca, T. (2013). “Yapılandırmacı Öğrenme-Öğretme Yaklaşımı”. Gülay Ekici ve Meral Güven (Ed.), *Yeni Öğrenme- Öğretme Yaklaşımları ve Uygulama Örnekleri* (ss. 620-653) içinde. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Maynard, T. & Waters, J. (2007). “Learning in the outdoor environment: a missed opportunity?”. *Early Years*, 27 (3), 255-265.
- MEB. (2012a). 12 Yıl Zorunlu Eğitim Sorular ve Cevaplar: Ankara, http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2012/12yil_soru_cevaplar.pdf
- MEB. (1968). *İlkokul Programı*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB. (1974). 9. Milli Eğitim Şurası, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, 24 Haziran- 4 Temmuz 1974.
- MEB. (1997). *İlköğretim Okulu Haftalık Ders Çizelgesi*, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, 143, 10 Eylül 1997.
- MEB. (2005a). Milli Eğitim Bakanlığı, *Tebliğler Dergisi*, 68 (2569), Şubat 2005.
- MEB. (2005b). Milli Eğitim Bakanlığı, *Tebliğler Dergisi*, 68 (2575), Ağustos 2005.
- MEB. (2006). *Satranç Dersi (1-8 sınıflar) Öğretim Programı*, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, 344, 28 Ağustos 2006.
- MEB. (2007). *İlköğretim Okulları Haftalık Ders Çizelgesi*, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, 111, 4 Haziran 2007

- MEB. (2010a). *İlköğretim Okulu Haftalık Ders Çizelgesi*. Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, 75, 20 Temmuz 2010.
- MEB. (2010b). Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu. *Serbest etkinlikler genelgesi* sayı. B.08.0.T.T.K.0.72.01.00/0006181
- MEB. (2012b). *İlköğretim Kurumları (İlkokul ve Ortaokul)Haftalık Ders Çizelgesi*, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, 69, 25 Haziran 2012.
- MEGEP. (2009). *Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Çocuğun Gelişimi*. Ankara.
- MEGEP. (2012a). *Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Serbest Zaman Etkinlikleri*. Ankara.
- MEGEP. (2012b). *Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Müzik Etkinlikleri (Erken Çocuklukta Program)*. Ankara.
- MEGEP. (2013a). *Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Okuma Yazmaya Hazırlık*. Ankara.
- MEGEP. (2013b). *Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Türkçe Dil Etkinlikleri*. Ankara.
- MEGEP. (2013c). *Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Fen ve Doğa Etkinlikleri*. Ankara.
- MEGEP. (2015). *Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Sanat Etkinlikleri*. Ankara.
- MEGEP. (2016). *Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, Oyun ve Hareket Etkinlikleri*. Ankara.
- Moriana, J. A., Alos, F., Alcalá, R., Pino, M. J., Herruzo, J. & Ruiz, R. (2006). "Extra-curricular activities and academic performance in secondary students". *Electronic Journal of Research in Educational Psychology*, 4 (1), 35-46.

- Morris, D. V. (2005). "The Clio Clup an Extracurricular Model for Elementary Social Studies Enrichment". *Gifted Child Today*, 28 (1), 40-48.
- Morrisey, M. K., Werner, J. & Wilson. (2005). "The relationship between out-of-school activities and positive youth development: An investigation of the influences of communities and family". *Family Therapy*, 32 (2), 75-93.
- Mygind, E. (2007). "A comparison between children's physical activity levels at school and learning in an outdoor environment". *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 7 (2), 161-176.
- Nicolopoulou, A. (2004). "Oyun, Bilişsel Gelişim ve Toplumsal Dünya: Piaget, Vygotsky ve Sonrası." (Çev. : Melike Türken Bağlı). *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 37(2), 137-169.
- Okul Öncesi Eğitim Programı (2013). Milli Eğitim Bakanlığı.
- Özdemir, Y. & Alat, K. (2012). "Sınıf Öğretmenlerinin Serbest Etkinlik Saatine İlişkin Tutumları". [Bildiri] *11. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*, Rize: Rize Üniversitesi Çayeli Eğitim Fakültesi.
- Özer, A., Gürkan, A. C. & Ramazanoğlu, M.O. (2006). "Oyunun Çocuk Gelişimi Üzerine Etkileri". *Doğu Anadolu Bölgesi araştırmaları*, 54-57.
- Özgan, H., Kazoğlu, E. & Kazoğlu, İ. (2012). "Serbest Etkinlikler Dersine İlişkin Öğretmen Görüşleri". [Bildiri] *11. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitim Sempozyumu*, Rize: Rize Üniversitesi Çayeli Eğitim Fakültesi.
- Özsel, Z. (2016). *Serbest Etkinlikler Dersinin Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Dayalı Olarak İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Elazığ: Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Üniversitesi.
- Öztürk, B. (2006). "Sınıfta İstenmeyen Davranışların Önlenmesi ve Giderilmesi". Emin Karip (Ed.) *Sınıf Yönetimi* (ss.150-191) içinde. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

- Öztürk, M. (2008). *John Dewey'in Eğitim Felsefesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Pesen, A. & Çiftçi, Y. E. (2016). "Geleneksel Öğretim, Drama ve Müzik Destekli Öğretimin Akademik Başarı ve Kalıcılık Üzerine Etkisi". *Middle East Journal of Education (MEJE)*, 2 (2), 57-69.
- Sabo, H. M. & Mureşianu M. (2015). "Optimizing strategies for the inter-individual relationships in primary school through the extracurricular activities". *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 180, 696-701.
- Sadık, R., Öntürk, Y. & Dinç, F. (2018). "Satranç Oyununa Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirilmesi". *Türkiye Spor Bilimleri Dergisi*, 2 (29), 53-60.
- Sargın, M. (2014). *İlkokul Programında Yer Alan Serbest Etkinlikler Dersinde Öğretmenlerin Kendilerini Yeterli Görme Düzeyleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kırşehir: Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sarıgöz, O. (2013). "Sınıfla ve Grupla Tartışma Yöntemlerinin Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerinin Akademik Başarılarına Etkisi". *Elektronik Meslek Yüksekokulları Dergisi*, 3 (3), 100-106.
- Sarıkaya, İ. & Şen, S. (2016). "Serbest Etkinlikler Dersinin Amacına Hizmet Etme Derecesinin Öğretmen Görüşlerine Göre İncelenmesi". *Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 344-359.
- Schaefer, D. R., Simpkins, S. D., Vest, A. E., & Price, C. D. (2011). "The Contribution of Extracurricular Activities to Adolescent Friendships: New Insights Through Social Network Analysis". *Developmental Psychology*, 47(4), 1141-1152. <https://doi.org/10.1037/a0024091>
- Sevim Yılmaz, L. (2015). *İlkokulda Uygulanan Serbest Etkinlik Dersinin Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erzurum: Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Shulruf, B., Tumen, S., & Tolley, H. (2008). "Extracurricular activities in school, do they matter?". *Children and Youth Services Review*, 30 (4), 418-426. <http://dx.doi.org/10.1016/j.childyouth.2007.10.012>
- Sönmez, V. & Alacapınar, F. G. (2018). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Suzuki, M. (1998). "İmproving the extracurricular program at Iolani school". www.klingenstein.org/Additional_Resources/p.../Suzukiproject.htm adresinden 20.02.2011 tarihinde edinilmiştir.
- Şeb, G. & Bulut Serin N. (2017). "KKTC'de Satranç Eğitimi Alan ve Almayan İlkokul ve Ortaokul Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerine Yönelik Algıları". *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education (IJTASE)*, 6 (3), 58-67.
- Şen, S. & Sarıkaya, İ. (2015a). "Serbest Zaman Etkinlikleri Dersinde Seçilen Etkinliklerin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi". *Bayburt Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 55-73.
- Şen, S. & Sarıkaya, İ. (2015b). "Serbest Zaman Etkinlikleri Dersi Kullanımının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi". *Uluslar arası Eğitim, Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 1 (1), 1-16.
- Şen, S. & Sarıkaya, İ. (2015c). "Serbest Zaman Etkinlikleri Dersi Uygulamalarının Mesleki Kıdem Değişkenine Göre İncelenmesi". *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4 (8), 191-205.
- Şen, S. & Sarıkaya, İ. (2015d). "Serbest Zaman Etkinlikleri Dersinde Tercih edilen Etkinliklerin Kullanılma Sıklıklarının İncelenmesi". *Eğitim Öğretim Araştırma Dergisi*, 4 (4), 217-227.
- Tan, N. (2016). *İlkokul Matematik Derslerinde Şarkı Kullanımının Öğrencilerin Başarı, Tutum ve Sözcük Dağarcığı Üzerindeki Etkisi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)*. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Tanju, E. H. (2010). “Çocuklarda Kitap Okuma Alışkanlığına Genel Bir Bakış”. *Aile ve Toplum Dergisi*, 6(22), 30-39.
- Taşdemir, M. & Sargın, M. (2015). “Serbest Etkinlikler Dersinde Sınıf Öğretmenlerinin Kendilerini Yeterli Görme Düzeyleri”. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10 (3), 933-954.
- Tezcan, M. (1985). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, No: 150.
- Toksoy, A. C. (2010). “Yarışma Niteliği Taşıyan Geleneksel Çocuk Oyunları” *Çevrimiçi Tematik Türkoloji Dergisi*, 2(1), 205-220.
- Tozlu, N. (2014). *Eğitimden Felsefeye- 1*. Erzurum: Bayburt Üniversitesi Yayınları.
- Tüfekçi Aslım, S. (2014). “Yapılandırmacı Yaklaşım”.Sevil Büyükalın Filiz (Ed.), *Öğrenme Öğretme Kuram ve Yaklaşımları* (ss. 336-351) içinde. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Türkmen, H. (2010). İnfomal (Sınıf Dışı) Fen Bilgisi Eğitimine Tarihsel Bakış ve Eğitimimize Entegrasyonu. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(39), 46-59.
- Uysal, A. (2010). *Sınıf Öğretmenlerinin 2009 Hayat Bilgisi Öğretim Programında Belirtilen Strateji, Yöntem ve Teknikleri Uygulamadaki Yeterlik Düzeylerinin Belirlenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ün, E. (2010). *Satranç Eğitiminin, Problem Çözme Yaklaşımları, Karar Verme ve Düşünme Stillere Etkisinin İncelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ürey, M. (2013). *Serbest Etkinlik Çalışmaları Dersine Yönelik Fen Temelli ve Disiplinlerarası Okul Bahçesi Programının Geliştirilmesi ve Değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Ürey, M., Çepni, S., Köğce, D. & Yıldız, C. (2013). “Serbest Etkinlik Çalışmaları Dersi Kapsamında Geliştirilen Disiplinlerarası Okul Bahçesi Programının Öğrencilerin Bazı Matematik Kazanımları Üzerine Etkisinin Değerlendirilmesi”. *Türk Fen Eğitim Dergisi*, 10 (3), 37-58.
- Ürey, M., Göksü, V. & Karaçöp, A. (2017). “ Serbest Etkinlik Çalışmaları Dersi Kapsamında Geliştirilen Okul Bahçesi Programına Yönelik Öğretmen Görüşleri”. *İlköğretim Online*, 16 (1), 1-14. doi: <http://dx.doi.org/10.17051/io.2017.00068>
- Üstün Vural, D. (2009). “Sanat Eğitiminin Gerekliliği ve İşlevi”. Ali Osman Alakuş & Levent Mercin (Ed.), *Sanat Eğitimi ve Görsel Sanatlar Öğretimi* (ss. 35-37) içinde. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Yangil, M. K. & Kerimoğlu, C. (2015). “Bilmecelerin Eğitimde Yeri ve Önemi”. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4 (2), 341-354.
- Yenal, T. H., Çamlıyer, H. & Saracaloğlu, A. S. (1999). “İlköğretim İkinci Devre Çocuklarında Beden Eğitimi ve Spor Etkinliklerinin Motor Beceri ve Yetenekler Üzerine Etkisi”. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4 (3), 15-24.
- Yeşilyaprak, B. (2012). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. (2011). *Eleştirel Pedagoji Paulo Freire ve Ivan İlich’ in Eğitim anlayışı Üzerine*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yıldırım, N. (2014). “ Sınıfın Fiziksel Düzenini Oluşturma”. Ruhi Sarpkaya (Ed.), *Sınıf Yönetimi* (ss. 59-74) içinde. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yılmaz Cihan, G. (2006). *Fen Bilgisi Öğretiminde Drama Yönteminin Kullanımı* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Denizli: Pamukkale Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Yılmaz Gündüz, D. (2014). *İlkokul Serbest Etkinlikler Uygulamasına İlişkin Bir Durum Çalışması* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Yurdakul, B. (2015). “Yapılandırmacılık”. Özcan Demirel (Ed.), *Eğitimde Yeni Yönelimler* (ss. 39-65) içinde. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Yükrük, S. & Akarsu, S. (2015). “İlkokul (1-4) Müzik Ders Kitaplarında Yer Alan Şarkıların Değerler Bakımından İncelenmesi”. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4 (4), 1684-1707.

Yüksel, S. (2002). “Örtük Program”. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 27(126), 31-37.

EKLER**EK I- SERBEST ETKİNLİKLER DERSİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ****İLKOKULLARDA UYGULANAN SERBEST ETKİNLİK SAATLERİNİN ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİNE DAYALI OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ ÖLÇEĞİ**

Değerli Öğretmenim;

Bu ölçek, 2010-2011 eğitim-öğretim yılında uygulanmaya başlanan Serbest Etkinlikler Dersine ilişkin görüşlerinizi belirleyebilmek amacıyla hazırlanmıştır. Bu konuda içten görüşlerinize ve değerlendirmenize gereksinim duyulmaktadır. Lütfen cevaplanmayan soru bırakmayınız. Ölçekten elde edilecek veriler bilimsel amaçlar için kullanılacağından adınızı ve soyadınızı yazmanıza gerek yoktur. Sorulara vereceğiniz cevaplar bu araştırma dışında kullanılmayacaktır. Ölçeğin doldurulmasında göstereceğiniz duyarlılık ve ayıracağınız zaman için teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Yunus Emre ÇİFTÇİ

Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Öğrencisi

e-mail: emre1988.ye@gmail.com

KİŞİSEL BİLGİ FORMU**1. Cinsiyetiniz**

( ) Kadın

( ) Erkek

2. Kaç yıldır öğretmenlik yapmaktasınız?

( ) 1 - 5 yıl

( ) 6 - 10 yıl

( ) 11 -15 yıl

( ) 16 – 20 yıl

( ) 21 – 25 yıl

( ) 26 yıl ve üzeri

3. Sınıf mevcudunuz

( ) 5 – 14

( ) 15 - 24

( ) 25 – 34

( ) 35 ve üzeri

4. Kaçınıcı sınıfı okutmaktasınız?

( ) 1. Sınıf

( ) 2. Sınıf

( ) 3. Sınıf

( ) 4. Sınıf

5. Mezun Olduğunuz Fakülte ve Bölüm

.....(Lütfen yazınız)

6. Lisansüstü eğitim aldınız mı?

( ) Evet

( ) Hayır

Sürec Öncesi Hazırlıkta Dikkate Alınan Hususlar (Planlama Aşamasında Dikkate Alınan Hususlar)

Lütfen size en uygun seçeneğe (X) işareti koyunuz.	Her Zaman	Sık Sık	Bazen	Nadiren	Hiçbir Zaman
1. Dersten önce gerekli hazırlığı ilgili genelge doğrultusunda yaparım.					
2. Planlamada çevre koşullarını dikkate alırım.					
3. Seçtiğim etkinliklerin düşünme becerilerini destekler nitelikte olmasına dikkat ederim.					
4. Öğrencilerin aktif olarak katılabilecekleri etkinlikler düzenlerim.					
5. Ders için seçtiğim kazanımlar çocuğun yaratıcılığını destekler niteliktedir.					
6. Etkinlikleri planlarken, birden çok duyu organına hitap edecek şekilde çeşitlendiririm.					
7. Planlamada öğrenciler için grup çalışmalarına yönelik etkinliklere yer veririm.					
8. Etkinlikleri belirlerken öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini dikkate almaya özen gösteririm.					
9. Planlamada, öğrencilerin derse aktif olarak katılabilecekleri etkinlikleri seçmeye özen gösteririm.					
10. Öğrencilerin, yaşadıkları sorunlara yönelik çözüm üretebilecekleri problemlerin planlamada yer almasına dikkat ederim.					
11. Dersi planlarken öğretmen kılavuz kitabı olmadığı için internete oldukça sık başvururum.					
12. Okulun fiziksel özelliklerini dikkate alarak planlama yaparım.					

Serbest Etkinlik Saatlerinin Uygulanabilirliği ve Etkililiğine Yönelik Görüşleriniz

13. Serbest etkinlik dersini planlarken, bu dersin içeriğiyle ilgili genelgeyi dikkate alırım.					
14. Serbest Etkinlik dersi için yapılan açıklama ve bilgilendirmeler yeterlidir.					
15. Serbest etkinlik dersinin, öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirdiğini düşünüyorum.					
16. Öğrencilerin sosyal becerilerinin gelişmesine katkıda bulunduğuna inanıyorum.					

17. Serbest etkinlik dersi ile öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerini desteklerim.					
--	--	--	--	--	--

Serbest Etkinlik Saatlerinde Hangi Tür Etkinlikler Yapıldığına Dair Görüşler

18. Serbest etkinlik dersini planlarken hafta boyunca farklı etkinliklere yer veririm.					
19. Öğrencilerde okuma alışkanlığını kazandırmaya yönelik etkinlikler hazırlarım.					
20. El-beceri çalışmalarını destekleyici etkinlikleri tercih ederim.					
21. Öğrencileri meslekler konusunda bilgilendirmeye yönelik etkinlikler düzenlerim.					
22. Masal dinleme ve anlatmaya yönelik etkinlikler yaptırım.					
23. Öğrencilere, hızlı düşünebilmeleri için tekerleme hazırlarım.					
24. Drama/dramatizasyon gibi öğrencilerde düşünme becerilerini desteklemeye yönelik etkinlikler hazırlarım.					
25. Öğrencilerin gelişimlerini olumlu yönde etkileyecek eğitsel oyunlara yer veririm.					
26. Güzel konuşma ve yazma alışkanlığı kazandırmaya yönelik etkinlikleri tercih ederim.					
27. Film izleme ve izledikleri filmde çıkarımda bulunmalarını sağlamaya yönelik etkinliklere yer veririm.					
28. Bilmece-bulmaca gibi etkinliklere yer veririm.					
29. Müzik dinleme ve dinledikleri müziği yorumlamalarına yönelik etkinliklere yer veririm.					
30. Şiir okuma ve okuduğunu yorumlamaya yönelik etkinlikleri yaptırım.					
31. Resim yapma ve boyama gibi görsel etkinlikleri tercih ederim.					
32. Dersteki etkinliklerin yer aldığı sergi çalışmaları düzenlerim.					
33. Gezi-gözlem çalışmaları düzenlerim.					
34. Öğrencilerin sebze-meyve yetiştirebilecekleri ortamın düzenlenmesine katkıda bulunurum.					
35. Halk oyunlarına yer veririm.					
36. Diğer derslerin yetişmemesi bu saatlerin etkililiğini azaltmaktadır. Diğer derslerin takviyesini bu dersin içinde yaparım.					

Serbest Etkinlik Saatlerinde Karşılaşılan Sorunların Nedenleri

37. Serbest Etkinlik dersinde sorun yaşamam.					
38. Program çok esnek bırakıldığı için etkinlikleri seçmekte zorlanırım.					
39. Ders saatinin fazla olduğunu düşünüyorum.					
40. Okulun fiziki yapısının yetersizliği dersin işlenişini zorlaştırmaktadır.					
41. Dersin öğretim programının olmaması kazanımları belirlememde sorun yaratmaktadır.					
42. Bu derse ait bir öğretmen kılavuz kitabının bulunmaması dersin planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarını belirlememde sorun yaşamama neden olmaktadır.					
43. Okulda yeterli araç-gerecin olmaması serbest etkinlik saatlerini olumsuz etkilemektedir.					
44. Sınıfların kalabalık olması dersin öğrenme-öğretme sürecini olumsuz yönde etkilemektedir.					
45. Öğrencilerin motivasyonunu sağlamakta zorlanırım.					
46. Etkinlikleri öğrenci ilgilerine göre hazırlamakta sorun yaşarım.					
47. Bireysel farklılıklardan dolayı bazı öğrenciler etkinliklerde zorlanmaktadır.					
48. Serbest etkinlik dersine öğrencilerin okul kıyafetleriyle katılmaları dersin etkililiğini olumsuz yönde etkilemektedir.					
49. Velilerin bu derse destek olmaması, bu dersi önemsiz görmesi sorunlara yol açmaktadır.					
50. Sınıf disiplini sağlamada sorun yaşarım.					
51. Serbest Etkinlik dersi ile ilgili hizmet-içi seminerler düzenlenmediği için etkinlikleri uygulamakta zorlanırım.					

Serbest Etkinlik Dersine Dayalı Olarak Gelistirilen Öneriler

Aşağıda Serbest Etkinlik Saatlerine ilişkin önerilere yer verilmiştir.	Tamamen Katılıyor	Katılıyor	Kısmen	Katılmıyor	Kesinlikle Katılmıyor
52. Ders saati azaltılmalıdır.					
53. Diğer derslerin programları, serbest etkinlik dersinin eklenmesinden sonraki haftalık ders saati uygulamasına paralel olarak yeniden düzenlenmelidir.					
54. Bu ders için özel etkinlik mekânları düzenlenmelidir.					
55. Bu dersin öğretim programı olmalıdır.					
56. Öğretmen kılavuz kitabı hazırlanmalıdır.					
57. Dersin içeriğinin öğrenciler tarafından da açık olarak anlaşılabilmesi için bir ders kitabının olması gerekmektedir.					
58. Dersin içeriğindeki bazı etkinlikler için brans öğretmenleri de derse girebilmelidir.					
59. Etkinlikler için uygun materyal ve araç-gereçlerin temini sağlanmalıdır.					
60. Serbest etkinlik dersinde farklı etkinlikler düzenlenmelidir.					
61. Etkinlikler öğrenci seviyesine uygun olmalıdır.					
62. Belirlenen etkinliklerin niteliğine göre farklı kurumlarla işbirliği yapılarak, kurumlardan yardım alınmalıdır.					
63. Serbest etkinlik dersine yönelik olarak hizmet-içi seminerler verilmelidir.					
64. Yönetici ve velilerin serbest etkinlik dersi hakkında bilgilendirilmesi gerekmektedir.					

**EK- II SERBEST ETKİNLİKLER DERSİ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ
KULLANMA İZİNİ****Hilal KAZU** 22.02.2018

Alıcılar: ben ✓

Yunus Emre Bey
Sözünü ettiğiniz ölçekten ve makaleden yararlanabilirsiniz. Zehra için de hiç bir sakıncası yok. İyi çalışmalar dileğiyle.

Virüs bulunmuyor. www.avast.com

21 Şubat 2018 19:38 tarihinde Yunus Emre
<emre1988.ye@gmail.com> yazdı:

Hocam merhabalar. Ben Yunus Emre ÇİFTÇİ. Siirt Üniversitesi Eğitim Programları ve Öğretim bilim dalında yüksek lisans yapmaktayım. 2016 yılında yapılmış olan "Serbest etkinlikler dersinin sınıf öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak incelenmesi" adlı çalışmanın ölçeğinden ve makalesinden kaynak göstererek yararlanmak istiyorum. Zehra ÖZSEL hocama ulaşamadım. Hocam mail adresi sizde bulunuyorsa kendisinden gerekli izinleri almak istiyorum.

Hilal KAZU 06.03.2018

Alıcılar: ben ▾

Yunus bey kusura bakmayın geç gördüm. Tezde kullandığımız ölçeği gönderiyorum.

28 Şubat 2018 11:08 tarihinde Yunus Emre <emre1988.ye@gmail.com> yazdı:

[Alıntılanan metni göster](#)

Ek 2. İlkokullarda Uygulanan Serbest Etkinlik Saatlerinin Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi Anketi

**İLKOKULLARDA UYGULANAN SERBEST ETKİNLİK SAATLERİNİN
ÖĞRETMENGÖRÜŞLERİNE DAYALI OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ ANKETİ**

Değerli Öğretmenim;

Bu anket, 2010-2011 eğitim-öğretim yılında uygulanmaya başlanan Serbest Etkinlikler Dersine ilişkin görüşlerinizi belirleyebilmek amacıyla hazırlanmıştır. Bu konuda içten görüşlerinize ve değerlendirmenize

Yeni Micros...esi (3).docx

Yunus Emre 07.03.2018

Estagfurullah hocam. Tezide
gonderebilirmisiniz ? Calismayi incelemek

Hilal KAZU 08.03.2018

Alıcılar: ben ▾

7 Mart 2018 14:19 tarihinde Yunus Emre
<emre1988.ye@gmail.com> yazdı:

[Alıntılanan metni göster](#)

T.C.
Fırat Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim Dah

Zehra ÖZSEL...ldi (1).docx

EK- III ARAŞTIRMA OKULLARINA YÖNELİK İZİN YAZISI

T.C.
DİYARBAKIR VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 30769799/605.01-E.9836260
Konu : Araştırma İzni

21/05/2018

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 22/08/2017 tarih ve 12607291 sayılı 2017/25 Nolu Genelgesi
b) Siirt Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 08.05.2018 tarih ve 2149 sayılı yazısı.

Siirt Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Yunus Emre Çiftçi'nin "Serbest Etkinlik Uygulamalarının Sınıf Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi" konulu araştırma çalışması için ilimiz merkez ilçelerinde bulunan ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerine yönelik çalışma yapmak istediği ilgi (b) yazıda belirtilmektedir.

Söz konusu araştırma çalışmasının okul müdürlerinin gözetiminde ve sorumluluğunda gönüllülük esasına bağlı olarak, 2017-2018 eğitim öğretim yılı içerisinde eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde yapılması, Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Adnan HURATA
Milli Eğitim Müdür V.

OLUR
21/05/2018

Tolga TOĞAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

İl Milli Eğitim Müdürlüğü - Eski Eğitim Fakültesi Binası
Şehitlik Yenişehir/DİYARBAKIR
Elektronik Ağ: diyarbakir.meb.gov.tr
e-posta: istatistik21@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Bahar KÖMÜRÇÜ/Memur
Tel: (0 412) 322 22 35
Faks: (0 412) 322 22 48

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 9b05-431f-37b8-b1c2-275e kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Yunus Emre ÇİFTÇİ
Doğum yeri ve Tarihi	Diyarbakır, 1988
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği, 2010
Y. Lisans Öğrenimi	-
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	Pesen, A. & Çiftçi, Y. E. (2016). “Geleneksel Öğretim, Drama ve Müzik Destekli Öğretimin Akademik Başarı ve Kalıcılık Üzerine Etkisi”. Middle East Journal of Education (MEJE), 2 (2), 57-69.
İş Deneyimi	
Stajlar	-
Görevi	Milli Eğitim Bakanlığı Kadrolu Sınıf Öğretmeni
Çalıştığı Kurumlar	2010-2012 Başhan İlkokulu/ Bismil-Diyarbakır 2013-2018 Tepe Dicle İlkokulu/ Bismil-Diyarbakır 2018-2019 Ortaşar İlkokulu/ Çınar-Diyarbakır
İletişim	
E-posta Adresi	emre1988.ye@gmail.com
Tarih	04.04.2019